

სემანტიკური ფრეიმის კონფიგურაციის განსაზღვრის პრობლემა

ავტორი: ანა ჩხეიძე

სადისერტაციო ნაშრომი შესრულებულია
საქართველოს უნივერსიტეტის
ხელოვნებისა და ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა სკოლის
დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

ხელმძღვანელი: პროფესორი მაია ჩხეიძე

თბილისი

2018

მიმოხილვა

სემანტიკური ფრეიმის კონსტრუირება გულისხმობს ცალკეული ფაქტებისა და ცნებების საფუძველზე სამყაროს მოდელის ფორმირების მცდელობას. რეალური სამყაროს მოდელი უნდა ეფუძნებოდეს მონაცემთა - ფრეიმების ერთობლიობას.

ფრეიმი წარმოადგენს არა ერთ კონკრეტულ სიტუაციას, არამედ ერთი კლასისადმი განკუთვნილ სიტუაციათა ძირითადი მარკერების ერთობლიობას.

ადამიანის აზროვნების პროცესის საფუძველს წარმოადგენს მის მეხსიერებაში შენახული მატერილიზებული, მონაცემთა მრავალრიცხოვანი სტრუქტურა - ფრეიმი, რომლის მეშვეობითაც ადამიანი აცნობიერებს ხატს (ვიზუალური ხატის ფრეიმი), ესმის სიტყვა (სემანტიკური ფრეიმი), მსჯელობს, მოქმედებს (ფრეიმი-სცენარი), ანხორციელებს ნარაციას და ა.შ. „გაგების“ პროცესს თან ახლავს მეხსიერებაში შესაბამისი ფრეიმის აქტივიზაცია.

სამყაროს შესახებ არსებული ცოდნა წარმოადგენს გარკვეულ უნივერსალურ ფრაგმენტთა ერთობას, რომლიდანაც ახალი ფრეიმების სისტემის ფორმირებაა შესაძლებელი.

ადამიანის ცნობიერებაში არსებული კონცეპტუალური სფერო ცვლადია და განახლებადია დროსა და სივრცეში. იგი გაცილებით უფრო მოცულობითი ნაწილია, ვიდრე მისი ის ნაწილი, რომელიც გამოხატულია ენობრივი საშუალებებით. თუმცა სწორედ ენობრივ ნიშანთა სემანტიკის შესწავლის გზითაა შესაძლებელია ადამიანის კონცეპტუალურ სფეროში შეღწევა. რამდენადაც სწორედ ენობრივი მნიშვნელობებით ხორციელდება კონცეპტის ობიექტივიზაცია ენაში, კონცეპტი გააზრებულია ენობრივი მნიშვნელობის პრიზმაში.

კონცეპტის სტრუქტურაციის საფუძვლის ობიექტურობა და კონცეპტის ენობრივ რეპრეზენტატორთა ორგანიზების პრინციპთა ეფექტურობა უზრუნველყოფს ფრეიმის „ვარგისიანობის დიაპაზონის“ განსაზღვრის შესაძლებლობას. „ვარგისიანობის დიაპაზონში“ იგულისხმება კონსტრუირებული ფრეიმის საზღვრების - ფრეიმის საწყისი და ტერმინალური ელემენტების იდენტიფიცირება. სწორედ აღნიშნული ელემენტები განსაზღვრავს „ცოდნის მოძრაობის“ მიმართულებას ცოდნის ველში. ფრეიმის საწყისი და ტერმინალური ელემენტების სტრუქტურა არსებით გავლენას ახდენს ცოდნის ველის ფორმასა და შინაარსზე.

„ვარგისიანობის დიაპაზონის“ ობიექტურობის მიღწევა შესაძლებელია ელემენტთა შერჩევის შემდეგი წესის გათვალისწინებით: ელემენტები უნდა შეესაბამებოდნენ რომელიმე ერთ სფეროს, ისინი აზრობრივად (შინაარსობრივად) უნდა იყვნენ

ერთმანეთთან დაკავშირებული. ფრეიმში ვლინდება ადამიანის მიერ სამყაროს ხედვის თავისებურება, აისახება, თუ რა რასთან არის დაკავშირებული, რა რისგან გამომდინარეობს, რა არის ადამიანისათვის მნიშვნელოვანი და რა - არა, როგორ აფასებს იგი სხვა ადამიანებს, მოვლენებსა და სიტუაციებს.

ნაშრომში სემანტიკურ ფრეიმთა და სქემათა ერთიან სისტემაში ინტეგრირება განხორციელებულია კლასტერული ანალიზის მეშვეობით, რაც გულისხმობს კონსტრუქტთა ჩართვას კლასტერულ იერარქიულ „ხეში“.

ცოდნა მეხსიერებაში წარმოადგენს არა ცალკეულ ფრაგმენტებს, არამედ გარკვეულ დაკავშირებულ სტრუქტურებს. ცოდნის რეპრეზენტაციაზე ორიენტირებული სტრუქტურის საფუძველს წარმოადგენს მეხსიერების კონცეპტუალური ორგანიზაცია - ერთგვარი განმაზოგადებელი სტრუქტურა, რომლის ფრაგმენტებს შორის შეიძლება იყოს დროითი, სივრცითი, სიტუაციური, ასოციაციური, ფუნქციონალური და ა.შ. ტიპის კავშირი.

ერთმანეთთან კავშირში მყოფ სემანტიკურ ფრეიმებსა და სქემებს ძალუძთ ქმედების, მიზეზ-შედეგობრივი კავშირებისა და თვალსაზრისთა ცვლილებების ასახვა.

მთლიანობის ცოდნის საფუძველზე, რომლის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ნაწილს ფუნქციონალური დამოკიდებულებები შეადგენს, ხდება სინამდვილის მოდელირება და ყალიბდება მონაცემთა ბაზა, რომელიც ამ დამოკიდებულებათა სასრულ ერთობლიობას წარმოადგენს.

სარჩევი

შესავალი-----	5
თავი 1 ფრეიმი -----	11
1.1. ფრეიმების თეორია როგორც ადამიანის აზროვნების მოდელირების კვლევის შედეგი -----	11
1.2. ფრეიმთა სისტემა როგორც ინტერპრეტაციათა ველი-----	15
1.3. კვლევის სემანტიკურ-კოგნიტური მიმართულება როგორც სემანტიკურ და კოგნიტურ პროცესთა სინთეზის შედეგი -----	22
თავი 2 ლექსიკურ-სემანტიკური და კონცეპტუალური სივრცეები-----	27
2.1.“დანაშაულის“ კონცეპტის სტრუქტურაციისა და ერთეულთა ორგანიზების პრინციპები -----	27
2.2.“დანაშაულის“ ლექსიკურ-სემანტიკური ველი თანამედროვე ინგლისურ ენაში-----	31
2.3. “დანაშაულის“ ფრეიმი თანამედროვე ინგლისურ ენაში -----	34
თავი 3 დანაშაულის ფორმები და “დანაშაულის“ კონცეპტის ასოციაციური სივრცე-----	40
3.1. ფრაზეოლოგიური ველები თანამედროვე ინგლისურ ენაში-----	40
3.2. ფრეიმები თანამედროვე ინგლისურ ენაში-----	57
3.3. სასჯელის ფორმები და “სასჯელის“ კონცეპტის ენობრივ ობიექტივატორთა ტრანსფორმაცია დროში -----	69
დასკვნა-----	97
გამოყენებული ლიტერატურა-----	114

შესავალი

კოგნიტივიზმი წარმოადგენს შეხედულებას, რომლის მიხედვითაც ადამიანი უნდა იქნეს შესწავლილი როგორც ინფორმაციის გადამამუშავებელი სისტემა. ამ სისტემაში იგულისხმება ინფორმაციის მოპოვება, დამუშავება, შენახვა და მობილიზირება. ეს ქმედებები გამიზნულია გონივრულად ფორმულირებულ ამოცანათა რაციონალურ შესრულებაზე. რამდენადაც ეს ამოცანები უშუალოდ კავშირშია ენის გამოყენებასთან, სრულიად ბუნებრივია, რომ კოგნიტივიზმის ცენტრში აღმოჩნდა ენა.

მეცნიერებაში ხშირია შემთხვევები, როცა ახალ კონცეფციაში გაისმის ერთ დროს უკვე გაჟღერებულ დებულებათა ექო. ეს *déjà vu* კოგნიტივიზმსაც ახასიათებს. მიიღო რა ტერმინმა „კოგნიციამ“ ბირთვული ტერმინის სტატუსი, მიმართულება მაშინვე დაადანაშაულეს იმის „გადამღერებაში“, რაც დიდ ხნის წინ იყო უკვე ცნობილი. კოგნიცია, შემეცნება და გონება უხსოვარი დროიდან იყო მსჯელოვის საგანი. თანამედროვე კოგნიტივისტები თავიანთი წინამორბედებისაგან განსახვავდებიან იმით, რომ კოგნიტივისტები მენტალური ტერმინებით ახასიათებენ მენტალურ მოვლენებს. ფაქტია, რომ იმის ძიება, თუ რა იწვევს ადამიანის გონებაში კონკრეტულ აზრებს, არ არის მხოლოდ კოგნიტივისტური „საქმიანობა“. არსებობს მინიმუმ კიდევ ორი მიდგომა: ბიჰევიორიზმი და ნეიროფსიქოლოგია. ბიჰევიორიზმი ცდილობს ახსნას ქცევა ისეთი ტერმინებით, როგორცაა: უნარ-ჩვევები, სტიმულები და რეაქციები. ნეიროფსიქოლოგია კი ახსნას ნეირონულ პროცესებში ემებს. აღნიშნული მიდგომებისაგან განსხვავებით, კოგნიტივისტები ცდილობენ თავიანთ ჰიპოთეზათა ფორმულირებას მენტალური პროცესებისათვის რელევანტური ტერმინების მეშვეობით.

კოგნიტური მეცნიერება როგორც ადამიანური კოგნიციის კვლევის პროექტი აქტუალური და მნიშვნელოვანია, თუმცა მის მიმართ მუდმივად გაისმოდა შენიშვნები:

ა. კოგნიტივისტიკა „მნიშვნელობის“ პრობლემებიდან „ინფორმაციის“ პრობლემაზე გადაერთო. არ შეიძლება იმის დავიწყება, რომ „მნიშვნელობა“ და „ინფორმაცია“

აბსოლუტურად სხადასხვა რამაა. მნიშვნელობა გააჩნია არაინფორმატიულ

შეტყობინებასაც კი. იმ სისტემისათვის, რომელიც ამუშავებს ინფორმაციას, სრულებით უმნიშვნელოა, შექსპირის სონეტს ამუშავებს იგი, თუ რიცხვთა მატრიცას.

მნიშვნელოვანია მხოლოდ ის, რომ შეტყობინება იყოს ინფორმატიული. შეტყობინება კი ინფორმატიულია იმ შემთხვევაში, თუ იგი კონტრასტირებს ალტერნატიულ ნიშანთა ფონზე, სხვა სიტყვებით, თავსდება წინასწარ შედგენილ კოდში;

ბ. არ შეიძლება ყველაფერი ადამიანურის წმინდა ინფორმაციამდე დაყვანა, რამდენადაც ადამიანის ინტელექტის უმნიშვნელოვანეს მახასიათებელს წარმოადგენს ნება.

ინტელექტი = კოგნიციას + ნება. მანიპულირებს რა მხოლოდ სიმბოლოებით, კოგნიტური მეცნიერება უგულბებლყოფს ინტენციას, ნებას;

გ. სიმბოლოთა სინტაქტიკა ვერ ასახავს ადეკვატურად ადამიანის მენტალობას:

ადამიანები აზროვნებენ სემანტიკური „არსით“, „ღირებულებებით“.

დროთა განმავლობაში კოგნიტივისტებმა აღმოფხვრეს ხარვეზები და არაკოგნიტივისტთა პრეტენზიებსაც გამოეცალა საფუძველი. თუმცა კოგნიტურ ლინგვისტიკაში დღემდე არსებობს დისკუსიურ საკითხთა წყება, რომელიც უკავშირდება ფრეიმის სტრუქტურაციის პრობლემას. სწორედ ამ პრობლემის აქტუალობა განსაზღვრავს კვლევის აქტუალობას.

ნაშრომის აქტუალობა

კვლევის აქტუალობის განმსაზღვრელ კიდევ ერთ მნიშვნელოვან ფაქტორს წარმოადგენს შემდეგი ფაქტი: ენაში ადამიანის რეპრეზენტაციის თავისებურებათა ანალიზის სიღრმე და სისრულე უნდა გულისხმობდეს კვლევის აქსიოლოგიურ ასპექტს, რომლის მიხედვითაც დგინდება იმ ღირებულებათა ნუსხა, რომელსაც აღიარებს ადამიანი და საზოგადოება კონკრეტულ დროსა და სივრცეში. საფიქრებელია, რომ სწორედ აქსიოლოგიური ასპექტი უნდა წარმოადგენდეს ანთროპოცენტრისტული პრინციპის შემდგომი განვითარების კანონზომიერ გზას. სამწუხაროდ, აქსიოლოგიური ფრაზეოლოგია ჯერაც არ ქცეულა ფრაზეოლოგიურ კვლევათა ვექტორად და, შესაბამისად, წარმოადგენს კოგნიტური ლინგვისტიკის ნაკლებად გამოკვლეულ სფეროს. ნაშრომის მიზანს წარმოადგენს „დანაშაულისა და სასჯელის“ სემანტიკური ფრეიმის კონფიგურაციის განსაზღვრა თანამედროვე ინგლისურ ენაში.

დასახული მიზნის მიღწევას ემსახურება კვლევის ისეთი ეტაპების განხორციელება, როგორცაა:

1. სპეციალური ლიტერატურის მოძიება და ანალიზი;
2. დანაშაულისა და სასჯელის თემატური სივრცისათვის რელევანტური ცნებების იდენტიფიცირება;
3. ცნებების ენობრივ ობიექტივატორთა განსაზღვრა;

4. „დანაშაულისა და სასჯელის“ ფრაზეოლოგიურ ველთა კონსტრუირება თანამედროვე ინგლისურ ენაში;
5. „დანაშაულისა და სასჯელის“ სემანტიკური ფრეიმის აგება თანამედროვე ინგლისურ ენაში;
6. ფრეიმის ანალიზის შედეგად კონკრეტული თეორიული დასკვნების გამოტანა.

კვლევის ეტაპებს მიღმა იკვეთება ისეთი საკითხები, როგორცაა:

1. იმ მასშტაბური ელემენტების იდენტიფიცირება, რომლებიც შეადგენს კონკრეტული დროისა და სივრცისათვის რელევანტური ფუძემდებლური პრინციპებისა და სამყაროს შესახებ არსებული წარმოდგენების კრებულს;
2. კონცეპტთა ანალიზი მათ სტრუქტურაში სხვადასხვა „ფენათა“ არსებობა/არარსებობის თვალსაზრისით. ეს ფენებია:
 - ა. ძირითადი, აქტუალური ნიშნის ფენა, რომელშიც კონცეპტი აქტუალურია კონკრეტული ენისა და კულტურის ყველა მატარებლისათვის;
 - ბ. დამატებითი, „პასიური“ ნიშნის ფენა, რომელმაც დაკარგა აქტუალობა და იქცა „ისტორიულ“ ნიშნად;
 - გ. გაუცნობიერებელი შიდა ფორმის ფენა, რომელიც ენის მატარებლისათვის წარმოადგენს იმ საფუძველს, რომელზეც ფიქსირდება მნიშვნელობათა დანარჩენი ფენები;
3. კონცეპტთა კლასიფიკაცია:
 - ა. უნიკალურ კონცეპტებად, რომლებიც დეტერმინირებულია კონკრეტული კულტურის თავისებურებით;
 - ბ. უნივერსალურ კონცეპტებად, რომლებიც მოკლებულია კულტურულ სპეციფიკას.
4. იმ პრინციპებისა და წარმოდგენების განსაზღვრა, რომლებიც აუცილებელი და საკმარისია კონკრეტული ფრეიმის ადეკვატური ინტერპრეტაციისათვის;
5. იმ ცვლილებათა აღრიცხვა, რომლებიც, ჩვეულებრივ, იწვევს სამყაროს სურათის მოდიფიკაციასა და სამყაროს ფენომენის ადეკვატური ახსნისათვის საჭირო ახალ ეტალონთა დამკვიდრებას;
6. ფრეიმის, როგორც სამყაროს შესახებ კონკრეტული ტრადიციის ფარგლებში არსებულ წარმოდგენათა ჯამის განხილვა;

7. იმ სივრცის მონიშვნა, რომელიც მოცავს „ემოციურ-შეფასებით“, მოტივაციურ და ცნობიერების სხვა ასპექტებს და შედგება კონცეპტებისაგან;
8. ფრეიმის ანალიზი მისი სტატიკურობა/დინამიურობის, ღიაობა/დახშულობის თვალსაზრისით.

ნაშრომის ჰიპოთეზა შემდეგნაირად ჟღერს: სავარაუდოდ, ფრეიმის კონფიგურაციის თავისებურების განმსაზღვრელ ფაქტორს წარმოადგენს ფრეიმში ზოგადობის ხარისხის მიხედვით განსხვავებული კვანძების არსებობა. საფიქრებელია, რომ კონკრეტული სიტუაციისათვის „სისწორე“ არ წარმოადგენს ფრეიმის კონფიგურანტთა ვალიდურობის უმნიშვნელოვანეს კრიტერიუმს, ვინაიდან თუ კონფიგურანტი „არასწორია“, იგი ვერც აღნოჩნდება ფრეიმის კონცეპტუალური ვალიდურობის დიაპაზონში.

ნაშრომში გამოყენებული მეთოდოლოგიის თავისებურებას განსაზღვრავს შემდეგი დებულების შინაარსი: თეორიული ცოდნის არსს წარმოადგენს მრავალფეროვანი ფაქტებისა და კანონზომიერებების არა მხოლოდ აღწერასა და ახსნას, არამედ სამყაროს ჰარმონიის გამოვლენას. სწორედ ამიტომ წარმოადგენს მეცნიერული კვლევის ძირითად მიზანს იმ თეორიის აგება, რომელიც პასუხობს კვლევის ფარგლებში გამოკვეთილ მოთხოვნებს:

- ა. ანალიზს, კლასიფიკაციას, სისტემატიზაციას, სინთეზირებას;
- ბ. ინტერპრეტაციას, გააზრებას, ახსნას;
- გ. პროგნოზირებას.

ნაშრომში განხორციელებული კვლევა შედგება:

- ა. პროექტირების ფაზისაგან, რომლის შედეგსაც წარმოადგენს მოდელის კონფიგურაციის განსაზღვა;
- ბ. რეფლექსური ფაზისაგან, რომელიც შედეგსაც წარმოადგენს კონსტრუირებული მოდელის შეფასება - მოდელის კორექტირების საჭიროების განსაზღვრა.

ნაშრომში გამოყენებულია ჰუმანიტარული მეცნიერებებისათვის ტიპური

მეთოდოლოგიური მიდგომები:

1. პლურალისტური მიდგომა უარს ამბობს სამყაროს მხოლოდ ერთი პერსპექტივიდან ხედვაზე და გულისხმობს ფენომენის სხვადასხვა პერსპექტივიდან კვლევას;
2. ირაციონალური მიდგომა უგულვებელყოფს დისკრეტულობასა და სტატიკურობას, შესაბამისად, გულისხმობს სამყაროს კვლევას კონტინუალურ და დინამიურ ასპექტებში.

ნაშრომში გამოყენებული მეთოდოლოგია მოიცავს საკვლევი ფენომენისადმი:

1. სისტემურ მიდგომას;
2. ინტერპარადიგმულ მიდგომას;
3. მაპროექტირებელ მეთოდს, რომელიც განსაზღვრავს კვლევის ეტაპებს;
4. ანალიზის ზოგადმეცნიერულ ფორმებს: ანალიზს, სინთეზს, ანალოგიზაციას, კონტრასტირებასა და მოდელირებას.

ნაშრომში გამოყენებული მეთოდები შემუშავებულია ენისადმი იმანენტურ და არაიმანენტურ მიდგომათა ფარგლებში.

ნაშრომის მეცნიერულ სიახლეს წარმოადგენს თანამედროვე ინგლისურ ენაში „დანაშაულისა და სასჯელის“ კონცეპტუალური სფეროს კონფიგურაციის განსაზღვრა. ნაშრომის პრაქტიკულ მნიშვნელობას განსაზღვრავს მოძიებული მასალისა და კვლევის შედეგების ვალიდურობა როგორც კოგნიტური ლინგვისტიკისა და სტრუქტურული ლინგვისტიკისათვის, ისე ინგლისური ენის ლექსიკოლოგიის სალექციო კურსებისათვის. ნაშრომის თეორიული ღირებულებების უმნიშვნელოვანეს კომპონენტს წარმოადგენს კვლევის მეთოდოლოგია, რომელიც მოიცავს სამ ძირითად ასპექტს:

1. ინტერპარადიგმული მეთოდოლოგია, რომელიც ცენტრირებულია როგორც სტრუქტურულ, ისე კოგნიტურ ლინგვისტიკაზე;
2. ინტერდისციპლინარული მეთოდოლოგია, ანუ ისეთი მეთოდოლოგია, რომელიც ეყრდნობა ერთდროულად ისეთ დისციპლინათა მონაცემებს, როგორებიცაა ლინგვისტიკა და კულტუროლოგია, მაგრამ, ამავე დროს, კვლევა ლინგვისტურად ცენტრირებულია, რაც ნიშნავს შემდეგს: საკვლევ პრობლემათა აქტუალობა ეფუძნება იმ თეორიულ და მეთოდოლოგიურ მოთხოვნებს, რომლებიც გამომდინარეობს თანამედროვე ლინგვისტიკის პარადიგმული დინამიკიდან;
3. კვლევის მეთოდოლოგია ეფუძნება არა მხოლოდ ლინგვისტურად ცენტრირებულ ინტერდისციპლინარიზმს, არამედ კვლევის იმ პრინციპსაც, რომელიც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ჰუმანიტარული აზროვნების ნებისმიერი სფეროსათვის, ანუ ეფუძნება პარადიგმული სინთეზის პრინციპს. ამ პრინციპით იგულისხმება, რომ ჰუმანიტარული აზროვნების ნებისმიერი ახალი და დომინანტური პარადიგმა კი არ აუქმებს წინა პარადიგმათა ფარგლებში არსებულ კვლევით შედეგებს, არამედ ახორციელებს ამ შედეგთა ახლებურ ხედვას.

გარდა მეთოდოლოგიის იმ ასპექტისა, რომელიც ატარებს ერთდროულად როგორც ლინგვისტურ, ისე ზოგადჰუმანიტარულ ხასიათს, კვლევაში გამოყენებულია ცნებათა და მეთოდთა ის ერთობლიობა, რომლებიც უკავშირდება საკუთრივ ლინგვისტური

აზროვნების განვითარების თანამედროვე ეტაპებს. მთლიანობაში მეთოდოლოგია ეყრდნობა ყველა იმ განზომილებას, რომელთა მნიშვნელობაც და აუცილებლობაც დასტურდება მთელი კვლევის პროცესში. სწორედ სხვადასხვა განზომილებათა სინთეზი განსაზღვრავს ნაშრომის თეორიულ ღირებულებას.

კვლევის მასალა მოპოვებულია ორენოვანი და განმარტებითი ლექსიკონებიდან, ასევე ბერკლის ფრეიმთა ქსელიდან.

ნაშრომის სტრუქტურა მოიცავს შესავალს, თავებს, ქვეთავებს, დასკვნებსა და ბიბლიოგრაფიას.

შესავალში დასაბუთებულია საკვლევი თემის აქტუალობა და სამეცნიერო სიახლე.

განსაზღვრულია კვლევის მიზანი, მიზნის მიღწევისათვის საჭირო ამოცანები და კვლევის ეტაპები, ნაშრომის თეორიული და პრაქტიკული ღირებულება, კვლევის მეთოდოლოგია.

თავი I. ფრეიმი - ადამიანის მეხსიერების ორგანიზაციის კონცეპტუალური მოდელი

1.1 ფრეიმების თეორია როგორც ადამიანის აზროვნების მოდელირების კვლევის შედეგი

მარვინ მინსკის ფრეიმების თეორია წარმოადგენს ადამიანის აზროვნების მოდელირების სფეროში ხანგრძლივი კვლევების შედეგს. ფრეიმი ადამიანის მეხსიერების ორგანიზაციის კონცეპტუალური მოდელია. იგი განიხილება სტერეოტიპული აღქმის წარმოდგენისათვის საჭირო აბსტრაქტულ სახედ (Minsky/მინსკი, 1993).

ფსიქოლოგიასა და ფილოსოფიაში ცნობილია აბსტრაქტული სახის ცნება. მაგ. სიტყვის „ოთახის“ ხმამაღლა წარმოთქმა მსმენელებში წარმოქმნის ოთახის სახეს: „საცხოვრებელი ადგილი ოთხი კედლით, იატაკით, ჭერით, ფანჯრებითა და კარით“. ამ აღწერიდან არაფრის გამოტოვება არ შეიძლება (მაგალითად, თუ არ ვახსენებთ ფანჯარას, მაშინ ეს იქნება საკუჭნაო და არა ოთახი), მაგრამ მასში არის ე.წ. „ხვრელები“ ანუ „სლოტები“ - ეს არის ატრიბუტების შეუვსებელი მნიშვნელობები – მაგალითად, ფანჯრების რაოდენობა, კედლების ფერი, ჭერის სიმაღლე, იატაკის საფარი და ა.შ. ფრეიმების თეორიაში ოთახის ასეთ სახეს ოთახის ფრეიმი ეწოდება (Reed / რიდი, 1996)

განასხვავებენ ფრეიმ-პროტოტიპებს, რომლებიც ინახება ცოდნის ბაზაში და ფრეიმ-ეგზემპლარებს, რომლებიც მოწოდებული მონაცემების საფუძველზე რეალური, ფაქტიური სიტუაციების ასახვისთვის იქმნება (Russell / რასელი, 1948). ფრეიმის მოდელი უნივერსალურია (Croft & Cruse / კროფტი & კრუზი, 2004). იგი იძლევა სამყაროს შესახებ არსებული მთელი ცოდნის მრავალფეროვნების გამოსახვის შესაძლებლობას რამდენიმე საშუალებით:

1. ფრეიმები – სტრუქტურები გამოიყენება ობიექტების და ცნებების აღსანიშნავად (მაგ. გირაო, სესხი, ვექსილი);
2. ფრეიმები – როლები (მენეჯერი, მოლარე, კლიენტი);
3. ფრეიმები – სცენარები (მაგ. აქციონერთა შეკრება, ვიზიტი რესტორანში);
4. ფრეიმები – სიტუაციები (განგაში, ავარია, მოწყობილობის სამუშაო რეჟიმი).

განვიხილოთ ფრეიმ-სცენარის მაგალითი ცნებისათვის „კომერცია“.

დავუშვათ, გვაქვს ორი ფრეიმი:

1. A კომპანიას აქვს X პროდუქტი, B კომპანიას – Y ფული.
2. B კომპანიას სჭირდება X პროდუქტი, A კომპანიას -Y ფული.

კომერციული სტრატეგიის აღწერისათვის საჭიროა სცენარში ორი ფრეიმით ვაჭრობის ძირითადი წესების ასახვა, ე. ი. იმისათვის, რომ A კომპანიამ დააინტერესოს B კომპანია (იყიდოს რაც შეიძლება მეტი X პროდუქტი ან გადაიხადოს მეტი Y ფული), მან უნდა გამოიყენოს შემდეგი ტაქტიკა:

ა. შესთავაზოს მეტი X პროდუქტი გადახდილ თანხაში;

ბ. აუხსნას მყიდველს X პროდუქტის სარგებლობა;

გ. რეკლამა გაუწიოს თავის პროდუქტს;

დ. აფიქრებინოს B კომპანიას, რომ მისი პროდუქტით სხვა კომპანიებიც არიან დაინტერესებულები და ა. შ.

სლოტის მნიშვნელობის სახით შეიძლება წარმოდგენილი იყოს სხვა ფრეიმი, ასე იქმნება ფრეიმების ქსელი (Simmons/სიმონსი, 1973).

ფრეიმების უმნიშვნელოვანეს მახასიათებელს წარმოადგენს თვისებების მემკვიდრეობითობა. ფრეიმებში მემკვიდრეობითობა ხორციელდება AKO კავშირებით (A-Kind-Of). სლოტი AKO მიუთითებს იერარქიულად უფრო მაღალ დონეზე მდგომ ფრეიმზე.

შესაძლებელია ცოდნის კლასიფიკაცია შემდეგ ძირითად კატეგორიებად:

ა. ზედაპირული ცოდნა – ცოდნა საგნობრივ სფეროში ცალკეულ მოვლენებსა და ფაქტებს შორის არსებულ თვალსაჩინო ურთიერთკავშირებზე; (ზედაპირული ცოდნა - „თუ გტკივათ თავი, უნდა მიიღოთ ტკივილგამაყუჩებელი“);

ბ. ღრმა ცოდნა – მოცემულ საგნობრივ სფეროში მიმდინარე პროცესების ამსახველი აბსტრაქციები, ანალოგიები და სქემები. ასეთი ცოდნა ხსნის ამა თუ იმ მოვლენას და მისი გამოყენება შეიძლება ობიექტების ქცევის პროგნოზირებისათვის (ღრმა ცოდნა - ექიმის ცოდნა თავის ტკივილის მიზეზებზე, თავის ტკივილის სახეებზე და მათი მკურნალობის მეთოდებზე). მარვინ მინსკის ფრეიმების თეორიის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანესი და ურთულესი საკითხი ცოდნის წარმოდგენის პრობლემაა (Minsky/მინსკი, 1972) აღნიშნული პრობლემის გადაჭრის სირთულე აიხსნება აზროვნების მექანიზმთა შესახებ არსებული ცოდნის სიმწირით.

სამყაროს მოდელში ინტეგრირებულ ცნებათა შორის არსებული მიმართებები გარე სამყაროს პრაგმატიკითაა აღბეჭდილი რ. შენკის „სემანტიკური დამოკიდებულების“ (conceptual dependency) (შენკი 1972), ჯ. უილკსის „პრეფერენციული სემანტიკის“ და ჩ. რიგერის „სემანტიკურ ზედდებათა“ (conceptual overlays) თეორიები (Wilks /ვილკსი, 1973). (Rieger /რიგერი, 1975).

და მაინც, უკანასკნელ წლებში შექმნილ ნაშრომთა შორის ყველაზე მნიშვნელოვანი მ. მინსკის „ფრეიმების თეორია“ აღმოჩნდა - მან მიიქცია ხელოვნური ინტელექტის სფეროში მომუშავე მკვლევართა ყურადღება: რ. შენკი, რ. აბელსონი, ჯ. მაილოპულოსი, პ. კოენი, ა. ბორჯიდა, ლ. შუგარი და სხვა.

თავის თეორიაში მ. მინსკიმ უარი თქვა სამყაროს მოდელის ცალკეული ფაქტებისა და ცნებების საფუძველზე ფორმირების მცდელობაზე. მისი თვალსაზრისით, რეალური სამყაროს მოდელი უნდა ეფუძნებოდეს მონაცემთა - ფრეიმების ერთობლიობას. მეცნიერი ფრეიმს განსაზღვრავს როგორც სტერეოტიპული (ხშირად განმეორებადი) სიტუაციის მოდელს. აქ სიტუაცია განიმარტება განზოგადებული მნიშვნელობით - სიტუაცია, შესაძლოა, იყოს ქმედება, მსჯელობა, ვიზუალური ხატი, თხრობა და ა.შ.

ფრეიმი წარმოადგენს არა ერთ კონკრეტულ სიტუაციას, არამედ ერთი კლასისადმი განკუთვნილ სიტუაციათა ძირითად მახასიათებელთა ერთობლიობას. ინგლისურ ენაზე "frame" ნიშვანს ჩონჩხს, ჩარჩოს, რაც კიდევ ერთხელ მიუთითებს ფრეიმში წარმოდგენილ, მოდელირებადი ფენომენის შესახებ არსებულ მონაცემთა ერთობაზე (Negnevitsky/ნიგნევიცკი, 2005).

გრაფიკულად ფრეიმის გამოსახვა შესაძლებელია ქსელის სახით, რომელიც შედგება კვანძებისა და მათ შორის არსებული კავშირებისაგან. ყოველი კვანძი წარმოადგენს გარკვეულ ცნებას, რომელიც შეიძლება იყოს და არც იყოს წარმოდგენილი ნათლად. ამ უკანასკნელ შემთხვევაში იგი შესაძლოა, დაკონკრეტდეს მოცემული ფრეიმის რომელიმე კონკრეტულ სიტუაციასთან შესაბამისობაში მოყვანის გზით (Radden/რადენი, 1992). არაცხადი ფორმის მქონე კვანძებს ტერმინალები ეწოდება. ისინი ქმნიან გრაფიკული სტრუქტურის ქვედა დონეს, ხოლო ზედა დონეზე განლაგებულია ცნებები, რომელიც ყოველთვის რელევანტურია ფრეიმით წარმოდგენილი სიტუაციისათვის. ამრიგად, ნათლად წარმოდგენილ კვანძთა ერთობლიობა ქმნის ფრეიმით წარმოდგენილი სიტუაციის „გაგების“ საფუძველს (Smith&Medin/სმიტი&მედინი, 1981).

„გაგება“ ხორციელდება ტერმინალების კონკრეტიზაციის, ასევე ტერმინალთა რეალურ სამყაროში არსებულ გარემოებებთან შესაბამისობაში მოყვანის გზით. უმნიშვნელოვანეს მომენტს წარმოადგენს სხვადასხვა ფრეიმის მიერ ერთი და იმავე ტერმინალების გამოყენება, რაც იძლევა სხვადასხვა წყაროდან მოძიებული ინფორმაციის კოორდინირების შესაძლებლობას (Schreiber, Akkermans, Anjewierden, Hoog, Shadbolt, Velde, Wielinga / შრაიბერი, აკერმანსი, ანჯევირდენი, ჰუგი, შადბოლტი, ველდე, ველინგა, 2000).

ერთმანეთთან კავშირში მყოფ ფრეიმთა ჯგუფები ერთიანდებიან სისტემაში, რომელთაც ძალუბო ქმედების, მიზეზ-შედეგობრივი კავშირებისა და თვალსაზრისთა ცვლილებების ასახვა.

თავის თეორიაში მ. მინსკი მიიჩნევს, რომ ადამიანის აზროვნების პროცესის საფუძველს წარმოადგენს მის მეხსიერებაში შენახული მატერიალიზებული, მონაცემთა მრავალრიცხოვანი სტრუქტურა - ფრეიმი, რომლის მეშვეობითაც ადამიანი აცნობიერებს ხატს (ვიზუალური ხატის ფრეიმი), ესმის სიტყვა (სემანტიკური ფრეიმი), მსჯელობს, მოქმედებს (ფრეიმი-სცენარი), ანხორციელებს ნარაციას და ა.შ. „გაგების“ პროცესს თან ახლავს მეხსიერებაში შესაბამისი ფრეიმის აქტივიზაცია და მისი ტერმინალების დაკავშირება მიმდინარე სიტუაციასთან (Minsky, Papert/მინსკი, პაპერტი, 1969).

წარუმატებლობის შემთხვევაში, მეხსიერებიდან ინფორმაციის ძიების ქსელის მეშვეობით ხდება სხვა ფრეიმის შერჩევა, რომლის ტერმინალებიც, შესაძლოა, აღმოჩნდეს ერთმანეთთან შესაბამის ურთიერთობაში სიტუაციის თავისებურებათა გათვალისწინებით.

ფრეიმების თანმიმდევრული ჩანაცვლების პროცესი განსაკუთრებით ნათლად ვლინდება ადამიანის აზროვნების ისეთ სფეროებში, როგორცაა ბუნებრივი ენის გაგება, მსჯელობა, დასკვნის გამოტანა და ა.შ. (Rossi, Biehl, Angulo/როსი, ბიელი, ანგილო, 2008).

ეს გამომდინარეობს ჩვენი ინტუიციური წარმოდგენიდან აზროვნების პროცესის შესახებ, რომელიც იწყება ხატებიდან, მიდის აზრებამდე; შემდეგ ნაკლებ კარგი აზრი იცვლება უკეთესით, მაგარამ მაინც არასრულყოფილი იდეით (Schiffer, Steel / შიფერი, სთილი, 1988).

უნდა აღინიშნოს, რომ ცოდნის წარმოდგენის პრობლემისადმი მინსკისეული მიდგომა არ არის უხარვეზო. კერძოდ, ადამიანს ესმის არა მხოლოდ ცნობილი, არამედ ახალი სიტუაციებიც, რომელთა მიმართაც ფრეიმს არ განუცდია ადაპტაცია.

ნებისმიერი ფრეიმი, მიუხედავად მისი თემატური განსაზღვრულობისა, შედგება რამდენიმე ქვესეგმენტისაგან. ნებისმიერი ფრეიმი წარმოადგენს ურთიერთმოქმედი ელემენტების - ქვესეგმენტების - ერთობლიობას, რომელშიც იკვეთება:

1. ფუნქციური კავშირი - თითოეული ქვესეგმენტი ერთიანი ფრეიმის ჩარჩოში რაიმე სახის ფუნქციას ასრულებს;
2. ინფორმაციული კავშირი - ქვესეგმენტები ინფორმაციას ერთმანეთში ცვლიან;

3. გარე კავშირები - ზოგიერთი ქვესემანტი ურთიერთქმედებს გარე (სხვა თემატური განსაზღვრულობის მქონე ფრეიმთან).

ფრეიმის კონფიგურაციის ძირითადი მარკერებია:

ცვალებადობა - კონსტრუქტის არსებული მდგომარეობიდან რაიმე სასურველ მდგომარეობაში გადაყვანა;

კომპლექსურობა - სხვადასხვა ფაქტორთა არსებობა, რაც განაპირობებს სტრუქტურირების პერსპექტივათა მრავალფეროვნებას.

ნაშრომში ფრეიმები კონსტრუირებულია სპირალური მოდელის გამოყენებით, რომელიც გულისხმობს სივრცის ეტაპობრივ გაფართოებას და ძირითადად ეყრდნობა ანალიზსა და სინთეზს. სპირალის ყოველი ხვეული ფრეიმის ფრაგმენტთა ვერსიის შექმნას შეესაბამება.

1.2 ფრეიმთა სისტემა როგორც ინტერპრეტაციათა ველი

რამდენადაც ფრეიმი შეიძლება წარმოვიდგინოთ ქსელის სახით, რომელიც შედგება კვანძებისა და მათ შორის არსებული კავშირებისაგან, ამდენად თითოეული კვანძი უნდა იყოს შევსებული თავისი „მისიით“ - დავალებით, სხვა სიტყვებით, კონკრეტული სიტუაციის ტიპური მახასიათებლებით (Fillmore/ ფილიმორი, 1982. გვ. 111-137).

ზოგადად ფრეიმებში შეიძლება გამოიყოს რამდენიმე, ერთმანეთთან იერარქიულ მიმართებაში მყოფი დონე. ზედა დონის კვანძები თავისი ბუნებით ზოგადად - ისინი ყოველთვის „სწორია“-ტიპურია კონკრეტული სიტუაციისათვის. ეს კვანძები ყოველთვის შევსებულია „დავალებით“. ფრეიმის ყველაზე მაღალი დონის კვანძი, ჩვეულებრივ, შევსებულია თავად სიტუაციის სახელწოდებით - ვიზუალური ხატის სახელწოდებით (Barsalou / ბარსალუ 1992).

ქვედა დონის კვანძები მეტწილად შეუვსებელია „დავალებით“. ამ ტიპის ცარიელ კვანძებს ტერმინალები ეწოდება. ისინი უნდა შეივსოს კონკრეტული მონაცემებით, რომელიც, თავის მხრივ, წარმოადგენს ფრეიმის კონკრეტულ სიტუაციასთან ადაპტირების პროცესში გაჩენილ, შესაძლო დავალებას.

ფრეიმების ჯგუფი, შესაძლოა, გაერთიანდეს ფრეიმთა სისტემაში. ქმედებათა შედეგები აისახება სისტემის ფრეიმთა შორის არსებულ მიმართებათა ტრანსფორმაციით (Dunn, Cahill, Dukes, Ginsberg/დანნი, კაჰილი, დუქსი, გინსბერგი, 1986).

ვიზუალური ხატის შემთხვევაში სისტემის სხვადასხვა ფრეიმი აღწერს სურათს დაკვირვების სხვადასხვა წერტილიდან, ხოლო ერთი ფრეიმის მეორე ფრეიმად ტრანსფორმაცია ასახავს ფენომენტა „გადაადგილების“ შედეგს. სისტემის არავიზუალურმა ფრეიმებს შორის არსებულმა განსხვავებამ, შესაძლოა, ასახოს ქმედება, მიზეზ-შედეგობრივი კავშირი და თვალსაზრისის ცვლილება. სისტემის სხვადასხვა ფრეიმები იყენებს ერთი და იმავე ტერმინალებს. სწორედ აღნიშნული ფაქტი უზრუნველყოფს რეალური სამყაროს მოდელის შექმნას. ფრეიმული მიდგომის მახასიათებელს წარმოადგენს პროგნოზის, მოლოდინისა და ვარაუდის სხვადასხვა ტიპის გამოყენების შესაძლებლობა (Rieger/რიგერი, 1975).

ამდენად ფრეიმი მოიცავს მრავალ დეტალს, რომელთა არსებობა, შესაძლოა, არ დადასტურდეს მოცემული სიტუაციით. აღნიშნული ტიპის დეტალები „არამყარადაა“ მიზნული ტერმინალებს, რაც იწვევს მათ ჩანაცვლებას კონკრეტული სიტუაციისათვის ბევრად ადეკვატური „დავალებებით“ (Thagard/ტაგარდი, 1996)

სიტუაციის წარმოდგენისათვის ადეკვატური ფრეიმის შერჩევის შემდეგ ხდება ფრეიმის მისადაგება კონკრეტულ სიტუაციასთან, რაც გულისხმობს ფრეიმის ტერმინალებისათვის იმ „დავალებათა“ განსაზღვრას, რომელიც შეესაბამება ტერმინალთა მარკერებს (Tomasello&Call / ტომასელო, & კოლი, 1997).

აღნიშნული პროცესი კონტროლირდება ნაწილობრივ ფრეიმთან დაკავშირებული ინფორმაციით (რომელიც იძლევა უჩვეულო სიტუაციების - „სიურპრიზების“ არსებობის შემთხვევაში ქმედებათა გათვლის შესაძლებლობას), ნაწილობრივ კი - არსებულ მიზანთა ცოდნით (Toulmin / ტულმინი, 1972).

იმ შემთხვევაში, თუ არ ხერხდება შერჩეული ფრეიმის რეალობასთან მისადაგება, გამოიყენება ინფორმაციის ძიების ქსელი, რომლის მეშვეობითაც ხდება სისტემის ფრეიმთა ერთმანეთთან დაკავშირება. აღნიშნული ქსელი იძლევა ფაქტებისა და ანალოგიების შესახებ არსებული ცოდნის წარმოდგენის სხვა საშუალებათა იდენტიფიცირების შესაძლებლობას, რაც უზრუნველყოფს ფრეიმის რეალობასთან მისადაგებას (Wilensky/ვილინსკი, 1990)

მ. მინსკის მიერ ჩამოყალიბებული თეორია ფრეიმების მეშვეობით ცოდნის წარმოდგენის შესახებ პრეტენზიას აცხადებს ადამიანის აზროვნების თავისებურებათა ახსნაზე. ავტორის თვალსაზრისით, აღნიშნული თეორია კრავს და ერთიან კონცეფციად წარმოადგენს სხვადასხვა თეორიას. ფრეიმების თეორია აერთიანებს ფსიქოლოგიის,

ლინგვისტიკისა და ხელოვნური ინტელექტის მრავალ კლასიკურ და თანამედროვე თეორიას (Lederman & Scheppler /ლედერმანი & შეპლერი, 2001).

ფრეიმების თეორიის მეშვეობით ხდება ხელოვნური ინტელექტის სფეროში განხორციელებულ კვლევათა შედეგად მიღებულ მონაცემთა განზოგადება, იგულისხმება ისეთ მკვლევართა ნაშრომები, როგორცაა ა. ნიუელი და გ. სიმონსი ს. პეიპერტი .

თავის თეორიაში მინსკი არ მიჯნავს ერთმანეთისაგან თეორიებს ადამიანის აზროვნებისა და ხელოვნური ინტელექტის შესახებ. მას მიაჩნია, რომ ადამიანის აზროვნების პროცესი ეფუძნება მის მეხსიერებაში გარკვეული სახით მატერიალიზირებულ, ფრეიმების უზარმაზარ კომპლექტს, რომელის მეშვეობითაც ადამიანი აცნობიერებს ვიზუალურ ხატებს (ვიზუალური ხატების ფრეიმები), ესმის სიტყვები (სემანტიკური ფრეიმები), ქმედებები (ფრეიმი - სცენარი), თხრობა (ფრეიმი - მოთხრობები) და ა.შ.

გაგების პროცესს თან ახლავს მეხსიერების არსენალიდან შესაბამისი ფრეიმების შერჩევა, რომელთა ტერმინალები უკვე შევსებულია დავალებებით და ადაპტირებულია კონკრეტულ სიტუაციასთან. ადაპტირების პროცესის წარუმატებლობის შემთხვევაში ძიების შედეგად ხდება კონკრეტული სიტუაციისათვის ადეკვატური ფრეიმის შერჩევა (McCarthy, Mitchell, Mueller, Riecken, Sloman & Winston /მაკარტი, მიშელი, მიულერი, რიკენი, სლომანი & ვინსტონი, 2007).

სამყაროს შესახებ არსებული ცოდნის ფრეიმების მეშვეობით წარმოადგენა ბუნებრივი ენის გაგების მექანიზმთა არსის გააზრების საკმაოდ ეფექტური საშუალებაა (Jackendoff /ჯაკენდოფი 1992).

სამყაროს შესახებ არსებული ცოდნა წარმოადგენს გარკვეულ უნივერსალურ ფრაგმენტთა ერთობას, რომლიდანაც ახალი ფრეიმების სისტემის ფორმირებაა შესაძლებელი.

სამყაროს შესახებ არსებული ცოდნის „შენებას“ მ. მინსკი გვთავაზობს ფრეიმ-სცენარების მეშვეობით. ფრეიმ-სცენარები წარმოადგენს რაიმე სახის ქცევის ან მოვლენის აღქმის ტიპურ სტრუქტურას, რომელიც მოიცავს ქცევის ან მოვლენის სრულყოფილი გააზრებისათვის საჭირო ელემენტებს (Minsky /მინსკი, 1986).

საგანთა არსის გააზრებასთან დაკავშირებით ჩნდება შეკითხვები. აღსანიშნავია, რომ შეკითხვათა რაოდენობა, რომელიც უკავშირდება ფრეიმებს, შესაძლოა, ძალიან დიდი იყოს.

სხვადასხვა ადამიანს ერთიდაიმავე სიტუაციასთან მიმართებაში შეუძლია განსხვავებული რაოდენობის შეკითხვების დასმა. შეკითხვათა რაოდენობა და ხასიათი

უმეტესად ამა თუ იმ ინდივიდის ცოდნის ბაზაზეა დამოკიდებული (Jackendoff/ჯაკენდოფი, 2002. გვ. 53-67)

ცოდნის საჭირო ბაზის არსებობის შემთხვევაში სიტუაციის გასაგებად ჩვეულებრივ საკმარისია შეკითხვათა არც თუ ისე დიდი რაოდენობა. ეს ის პრინციპული გარემოებაა, რისი წყალობითაც გარკვეულ შეკითხვებზე პასუხის მიღების შედეგად შესაძლებელია რეალურ სიტუაციათა უდიდესი ნაწილის აღქმა. ეს ფაქტი ადასტურებს ფრეიმების მეშვეობით სამყაროს შედარებით მარტივი მოდელების კონსტრუირების შესაძლებლობას. თითოეული ფრეიმი შეესატყვისება ერთ შესაძლო სიტუაციაზე დაფუძნებულ აზრს, რომელიც ფრეიმების სისტემას წარმოადგენს (Minsky/მინსკი, 1993).

სისტემის განსხვავებული კატეგორიის ფრეიმები საერთო ტერმინალებზე არსებულ ერთი და იმავე ინფორმაციის გამოყენების განსხვავებულ გზებს წარმოადგენს.

რ. შენკისა და რ. აბელსონის თვალსაზრისით, სცენარი წარმოადგენს ქმედების შედეგს, რომელსაც ხშირ შემთხვევაში ტიპური სიტუაციები აღწერს. ამ თანამიმდევრობაში გამოიყენება კაუზალური კავშირის პრინციპი, სხვა სიტყვებით, თითოეული ქმედების შედეგი ის პირობებია, რომელთა დროსაც შესაძლოა, ადგილი ჰქონდეს შემდგომ ქმედებას.

ყოველ სცენარს გააჩნია როლის შემსრულებელი. არსებობს სხვადასხვა ინტერპრეტაცია, რომელიც განსხვავებულ შემსრულებელთა აზრს ასახავს. ინტერპრეტაციები წარმოადგენს ფრეიმების სისტემას.

შესაძლო სიტუაციების გამომხატველი სცენარების რაოდენობა, რომელიც რეალურ ცხოვრებაში გვხვდება, საკმაოდ დიდია.

ხშირია მოქმედებათა ჩვეულებრივი თანამიმდევრობის დარღვევის შემთხვევები. არსებობს დარღვევათა სამი სახეობა: პირველი - ეს არის გადახვევა, გადახრა, რომელიც წარმოადგენს ქმედებათა თანამიმდევრობის სცენარის სხვა სცენარით გაწყვეტას; დანარჩენი ორი შემთხვევა კი წინააღმდეგ ან შეცდომად განიხილება.

დაბრკოლება ჩნდება მაშინ, როდესაც ვინმე ან რაიმე ხელს უშლის მოქმედებას ან არ არსებობს ამა თუ იმ ქმედების შესასრულებლად აუცილებელი და საკმარისი პირობა. შეცდომა ჩნდება მაშინ, როდესაც ქმედება არ სრულდება ისე, როგორც საჭიროა.

პრინციპში, თითოეული ელემენტარული ქმედების სცენარის შემდგომ შესაძლოა, გაჩნდეს წინააღმდეგობები და შეცდომები, ამიტომაც სცენარში რთავენ ისეთ შეკითხვას, როგორცაა: „რა მოხდება, თუ ...?“ შეკითხვაზე პასუხის მიღების შემთხვევაში სცენარში

ჩნდება ახალქმედებათა განხორციელების შესაძლებლობა, რაც განიხილება როგორც წინააღმდეგობისა და შეცდომების დაძლევის გზად.

ამრიგად, სცენარი წარმოადგენს არა მხოლოდ მოვლენათა ჯაჭვს, არამედ იგი კაუზალურ მოვლენათა ჯაჭვთანაა დაკავშირებული. მას შეუძლია განშტოება მრავალ შესაძლო გზად.

ეს გზები სცენარი ტიპურ წერტილებში-ელემენტალურ ქმედებებში ერთიანდება.

მ. მინსკისა და რ. შენკის თვალსაზრისით, სცენარის აღწერილობიდან გამომდინარე, სცენართა შორის ანალოგიის დადგენა სირთულეს არ წარმოადგენს .

ფრეიმ-სცენარის ფორმირების ერთ-ერთი ხერხი ითვალისწინებს მის იერარქიულ სტრუქტურაში არსებული ქსელის სახით წარმოდგენას (Marsden, Littler /მარსდენი, ლითერი, 2000).

ქსელის ყველაზე მაღალი დონის კვანძი გაიგივებულია სცენარის სათაურთან. ამ ქსელის შვილობილი სიმაღლეები წარმოადგენს ფრეიმის ტერმინალებს. ტერმინალის ნებისმიერი შესაძლო დავალება თავის ტერმინალებთან ერთად, უპირველეს ყოვლისა, განიხილება როგორც მეორე დონის ფრეიმი (სუბფრეიმი). აღსანიშნავია, რომ უმეტეს შემთხვევაში ფრეიმისა და სუბფრეიმის ტერმინალები ასოცირდებიან მოქმედებასთან, რომელიც წარმოადგენს ყველა ქცევის განზოგადებულ სახეს და განისაზღვრება ტერმინალის შესაძლო დავალებების საფუძველზე (Liming, Shadbolt, Carole /ლიმინგი, შადბოლტი, კაროლე, 2007).

საკმაოდ ეფექტურია ფრეიმ-სცენარის აღმწერის განზოგადება „ქმედებათა სქემის“ მეშვეობით. აღნიშნული სქემა განსაზღვრავს ქმედების სტრუქტურის მხოლოდ და მხოლოდ ზოგად ვერსიას, რომელშიც არ არის კონკრეტულად განსაზღვრული მოქმედი პირები, ქმედების საშუალებები, ქმედების ადგილი, მაგალითად: X უნდა ჩავიდეს V-ში, სადაც X-ს შეუძლია ნებისმიერ კონკრეტულ ადამიანად ყოფნა, ხოლო V-ს - ნებისმიერ კონკრეტულ ადგილად. რამდენადაც დაბალია სიმაღლე იერარქიული თვალსაზრისით, მით უფრო კონკრეტულად განსაზღვრავს იგი ქმედებას (Lederman & Scheppler /ლედერმანი & შეპლერი, 2001).

ადამიანის მეხსიერებაში არსებული ფრეიმთა არსენალიდან რეალური სიტუაციისათვის მაქსიმალურად ადეკვატური ფრეიმის შერჩევის პროცესი, საფუძველად უდევს ადამიანის მიერ რეალობის ადეკვატურ აღქმას (Jackendoff R./ჯაკენდოფი, 1990).

ფრეიმი „მორგებულია“ რეალობას თუ იგი ინტეგრირებულია უფრო მსხვილ ფრეიმში ტერმინალის დავალების სტატუსით და თუ მისი ტერმინალები დავალებებითაა სავსე.

აღქმისა და მსჯელობის პროცესში საკვანძო სიტყვები, იდეები და ხატის ელემენტები მეხსიერებიდან სხვადასხვა ფრეიმების ერთობას იწვევენ (Jackendoff / ჯაკენდოფი, 1992). შესაძლოა, აღმოჩნდეს, რომ მეხსიერების არსენალიდან თავდაპირველად შერჩეულ სუბფრეიმთა ნაწილი რეალობას არ შეესაბამება. ასეთ შემთხვევაში ხდება აღნიშნული ელემენტების ჩანაცვლება უფრო ადეკვატური სუბფრეიმებით. კონკრეტულ შემთხვევაში „ადეკვატურობა“ გულისხმობს ზემოხსენებულ პირობათა დაკმაყოფილებას (Jackendoff/ჯაკენდოფი,1991).

ფრეიმი წარმოადგენს სტერეოტიპული სიტუაციის მონაცემთა რეპრეზენტაციის სტრუქტურას. თითოეულ ფრეიმთან ასოცირდება სხვადასხვა ტიპის ინფორმაცია (Курьякова /კუბრიაკოვა, 1992), (Демьянков / დემიანკოვ, 1992).

ფრეიმის წარმოდგენა შესაძლებელია ქსელის სახით, რომელიც შედგება კვანძებისა და მათ შორის არსებული კავშირისგან. ფრეიმის „მაღალი დონეები“ მკაფიოდაა განსაზღვრული, რამდენადაც ფორმირებულია იმ ცნებებით, რომლებიც ყოველთვის მართებულია მოცემულ სიტუაციასთან მიმართებაში (Лазарев /ლაზარევი, 1999) (Касевич /კასევიჩი, 1998).

უფრო დაბალ დონეებზე განლაგებულია სპეციფიკური სიმალეები–ტერმინალები, რომლებიც ივსება სპეციფიკური (არასტერეოტიპული) მონაცემებით.

სემანტიკურად მსგავს ფრეიმთა ჯგუფები ფრეიმთა სისტემაში ერთიანდებიან (Devitt /დევიტი, 1990). (Anderson/ ანდერსონი, 1996).

(Курьякова/კუბრიაკოვა, 2001). განსხვავებული ფრეიმები დამკვირვებლის განსხვავებულ პოზიციებს შეესაბამებიან.

თეორიული ცოდნის არსს წარმოადგენს მრავალფეროვანი ფაქტებისა და კანონზომიერებების არა მხოლოდ აღწერა და ახსნა, არამედ სამყაროს ჰარმონიის გამოვლენა.

კვლევის ძირითადი მიზანი

მეცნიერული კვლევის ძირითად მიზანს წარმოადგენს იმ თეორიის აგება, რომელიც პასუხობს კვლევის ფარგლებში გამოკვეთილ მოთხოვნებს:

- ა. ანალიზს, კლასიფიკაციას, სისტემატიზაციას, სინთეზირებას;
- ბ. ინტერპრეტაციას, გააზრებას, ახსნას;
- გ. პროგნოზირებას.

ნაშრომში განხორციელებული კვლევა შედგება:

ა. პროექტირების ფაზისაგან, რომლის შედეგსაც წარმოადგენს მოდელის კონფიგურაციის განსაზღვა;

ბ. რეფლექსური ფაზისაგან, რომლის შედეგსაც წარმოადგენს კონსტრუირებული მოდელის შეფასება - მოდელის კორექტირების საჭიროების განსაზღვრა.

ნაშრომში გამოყენებულია ჰუმანიტარული მეცნიერებებისათვის ტიპური მეთოდოლოგიური მიდგომები:

1. პლურალისტური მიდგომა უარს ამბობს სამყაროს მხოლოდ ერთი პერსპექტივიდან ხედვაზე და გულისხმობს ფენომენის სხვადასხვა პერსპექტივიდან კვლევას;

2. ირაციონალური მიდგომა უგულებელყოფს დისკრეტულობასა და სტატიკურობას, შესაბამისად, გულისხმობს სამყაროს კვლევას კონტინუალურ და დინამიურ ასპექტებში.

ნაშრომში გამოყენებული მეთოდოლოგია მოიცავს საკვლევე ფენომენისადმი:

1. სისტემურ მიდგომას;

2. ინტერპარადიგმულ მიდგომას;

3. მაპროექტირებელ მეთოდს, რომელიც განსაზღვრავს კვლევის ეტაპებს;

4. ანალიზის ზოგადმეცნიერულ ფორმებს: ანალიზს, სინთეზს, ანალოგიზაციას, კონტრასტირებასა და მოდელირებას.

ფრეიმის კონსტრუირების ეტაპებს მიღმა იკვეთება ისეთი საკითხების გადაჭრის აუცილებლობა, როგორცაა:

1. იმ მასშტაბური ელემენტების იდენტიფიცირება, რომლებიც შეადგენს კონკრეტული დროისა და სივრცისათვის რელევანტური ფუძემდებლური პრინციპებისა და სამყაროს შესახებ არსებული წარმოდგენების კრებულს;
2. კონცეპტთა ანალიზი მათ სტრუქტურაში სხვადასხვა „ფენათა“ არსებობა/არარსებობის თვალსაზრისით. ეს ფენებია:
 - ა. ძირითადი, აქტუალური ნიშნის ფენა, რომელშიც კონცეპტი აქტუალურია კონკრეტული ენისა და კულტურის ყველა მატარებლისათვის;
 - ბ. დამატებითი, „პასიური“ ნიშნის ფენა, რომელმაც დაკარგა აქტუალობა და იქცა „ისტორიულ“ ნიშნად;
 - გ. გაუცნობიერებელი შიდა ფორმის ფენა, რომელიც ენის მატარებლისათვის წარმოადგენს იმ საფუძველს, რომელზეც ფიქსირდება მნიშვნელობათა დანარჩენი ფენები;
3. კონცეპტთა კლასიფიკაცია:

- ა. უნიკალურ კონცეპტებად, რომლებიც დეტერმინირებულია კონკრეტული კულტურის თავისებურებით;
- ბ. უნივერსალურ კონცეპტებად, რომლებიც მოკლებულია კულტურულ სპეციფიკას.
4. იმ პრინციპებისა და წარმოდგენების განსაზღვრა, რომლებიც აუცილებელი და საკმარისია კონკრეტული ფრეიმის ადეკვატური ინტერპრეტაციისათვის;
5. იმ ცვლილებათა აღრიცხვა, რომლებიც, ჩვეულებრივ, იწვევს სამყაროს სურათის მოდიფიკაციასა და სამყაროს ფენომენის ადეკვატური ახსნისათვის საჭირო ახალ ეტალონთა დამკვიდრებას;
6. ფრეიმის, როგორც სამყაროს შესახებ კონკრეტული ტრადიციის ფარგლებში არსებულ წარმოდგენათა ჯამის განხილვა;
7. იმ სივრცის მონიშვნა, რომელიც მოიცავს „ემოციურ-შეფასებით“, მოტივაციურ და ცნობიერების სხვა ასპექტებს და შედგება კონცეპტებისაგან;
8. ფრეიმის ანალიზი მისი სტატიკურობა/დინამიურობის, ღიაობა/დახშულობის თვალსაზრისით.

გარდა აღნიშნული საკითხებისა, იკვეთება ისეთ ამოცანათა გადაჭირს აუცილებლობა, როგორცაა:

1. „შემთხვევების“ და „ინტერპრეტაციების“ ანალიზი ზოგად კანონზომიერებათა იდენტიფიცირების მიზნით;
2. კანონზომიერებების - ინტერსუბიექტურ ელემენტთა - გამოვლენა, ვინაიდან სწორედ ეს ელემენტები წარმოადგენს სემანტიკური ფრეიმის მათორგანიზებელ ძალას.
3. სემანტიკური ფრეიმის კონტინიუმის ვალიდურობის განსაზღვრა, რაც გულისხმობს:
 - ა. სემანტიკური ფრეიმის ფარგლებში მოქმედ წესთა რელევანტურობის განსაზღვრა კონკრეტული შინაარსობრივი განსაზღვრულობის მოლოდინების სახით.
 4. სქემათა სისტემის ფორმირება, რომელიც შეიძლება, განვიხილოთ „ურთიერთქმედების რიტუალის“ ერთგვარ ფორმად;
 5. სქემათა სისტემის ვალიდურობის კრიტერიუმთა ჩამოყალიბება.

1.3 კვლევის სემანტიკურ-კოგნიტური მიმართულება როგორც სემანტიკურ და კოგნიტურ პროცესთა სინთეზის შედეგი

კვლევის სემანტიკურ-კოგნიტური მიმართულება გულისხმობს სემანტიკურ და კოგნიტურ პროცესთა შორის არსებული მიმართების კვლევას (Jackendoff /ჯაკენდოფი, 1983). ადამიანის ცნობიერებაში არსებული კონცეპტუალური სფერო ცვლადია და განახლებადია დროსა და სივრცეში (Talmy/ტალმი, 2000).

იგი გაცილებით უფრო მოცულობითი ნაწილია, ვიდრე მისი ის ნაწილი, რომელიც გამოხატულია ენობრივი საშუალებებით. თუმცა სწორედ ენობრივ ნიშანთა სემანტიკის შესწავლის გზითაა შესაძლებელი ადამიანის კონცეპტუალურ სფეროში შეღწევა.

რამდენადაც სწორედ ენობრივი მნიშვნელობებით ხორციელდება კონცეპტის ობიექტივიზაცია ენაში, კონცეპტი გააზრებულია ენობრივი მნიშვნელობის პრიზმაში (Burling /ბარლინგი, 1964).

კონცეპტის ობიექტივიზაციისათვის საჭირო ენობრივ საშუალებათა ერთობლიობა გააზრებულია კონცეპტის ნომინაციურ ველად (Jackendoff / ჯაკენდოფი, 2002).

მენტალიტეტისა და სამყაროს კოგნიტური ხატის მიმართების საკითხი: მენტალიტეტი გააზრებულია როგორც სინამდვილის აღქმისა და გაცნობიერების სტილი (Globerson, Zelniker /გლობერსონი, ზელნიკერი, 1989).

სტილის თავისებურება განპირობებულია ცნობიერების კოგნიტური სტერეოტიპების თავისებურებით (Wierzbicka /ვიერზბიკა, 1992), (Lakoff /ლაკოფი, 1977).

კონკრეტული პიროვნების მენტალიტეტი დეტერმინირებულია ეროვნული და ჯგუფური მენტალიტეტით, ასევე ადამიანის განვითარების თავისებურებით, კერძოდ, მისი განათლებით, კულტურით, მოვლენათა აღქმისა და ინტერპრეტაციის სპეციფიკით (Демьянков /დემიანკოვი, 1989).

ჯგუფური მენტალიტეტი განპირობებულია სოციალური, ასაკობრივი, პროფესიული, გენდერული ჯგუფების მიერ მოვლენათა აღქმისა და ინტერპრეტაციის თავისებურებით (Markus ,Kitayama /მარკუსი, კიტაიამა, 1991). რაც შეეხება ეროვნულ მენტალიტეტს, იგი განპირობებულია მოვლენათა აღქმისა და ინტერპრეტაციის ეროვნულობით (Le Pan/ლე პანი, 1989).

კონცეპტისა და სიტყვის მიმართების საკითხი: აზროვნებისა და ვერბალიზაციის მექანიზმები აბსოლუტურად სხვადასხვა მექანიზმებია, შესაბამისად, კონცეპტის სიტყვიერი ნომინაცია არ განიხილება კონცეპტის არსებობის აუცილებელ პირობად (O' Grady/ო გრადი, 1987).

ვერბალიზაციას შესაძლოა, არ დაექვემდებაროს როგორც მთელი კონცეპტი, ისე მისი ცალკეული აზრობრივი ნაწილი. ნებისმიერი ენობრივი ნიშანი წარმოადგენს კონცეპტს, მაგრამ იგი წარმოადგენს კონცეპტს არა სრულად - ენობრივი ნიშანი თავისი მნიშვნელობით წარმოადგენს რამდენიმე კონცეპტუალურ თვისებას (Jackendoff/ჯაკენდოფი, 1992). და მაინც, კონცეპტი მთელი თავისი შინაარსის სისრულით შესაძლოა გამოიხატოს მხოლოდ ენობრივ საშუალებათა ერთობლიობით - სიტყვა წარმოადგენს კონცეპტუალური ცოდნის „გასაღებს“ (O' Grady/ო გრადი, 1987).

კონცეპტის ენობრივი გამოხატულება, მისი რეგულარული ვერბალიზაცია უზრუნველყოფს კონცეპტის სტაბილურობას, მდგრადობასა და ცნობადობას (Болдырев /ბოლდირევი, 2001). (Величковский /ველიჩკოვსკი, 2006).

კონცეპტისა და მნიშვნელობის მიმართებების საკითხი: კონცეპტსა და მნიშვნელობას შორის არსებობს როგორც მსგავსება (ორივე ასახვას სინამდვილეს) ისე განსხვავებაც (კონცეპტი ადამიანის კოგნიტური ცნობიერების პროდუქტია, მნიშვნელობა კი – ენობრივი ცნობიერების) (Wierzbicka / ვიზერბიკა, 1984).

ლექსიკური მნიშვნელობის კომპონენტები გამოხატავენ ნიშნად კონცეპტუალურ თვისებებს, მაგრამ არა სრულად (Talmy/ტალმი, 2000). კონცეპტი უფრო ფართოა ვიდრე სიტყვის ლექსიკური მნიშვნელობა (Rosch /როში, 1978).

სემანტიკური ფრეიმის არსი

სემანტიკური ფრეიმი წარმოადგენს ცოდნის რეპრეზენტაციის სტრუქტურასა და ადამიანის მეხსიერების ორგანიზაციის კონცეპტუალურ მოდელს (Barsalou /ბარსალუ, 1992).

ადამიანის აზროვნების პროცესის საფუძველს წარმოადგენს მის მეხსიერებაში აკუმულირებული სტრუქტურები - ფრეიმები. ფრეიმი გააზრებულია როგორც მოვლენათა და საგანთა შორის არსებულ მიმართებათა შესახებ არსებული ცოდნის რეპრეზენტაციის ერთეული (Minsky/მინსკი, 1986).

ფრეიმი წარმოადგენს სტერეოტიპული აღქმის რეპრეზენტაციისათვის საჭირო სქემას, რომელიც იძლევა სამყაროს შესახებ არსებული მრავალფეროვანი ცოდნის გამოსახვის შესაძლებლობას (Minsky /მინსკი, 1993). (Gaines/გეინსი, 1997). (Geeraerts /ჯირაერტი, 1993).

სემანტიკური ფრეიმები ქმნიან რეპერტუარულ ბადეს (repertory grid), რომელიც განიხილება ცოდნის ერთგვარ მატრიცად (Globerson, Zelniker /გლობერსონი, ზელნიკერი, 1989). (McCarthy, Mitchell, Mueller, Riecken, Sloman & Winston /მაკარტნი, მიჩელი,

მიულერი, რიკენი, სლომანი & ვინსტონი, 2007). (Hart & Luke /ჰარტი & ლუკი, 2007). (Györi /გიორი, 2002).

გარე სამყაროს „გართულებასთან“ ერთად, ზვავისებურად იზრდება მისი ფორმალიზების აქსიომათა რაოდენობა. სულ უფრო რთული ხდება აქსიომათა მრავალფეროვნებიდან საკვლევი ფენომენისათვის მაქსიმალურად რელევანტური აქსიომის შერჩევის პროცესი (Dunn, Cahill, Dukes, Ginsberg /დანი, კაჰილი, დუქსი, გინსბერგი, 1986). (Fauconnier /ფუკონიერი, 1998). ანალოგიური ტიპის სირთულები იქმნება ამა თუ იმ თეორიული მეთოდის გამოყენებისას, რომლის ფარგლებშიც უნდა წარმოჩინდეს გარე სამყაროს მოდელი (Kendal, Simon & Green, Malcolm./კელდალი, სიმონი & გრინი, 2007). აღნიშნული მოდელი უნდა შეესაბამებოდეს გარე სამყაროს როგორც არსებულ მდგომარეობას, ისე შესაძლო ქმედებებს, რომელთა საშუალებითაც ერთი მდგომარეობა გადადის მეორეში (Lyons. John/ლიონს ჯონი, 1968). (Latta & Swigger/ლატა & სვიგერი, 1992. გვ. 56-62). პრობლემის გადაჭრის ერთ-ერთ შესაძლო გზას წარმოადგენს სამყაროს მოდელში ინტეგრირებულ ცნებათა შორის არსებულ მიმართებათა ანალიზი და გარე სამყაროს პრაგმატიკის გათვალისწინება.

თავი II. ლექსიკურ-სემანტიკური და კონცეპტუალური სივრცეები

2.1 „დანაშაულის“ კონცეპტის სტრუქტურაციისა და ერთეულთა ორგანიზების პრინციპები

„დანაშაულის“ კონცეპტის სტრუქტურიზაციას საფუძვლად უდევს:

1. „დანაშაულის“ კონცეპტის კვლევა თანამედროვე ინგლისურ ენაში ეფუძნება კონცეპტუალურ ანალიზს.

კონცეპტუალურ ანალიზზე მსჯელობისას მკვლევარები, ჩვეულებრივ, უპირისპირებენ მას სემანტიკურ ანალიზს. ე.ს. კუბრიაკოვას თვალსაზრისით, ანალიზის კონცეპტუალური და სემანტიკური ტიპები განსხვავდება ერთმანეთისგან მიზნებისა და ანალიზის განხორციელებისათვის საჭირო მასალის სპეციფიკით. „სემანტიკური ანალიზი ორიენტირებულია სიტყვის სემანტიკური სტრუქტურის ექსპლიკაციაზე, სიტყვის დენოტაციურ, სიგნიფიკაციურ და კონოტაციურ მნიშვნელობათა იდენტიფიცირებაზე. კონცეპტუალური ანალიზი გულისხმობს ნიშნის, როგორც კოგნიტური წარმონაქმნის, ძიების პროცესს. სემანტიკური ანალიზი მიზნად ისახავს სიტყვის ახსნას, კონცეპტუალური ანალიზის ორიენტირი კი მიემართება სამყაროს შესახებ არსებული ცოდნისაკენ“ (Курьякова/კუბრიაკოვა, 1994).

2. „დანაშაულის“ კონცეპტის სტრუქტურიზაციას თანამედროვე ინგლისურ ენაში საფუძვლად უდევს სამყაროს შესახებ არსებული ცოდნის ფრეიმული რეპრეზენტაციის პრინციპი.

ახდენს რა კონკრეტულ სტერეოტიპულ სიტუაციაზე ან კლასზე არსებული ცოდნის აკუმულაციას, ფრეიმი ასრულებს მონაცემთა იერარქიულად ორგანიზებული სტრუქტურის ფუნქციას (Правикова /პრავიკოვა, 1999).

თანამედროვე ინგლისურ ენაში „დანაშაულის“ კონცეპტის სტრუქტურიზაციის საფუძველს წარმოადგენს კატეგორიზაციის პრინციპი.

გაიაზრებს რა რეალობას, ადამიანის ცნობიერება მიაკუთვნებს რეალობის ცალკეულ ფრაგმენტს კონკრეტულ კატეგორიას (Heit /ჰეიტი, 1997. გვ. 76-78), (Carroll /კაროლი, 1999. გვ. 45-53). (Croft & Cruse /კროფტი & კრუზი, 2000. გვ. 104-108).

ადამიანის ცნობიერება ადგენს კონკრეტული ფრაგმენტისა და სხვა ფრაგმენტის (ფრაგმენტების) ინტეგრალურ და დიფერენციალურ ნიშნებს. რეალობის ფრაგმენტთა ერთობის დადგენა და ამ ერთობისათვის განმაზოგადებელი ცნების შექმნა (რომელიც ხშირად, თუმცა არა აუცილებლობით „მიემარება“ სიტყვას) წარმოადგენს

კატეგორიზაციის პროცესს (Diesendruck /დიზენდრუკი, 2003). (Györi /გიორი, 1996). (Jackendoff /ჯაკენდოფი, 1991).

თანამედროვე ინგლისურ ენაში „დანაშაულის“ კონცეპტის ენობრივ რეპრეზენტატორთა ორგანიზება ეფუძნება სიმრავლეთა ერთმანეთში ჩართულობის პრინციპს.

უფრო სპეციფიკური მნიშვნელობის მქონე ელემენტი ყოველთვის ჩართულია უფრო ზოგადი ელემენტის მნიშვნელობაში – ესა თუ ის წევრი გაერთიანებულია რაღაც კლასში. რაც უფრო ნაკლებია ელემენტის ექსტენსიონალი, მით უფრო დიდია იმის ალბათობა, რომ ასეთი ელემენტი ყოველთვის ჩართული აღმოჩნდება გარკვეულ ზოგად კლასებში. უფრო ზოგადი მნიშვნელობის მქონე ელემენტი ერთი მთლიანობის ფარგლებში ყოველთვის იქვემდებარებს უფრო სპეციფიკური მნიშვნელობის მქონე ელემენტს (Jackendoff / ჯაკენდოფი, 1983). (O' Grady /ოგრადი, 1987).

კონცეპტის ენობრივ რეპრეზენტატორთა ორგანიზება ნაშრომში განხორციელებულია შემდეგი მოსაზრებების გათვალისწინებით:

1. „არსებობს კავშირები, როდესაც ის, რაც ხდება მთელში, არ გამოიყვანება მისი ელემენტებიდან, რომლებიც თითქოს არსებობენ ცალკეული მონაკვეთების სახით და შემდეგ ერთიანდებიან. პირიქით, ის რაც ვლინდება მთელის ცალკეულ ნაწილებში, განისაზღვრება ამ მთელის შინაგანი კავშირებით“ (Rastide /რასტიდე, 1962).
2. „ყოველი ენისათვის დამახასიათებელი ერთიანობა გამომდინარეობს იქიდან, რომ მთელი განსაზღვრავს ნაწილებს, ხოლო ყოველი ნაწილი ხასიათდება როგორც მთელის განმსაზღვრელი, განსაკუთრებული წევრი " (Штейнталь /შტეინტალი, 1960).
3. „სისტემა განსაზღვრავს მის ელემენტებს და პირიქით. დიდი შეცდომა იქნება, სიტყვები განვიხილოთ, როგორც ბგერისა და მნიშვნელობის შენაერთები. ასეთი განხილვა ნიშნავს სიტყვის იზოლირებას სისტემისაგან, რომლის ნაწილსაც იგი წარმოადგენს. ეს ნიშნავს იმის დაშვებას, რომ ცალკეული სიტყვებისაგან შეიძლება ავაგოთ სისტემა, როგორც მათი ჯამი, მაშინ, როდესაც სინამდვილეში, პირიქით, უნდა ამოვიდეთ მთლიანიდან, რათა ანალიზის გზით მივაღწიოთ მის შემადგენელ ელემენტებამდე“ (Сочиня /სოსური, 1933).
4. „ენობრივ შინაარსთა სფერო არის არა მექანიკური აგლომერაცია, არამედ შინაგანად ორგანიზებული, სისტემური ბუნების მქონე, რადგან რეალობის

ნებისმიერი სემენტაცია ხდება მრავალ განზომილებაში, რომელთაგან თითოეული ცალკეულ სტრუქტურას - ველს - ქმნის“ (Trier /ტრიერი, 1931).

5. „ველში სიტყვა განიხილება როგორც გარკვეული მიკროსისტემის ნაწილი, მისი მნიშვნელოვნება შეისწავლება დანაწევრებული მთლიანობიდან ამოსვლით, ველის სხვა წევრებთან ურთიერთობის გათვალისწინებით“ (Weisgerber /ვაისგერბერი, 1959).
6. „ენობრივ მნიშვნელობათა სფერო შედგება არა იზოლირებულ სიტყვათა უბრალო ჯამისაგან, არამედ დანაწევრებული ურთიერთდამოკიდებულებებისაგან. ამაზევე მიუთითებს ადამიანის ენობრივი ალლო, რომელიც ახდენს ენობრივ ფორმათა სწორ არჩევანს მიზეზის გაუცნობიერებლად. ენობრივი ალლოს მეშვეობით სიტყვათა სწორი შერჩევა, შეფარდება გულისხმობს მათ შორის არსებულ ურთიერთდამოკიდებულებებსა თუ სიახლოვეს“ (Weisgerber /ვაისგერბერი, 1959).
7. „დანაშაულის“ კონცეპტის ნომინაციურ ველთა კონსტრუირება ეფუძნება ველის სიტყვა-იდენტიფიკატორის მიერ დასახელებული შინაარსის იდენტიფიცირების პრინციპს ველის ელემენტთა სემანტიკურ სტრუქტურაში.

ნომინაციურ ველში ელემენტთა გაერთიანების საფუძველს წარმოადგენს ელემენტთა სემანტიკურ სტრუქტურაში სიტყვა-იდენტიფიკატორის მიერ დასახელებული შინაარსის არსებობა სემანტიკური კომპონენტის სტატუსით.

ელემენტები ველში ერთიანდებიან კავშირის წყალობით, რომელიც:

- ა. განპირობებულია მნიშვნელობათა სემანტიკური მსგავსებით, ან სიახლოვით;
- ბ. მყარდება სხვადასხვა სახის სემანტიკური კორელაციების ხარჯზე.

კონცეპტის სტრუქტურაციისა და ნომინაციური ველების ელემენტთა ორგანიზების აღნიშნული პრინციპების გამოყენება უზრუნველყოფს ფრეიმის „ვარგისიანობის დიაპაზონის“ ობიექტურად განსაზღვრის შესაძლებლობას. „ვარგისიანობის დიაპაზონში“ ვგულისხმობთ ენაში კონცეპტის ობიექტივიზაციის მიზნით კონსტრუირებული ფრეიმის საზღვრებს - ფრეიმის საწყის და ტერმინალურ ელემენტთა განსაზღვრას. სწორედ ეს ელემენტები განსაზღვრავს „ცოდნის მოძრაობის“ მიმართულებას ცოდნის ველში. ფრეიმის საწყისი და ტერმინალური ელემენტების სტრუქტურა არსებით გავლენას ახდენს ცოდნის ველის ფორმასა და შინაარსზე (Jackson, Zé Amvela /ჯექსონი, ზე ამველა, 2000).

„ვარგისიანობის დიაპაზონის“ ობიექტურობის მიღწევა შესაძლებელია ელემენტთა შერჩევის შემდეგი წესის გათვალისწინებით: ელემენტები უნდა შეესაბამებოდნენ

რომელიმე ერთ სფეროს, ისინი აზრობრივად (შინაარსობრივად) უნდა იყვნენ ერთმანეთთან დაკავშირებული (Langacker /ლანგაკერი, 1998).

ფრეიმში ვლინდება ადამიანის მიერ სამყაროს ხედვის თავისებურება, აისახება, თუ რა რასთან არის დაკავშირებული, რა რისგან გამომდინარეობს, რა არის ადამიანისათვის მნიშვნელოვანი და რა - არა, როგორ აფასებს იგი სხვა ადამიანებს, მოვლენებსა და სიტუაციებს.

2.2. „დანაშაულის“ ლექსიკურ-სემანტიკური ველი თანამედროვე ინგლისურ ენაში ნაშრომში კონსტრუირებული „დანაშაულის“ ლექსიკურ-სემანტიკური ველის შემადგენლობა წარმოდგენილია ფრაზეოლოგიური ერთეულებით, იგი შემდეგნაირად გამოიყურება:

King pin

“The real enemy” is the totality of physical and mental constraints by which capital, or class society, or statism, or the society of the spectacle expropriates everyday life, the time of our lives. The real enemy is not an object apart from life. It is the organization of life by powers detached from it and turned against it. The apparatus, not its personnel, is the real enemy. But it is by and through the apparatchiks and everyone else participating in the system that domination and deception are made manifest. The totality is the organization of all against each and each against all. It includes all the policemen, all the social workers, all the office workers, all the nuns, all the op-ed columnists, all the drug kingpins from Medellin to Upjohn, all the syndicalists and all the situationists.” Bob Black, The Abolition of Work

caught red-handed - If someone is caught red-handed, they are caught in the act of doing something wrong such as cheating or stealing.

under the table - If something is done under the table, it's done secretly, usually because it's illegal or unethical.

“These people have history and I crave history. I crave someone knowing me so well that they can tell what I'm thinking. Jonah Griggs takes my hand under the table and links my fingers with his and I know that I would sacrifice almost anything just to keep this state of mind, for the rest of the week at least.” Melina Marchetta, On the Jellicoe Road

“Having an aura of menace is like having a pet weasel, because you rarely meet someone who has one, and when you do, it makes you want to hide under the coffee table.” Lemony Snicket

hand in the till - have one's hand in the till and have one's finger(s) in the till

to steal money from one's employer. James couldn't afford that car on just his salary. He must have his hand in the till.

Sally was outraged when she found that one of her salesclerks had his fingers in the till.

smoking gun - A smoking gun is a piece of evidence or the indisputable sign of someone's guilt.

The fingerprints left on the door-handle was the smoking gun that enabled the police to arrest him.

A miscarriage of justice

what happened was totally unfair

“Sister Carlotta, I'm on a leave of absence right now. That means I've been sacked, in case you don't understand how the I.F. handles these things.”

"Sacked! A miscarriage of justice. You ought to be shot." Orson Scott Card, Ender's Shadow

“If you are slightly different, if your face doesn't fit, they judge you and consign you and throw away the fucking key.

They never, ever stop to think that they might be wrong, that they are making a mistake. Don't get me wrong, I haven't been the victim of a massive miscarriage of justice - I'm not saying that - but I know what it's like to be stinking judged before people have even bothered to find out what you are about. They have boxed me off into the ugly group even before I have opened my gob.

SOCIETY IS SHIT.” Rae Earl, My Mad Fat Diary

A travesty of justice - what happened was terribly unfair; it is so unfair that we must doubt in our system...

“Subvert the social and civil order! Aye, I would destroy, to the last vestige, this mockery of order, this travesty upon justice! Break up the home? Yes, every home that rests on slavery! Every marriage that represents the sale and transfer of the individuality of one of its parties to the other! Every institution, social or civil, that stands between man and his right; every tie that renders one a master, another a serf; every law, every statute, every be-it-enacted that represents tyranny; everything you call American privilege that can only exist at the expense of international right.

Now cry out, "Nihilist-disintegrationist !"

Say that I would isolate humanity, reduce society to its elemental state, make men savage! It is not true. But rather than see this devastating, cankering, enslaving system you call social order go on, rather than help to keep alive the accursed institutions of Authority, I would help to reduce every

fabric in the social structure to its native element.” Voltairine de Cleyre, *The Voltairine de Cleyre Reader*

“Growing inequality, combined with a flawed system of campaign finance, risks turning America’s legal system into a travesty of justice. Some may still call it the “rule of law,” but in today’s America the proud claim of “justice for all” is being replaced by the more modest claim of “justice for those who can afford it.” Joseph E. Stiglitz, *The Price of Inequality: How Today's Divided Society Endangers Our Future*

break the law - to fail to obey the law

“Laws and principles are not for the times when there is no temptation: they are for such moments as this, when body and soul rise in mutiny against their rigour ... If at my convenience I might break them, what would be their worth?” Charlotte Brontë, *Jane Eyre*

“Bad is not an absolute, but a relative term. Ask the robber who used the cash he stole to feed his infant; the rapist who was sexually abused as a child; the kidnapper who truly believed he was saving a life. And just because you break the law doesn't mean you have intentionally crossed the line into evil. Sometimes the line creeps up on you, and before you know it, you're standing on the other side.” Jodi Picoult, *Vanishing Acts*

ანალიზის შედეგად აღმოჩნდა, რომ „დანაშაულის“ კონცეპტის ლექსიკალიზაცია ხდება ერთფენოვანი სტრუქტურის მქონე ველის მეშვეობით.

ერთფენოვანი სტრუქტურის სემანტიკა ხდება ერთი თვალსაზრისის, კონკრეტულ შემთხვევაში კი, „დანაშაულის“ სემის არსებობა/არარსებობა ველის ელემენტთა სემანტიკურ სტრუქტურაში.

ერთფენოვანია შინაარსობრივი განსაზღვრულობის მქონე ერთეულის სტრუქტურა, რომლის ყველა ელემენტს გააჩნია სიტყვა-იდენტიფიკატორის მიერ დასახელებული შინაარსის შენარჩუნების იდენტური უნარი.

2.3. „დანაშაულის“ ფრეიმი თანამედროვე ინგლისურ ენაში

„დანაშაულის“ სემანტიკური ფრეიმის რეპერტუარი თანამედროვე ინგლისურ ენაში წარმოდგენლია შემდეგ ელემენტთა რეპერტუარით:

kingpin; crime doesn't pay; the weed of crime bears bitter fruit; caught red-handed; under the table; hand in the till; there is honor among thieves; smoking gun; a miscarriage of justice; a travesty of justice; break the law.

Don't steal. The government hates competition. Anon

Crime, like disease, is not interesting; it is something to be done away with by general consent, and that is all about it. Anon

Great thieves punish little ones. Proverb

In times of trouble leniency becomes crime. Proverb

Set a thief to catch a thief. Proverb

Save a thief from the gallows and he will cut your throat. Proverb

No punishment has ever possessed enough power of deterrence to prevent the commission of crimes. On the contrary, whatever the punishment, once a specific crime has appeared for the first time, its reappearance is more likely than its initial emergence could ever have been. Hannah Arendt

Every rascal is not a thief, but every thief is a rascal. Aristotle

Crime is a fact of the human species, a fact of that species alone, but it is above all the secret aspect, impenetrable and hidden. Crime hides, and by far the most terrifying things are those which elude us. Georges Bataille

The infectiousness of crime is like that of the plague. Napoleon Bonaparte

The world of crime is a last refuge of the authentic, uncorrupted, spontaneous event. Daniel J. Boorstin

The fear of burglars is not only the fear of being robbed, but also the fear of a sudden and unexpected clutch out of the darkness. Elias Canetti

Crime is terribly revealing. Try and vary your methods as you will, your tastes, your habits, your attitude of mind, and your soul is revealed by your actions. Agatha Christie

One crime is everything, two is nothing. Madame Dorothe Deluzy

I have known a vast quantity of nonsense talked about bad men not looking you in the face. Don't trust that conventional idea. Dishonesty will stare honesty out of countenance any day in the week, if there is anything to be got by it. Charles Dickens

Successful crimes alone are justified. John Dryden

Crime seems to change character when it crosses a bridge or a tunnel. In the city, crime is taken as emblematic of class and race. In the suburbs, though, it's intimate and psychological - resistant to generalization, a mystery of the individual soul. Barbara Ehrenreich

ნაშრომში კონსტრუირებულ „დანაშაულის“ სემანტიკურ ფრეიმში გამოვლინდა შემდეგი კანონზომიერებები:

1. ფიქსირებული რეპრეზენტაციის ფორმა ახასიათებს არა ერთ ინდივიდუალურ ობიექტს, არამედ ამ ცნებასთან მიკუთვნებულ მრავალ ობიექტს;
2. ცნებები რეპრეზენტირებულია მრავლობითი რეპრეზენტაციის მოდელის თანახმად;
3. ცნებათა შორის არსებული სტრუქტურული კავშირები უზრუნველყოფს სიმრავლის მთლიანობას;
4. ფრეიმი მოიცავს არა ცალკეულ ობიექტებს, არამედ მათ „პროტოტიპულ წარმომადგენელს“, რომელიმე ინტეგრირებულია გარკვეული კლასის ყველა ობიექტისათვის დამახასიათებელი ტიპური თავისებურებები;
5. პროტოტიპი ყველაზე გამოკვეთილი ფორმით ასახავს კლასის სტრუქტურას;
6. ობიექტის მიკუთვნებულობა კლასთან განისაზღვრება მისი პროტოტიპთან მსგავსებით;
7. პროტოტიპული რეპრეზენტაცია გულისხმობს ობიექტების სიმრავლის დამახსოვრებას მთლიანად სიმრავლისათვის დამახასიათებელი მარკერების საშუალებით;
8. ზოგადობის სხვადასხვა ხარისხის მქონე ცნებები წარმოქმნიან იერარქიულ სისტემას;
9. ცნებისთვის დამახასიათებელი ნიშნები იძლევა განსხვავებული ქვეკლასების გამოყოფის საშუალებას;
10. ცნება მეხსიერებაში რეპრეზენტირებულია ნიშნების მოწესრიგებული სიმრავლის სახით;
11. ცნებების იდენტიფიკაციისათვის აუცილებელი არ არის ნიშნების მდგრადი ნაკრებები;
12. ობიექტი არის კლასის მით უფრო ტიპიური წარმომადგენელი, რაც უფრო დიდი ხარისხით შეესაბამება მისი ნიშნები მეხსიერებაში შენახულ ცნების ნიშნებს.

13. სემანტიკური მესხიერების ელემენტები იყოფა ელემენტებად, რომლებიც ასახავენ კლასიფიცირებადი ობიექტების თავისებურებებსა და მათ შორის არსებულ მიმართებებს;
14. კატეგორიალური ცნებები ეფუძნება ფუნქციონალური კავშირების გამოყოფას, რომლებიც გარეგნულად განსხვავებულ ობიექტებს აერთიანებს მათი ერთნაირი ფუნქციის მიხედვით.

Eye for eye, tooth for tooth, hand for hand, foot for foot, burn for burn, wound for wound, stripe for stripe. ეგზოდუსი 21:24-25

“You have heard that it was said, ‘An eye for an eye and a tooth for a tooth.’ But I say to you, Do not resist the one who is evil. But if anyone slaps you on the right cheek, turn to him the other also. მეთიუ 5:38-39

“You shall not murder. ეგზოდუსი 20:13

“If you love me, you will keep my commandments. ჯონი 14:15

And for your lifeblood I will require a reckoning: from every beast I will require it and from man. From his fellow man I will require a reckoning for the life of man. “Whoever sheds the blood of man, by man shall his blood be shed, for God made man in his own image. გენეზისი 9:5-6

“Whoever sheds the blood of man, by man shall his blood be shed, for God made man in his own image. გენეზისი 9:6

Like a muddied spring or a polluted fountain is a righteous man who gives way before the wicked. Proverbs 25:26

If a thief is found breaking in and is struck so that he dies, there shall be no bloodguilt for him, but if the sun has risen on him, there shall be bloodguilt for him. He shall surely pay. If he has nothing, then he shall be sold for his theft. ეგზოდუსი 22:2-3

The LORD saw that the wickedness of man was great in the earth, and that every intention of the thoughts of his heart was only evil continually. გენეზისი 6:5

For the wages of sin is death, but the free gift of God is eternal life in Christ Jesus our Lord.

რომაელები 6:23

Therefore God gave them up in the lusts of their hearts to impurity, to the dishonoring of their bodies among themselves. რომაელები 1:24

Therefore whoever relaxes one of the least of these commandments and teaches others to do the same will be called least in the kingdom of heaven, but whoever does them and teaches them will be called great in the kingdom of heaven. მეთოუ 5:19

They have become callous and have given themselves up to sensuality, greedy to practice every kind of impurity. Ephesians 4:19

“Their feet are swift to shed blood; in their paths are ruin and misery. რომაელები 3:15-16

The hands of compassionate women have boiled their own children; they became their food during the destruction of the daughter of my people. Lamentations 4:10

A gracious woman gets honor, and violent men get riches. Proverbs 11:16

But these, like irrational animals, creatures of instinct, born to be caught and destroyed, blaspheming about matters of which they are ignorant, will also be destroyed in their destruction. პეტრე 2:12

All Scripture is breathed out by God and profitable for teaching, for reproof, for correction, and for training in righteousness, that the man of God may be competent, equipped for every good work. ტიმოთი 3:16-17

For from within, out of the heart of man, come evil thoughts, sexual immorality, theft, murder, adultery, coveting, wickedness, deceit, sensuality, envy, slander, pride, foolishness. მარკო 7:21-22
The godly has perished from the earth, and there is no one upright among mankind; they all lie in wait for blood, and each hunts the other with a net. Micah 7:2

Your rich men are full of violence; your inhabitants speak lies, and their tongue is deceitful in their mouth. Micah 6:12

“They do not know how to do right,” declares the LORD, “those who store up violence and robbery in their strongholds.” Therefore thus says the Lord GOD: “An adversary shall surround the land and bring down your defenses from you, and your strongholds shall be plundered.” ამოსი 3:10-11

There is swearing, lying, murder, stealing, and committing adultery; they break all bounds, and bloodshed follows bloodshed. ჰოზეა 4:2

Therefore say to them, Thus says the Lord GOD: You eat flesh with the blood and lift up your eyes to your idols and shed blood; shall you then possess the land? You rely on the sword, you commit abominations, and each of you defiles his neighbor's wife; shall you then possess the land? ეზეკიელი 33:25-26

The soul who sins shall die. The son shall not suffer for the iniquity of the father, nor the father suffer for the iniquity of the son. The righteousness of the righteous shall be upon himself, and the wickedness of the wicked shall be upon himself. ეზეკიელი 18:20;

There are six things that the LORD hates, seven that are an abomination to him: haughty eyes, a lying tongue, and hands that shed innocent blood, a heart that devises wicked plans, feet that make haste to run to evil, a false witness who breathes out lies, and one who sows discord among brothers. Proverbs 6:16-19

Rebuke the beasts that dwell among the reeds, the herd of bulls with the calves of the peoples. Trample underfoot those who lust after tribute; scatter the peoples who delight in war.

ფსალმუნი 68:30

Ruin is in its midst; oppression and fraud do not depart from its marketplace. Psalm 55:11

The LORD tests the righteous, but his soul hates the wicked and the one who loves violence.

ფსალმუნი 11:5

And the fear of the LORD fell upon all the kingdoms of the lands that were around Judah, and they made no war against Jehoshaphat. ქრონიკა 17:10

Nor did they repent of their murders or their sorceries or their sexual immorality or their thefts. Revelation 9:21

But I have this against you, that you tolerate that woman Jezebel, who calls herself a prophetess and is teaching and seducing my servants to practice sexual immorality and to eat food sacrificed to idols. I gave her time to repent, but she refuses to repent of her sexual immorality. Revelation 2:20-21

If you are insulted for the name of Christ, you are blessed, because the Spirit of glory and of God rests upon you. But let none of you suffer as a murderer or a thief or an evildoer or as a meddler.

პეტრე 4:14-15

And do not fear those who kill the body but cannot kill the soul. Rather fear him who can destroy both soul and body in hell. მეთიუ 10:28

When new gods were chosen, then war was in the gates. Was shield or spear to be seen among forty thousand in Israel? Judges 5:8

ფრეიმი ადამიანის მეხსიერების ორგანიზაციის კონცეპტუალური მოდელია. იგი განიხილება სტერეოტიპული აღქმის წარმოდგენისათვის საჭირო აბსტრაქტულ სახედ,

რომელშიც ცნებათა შორის არსებული მიმართებები გარე სამყაროს პრაგმატიკითაა აღბეჭდილი.

ფრეიმში არსებულ კვანძთა ერთობლიობა ქმნის ფრეიმით წარმოდგენილი სიტუაციის „გაგების“ საფუძველს. „გაგება“ ხორციელდება ტერმინალების კონკრეტიზაციის, ასევე ტერმინალთა რეალურ სამყაროში არსებულ გარემოებებთან შესაბამისობაში მოყვანის გზით.

სემანტიკური ფრეიმის უმნიშვნელოვანეს კონფიგურანტებს წარმოადგენს კოლექტიური ცნობიერება, რომელიც ნაშრომში გააზრებულია როგორც სემანტიკური ფრეიმის ფუნქციონირების სასიცოცხლო კვანძი, ხოლო სემანტიკური ფრეიმი კი როგორც კოლექტიური ცნობიერებისათვის რელევანტურ იდეათა, რწმენათა და გრძნობათა კომპოზიცია, რომლის ვალიდურობაც ეფუძნება ინდივიდუალური ცნობიერებისათვის რელევანტურ იდეათა, რწმენათა და გრძნობათა ანალიზის შედეგად იდენტიფიცირებულ ზოგად კონოზომიერებებს. ამ თვალსაზრისით, სემანტიკური ფრეიმი შეიძლება განვიხილოთ ერთგვარ იდეალად, რომელიც დეტერმინირებულია კონკრეტული დროისა და სივრცის მარკერებით.

სემანტიკური ფრეიმის კონსტრუირების პროცესი გულისხმობს ობიექტურ-სუბიექტური ფაქტორების თანაფარდობის დეტალურ ანალიზს. აღნიშნული ანალიზი კი იძლევა ინდივიდუალური ფსიქოლოგიის სოციალური განპირობებულობის კვლევის შესაძლებლობას.

თანამედროვე ინგლისურ ენაში საკვლევ კონცეპტს ახასიათებს ნომინაციური სიმჭიდროვის მაღალი ხარისხი, რაც მიუთითებს ინგლისური ენის მატარებელთა მიერ „დანაშაულის“ ფენომენის აღქმა-გააზრების აქტუალურობაზე.

კონცეპტის ხანიერებასა და კონცეპტის ღირებულებით მნიშვნელოვნებაზე მეტყველებს კონცეპტის ნიშნობრივი აღნიშვნის მაღალი პოტენციალი - ენობრივ ობიექტივატორთა მრავალფეროვნება.

ფრეიმი დისკრეტული, დინამიკური სისტემაა, რომლის რელაციები მიეკუთვნება ფიქსირებულ მონაცემთა მოდელს. მონაცემთა მოდელი შეიძლება განვმარტოთ, როგორც სისტემა, რომელიც შედგება სიმრავლეების და მათ შორის არსებული მიმართებებისაგან. მონაცემთა დამუშავების რელაციური მოდელის გამოყენებამ მიგვიყვანა რთულ სემანტიკურ პრობლემამდე, იგულისხმება სემანტიკის მოდელირების პრობლემები. მათი სირთულე ძირითადად განისაზღვრება ფრეიმის რეორგანიზაციის (განახლების)

პროცედურების სირთულით, სტატიკური და დინამიკური შეზღუდვების ვალიდურობის შემოწმებით.

შეზღუდვები გამოხატავს მონაცემთა რელაციების ზოგად, აბსტრაქტულ თვისებებს ანუ ფრეიმის სემანტიკას, უფრო ზუსტად კი, მონაცემთა აუცილებელ და საკმარის - დასაშვებ სიმრავლეს. ეს ერთობლიობა ქმნის მონაცემთა სტატიკურ სქემას. გადადის რა ერთი მდგომარეობიდან მეორეში, სხვა სიტყვებით, ექვემდებარება რა რელაციურ ცვალებადობას, ეს ერთობლიობა აღწერს მონაცემთა გარკვეულ ტრაექტორიას მოდელში. ყოველი მომდევნო მდგომარეობა შეიძლება დამოკიდებული იყოს მის წინა მდგომარეობაზე. ამ მდგომარეობებს შორის კავშირები აღიწერება მთლიანობის დინამიკური შეზღუდვებით, რომლებიც ქმნის მონაცემთა ბაზის ე.წ. დინამიკურ სქემას. მთლიანობის ცოდნის საფუძველზე, რომლის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ნაწილს ფუნქციონალური დამოკიდებულებები შეადგენს, ხდება სინამდვილის (საგნობრივი სფეროს) მოდელირება. ყალიბდება მონაცემთა სქემა, რომელიც ამ დამოკიდებულებათა სასრულ ერთობლიობას შეადგენს.

თავი III. დანაშაულის ფორმები და „დანაშაულის“ კონცეპტის ასოციაციური სივრცე

3.1. ფრაზეოლოგიური ველები თანამედროვე ინგლისურ ენაში

ფრაზეოლოგიური ველის „PUNISHMENT“ შემდგენლობა თანამედროვე ინგლისურ ენაში წარმოდგენილია შემდეგი ელემენტებით:

a slap on the wrist - If someone gives you a slap on the wrist, they give you a mild punishment for making a mistake or doing something wrong.

“Why in the hell is she still taking off my clothes? Oh, my God! Maggie wants to rape me! I slap at her hand and she grips my wrist. "Sydney!" She laughs. "You're covered in puke. I'm trying to help you.” Colleen Hoover, Maybe Someday

“Imagine the message that sent to my sister and me. A cousin violates us, confesses, and walks away with barely a slap on the wrist. I learned at a young age that if I was ever going to see justice for the wrongs done to me, I had to find it myself.” Erin Merryn, Living for Today: From Incest and Molestation to Fearlessness and Forgiveness

send (someone) up the river - to send someone to prison

The judge sent the man up the river for three years.

throw the book at (someone) - to punish someone as severely as possible, to make as many charges as possible against someone

ლექსიკურ-სემანტიკური ველის „COURT AND JUDGE“ შემდგენლობა თანამედროვე ინგლისურ ენაში შემდეგნაირად გამოიყურება:

abide by a decision - to follow the orders that a court or judge has given

The company was forced to abide by the decision of the judge.

at the mercy of (the court/someone) - having no defense against the court or someone

My friend was at the mercy of the court when he went before the judge.

beat the rap - to escape conviction and punishment for a crime

The man hired a good lawyer and was able to beat the rap easily.

cast doubt on (someone or something) - to cause someone or something to be doubted

The evidence presented at the trial cast doubt on the woman's testimony.

clear (someone's) name - to prove that someone is not guilty of a crime, to show that someone did not do something wrong

The woman went to court to clear her name of the false charges.

come down hard on (someone) - to scold or punish someone severely, to attack someone vigorously.

The judge came down hard on the boy who had been arrested for breaking into a house.

cop a plea - to plead guilty to a crime or decide not to fight against a charge in order to try and receive a light punishment, to plea bargain (usually done in a negotiation between the defendant and his or her lawyer and the prosecutor)

The man copped a plea and went to hear what the judge would decide regarding his case.

cross-examine (someone) - to question a suspect or a witness in a trial

The lawyer was very careful when he began to cross-examine the witness.

a cut-and-dried (case/decision) - fixed, determined beforehand

The case was cut-and-dried and it ended in less than one hour.

decide in favor of (someone) - to determine that someone is not guilty or is the winner of something

The court decided in favor of the government in its dispute with the striking workers.

face the music - to receive punishment or judgment for something wrong or illegal that you have done

The young man was forced to face the music for the crimes that he had committed.

fair and impartial - a fair and unbiased look at something

The judge made a fair and impartial decision in the case against the small store.

find (someone) guilty - to decide that someone is guilty in a court of law

The judge found the young man guilty of breaking and entering a small store.

find (someone) innocent - to decide that someone is innocent in a court of law

The woman went to court but the judge found her innocent of all charges.

for the record - saying something so that there will be a record of a particular fact

I was told, for the record, that my case had very little chance of succeeding in a court of law.

get a slap on the wrist - to get light punishment for a crime or wrongdoing

The boy got a slap on the wrist for causing the damage to the public washroom.

get a tongue-lashing - to get a severe verbal scolding for doing something wrong

The girl got a tongue-lashing from the judge over her role in the crime.

get down to the facts - to begin to discuss things that matter, to get to the truth

When the trial began the lawyers tried to get down to the facts of the case.

get off (easy/lightly) - to receive very little or no punishment for something

The young man got off easy and did not have to go to jail for his crime.

get off scot-free - to go unpunished, to be acquitted of a crime

The man was able to get off scot-free in the case involving his illegal transactions.

get one's day in court - to get an opportunity to say or explain something in court, to get a chance to give one's opinion in court

The man was happy because he finally got his day in court.

get one's knuckles rapped - to receive punishment for something

The boy got his knuckles rapped after a stern lecture from the judge.

“When they turned off, it was still early in the pink and green fields. The fumes of morning, sweet and bitter, sprang up where they walked. The insects ticked softly, their strength in reserve; butterflies chopped the air, going to the east, and the birds flew carelessly and sang by fits. They went down again and soon the smell of the river spread over the woods, cool and secret. Every step they took among the great walls of vines and among the passion-flowers started up a little life, a little flight.

'We're walking along in the changing-time,' said Doc. 'Any day now the change will come. It's going to turn from hot to cold, and we can kill the hog that's ripe and have fresh meat to eat. Come one of these nights and we can wander down here and tree a nice possum. Old Jack Frost will be pinching things up. Old Mr. Winter will be standing in the door. Hickory tree there will be yellow. Sweet-gum red, hickory yellow, dogwood red, sycamore yellow.' He went along rapping the tree trunks with his knuckle. 'Magnolia and live-oak never die. Remember that. Persimmons will all get fit to eat, and the nuts will be dropping like rain all through the woods here. And run, little quail, run, for we'll be after you too.'

They went on and suddenly the woods opened upon light, and they had reached the river. Everyone stopped, but Doc talked on ahead as though nothing had happened. 'Only today,' he said, 'today, in October sun, it's all gold—sky and tree and water. Everything just before it changes looks to be made of gold.' Eudora Welty. *The Wide Net*

get (something) out in the open - to stop hiding a fact or a secret

The lawyers tried to get things out in the open during the trial.

get the benefit of the doubt - to receive a judgment in your favor when the evidence is neither for you nor against you

The girl got the benefit of the doubt and was not found guilty of the crime.

give (someone) a fair shake - to give someone fair treatment

The man did not believe that the judge would give him a fair shake at his trial.

give (someone) a slap on the wrist - to give someone light punishment

The judge gave the young offender a slap on the wrist and he was required to do some community work as compensation for his crime.

give (someone) the benefit of the doubt - to make a judgment in someone's favor when the evidence is neither for nor against the person

The police gave the man the benefit of the doubt and did not arrest him as a suspect for the crime.

give (someone) his or her freedom - to set someone free

The court decided to give the man his freedom because of his good behavior in prison.

go by the book - to follow the rules exactly

The court clerks always go by the book when they are dealing with court matters.

go easy on (someone or something) -to be kind or gentle with someone or something

The judge wanted to go easy on the young man but his bad attitude made it difficult to try and help him.

go scot-free - to go unpunished or be acquitted of a crime

The man was able to go scot-free although many people thought that he stole some money.

grain of truth - the smallest amount of truth

There was only a grain of truth in what the witness said during the trial.

hand a verdict/decision down (to someone) - to announce or deliver a legal decision or verdict in a court

The court clerk announced that the judge would hand the verdict down in the morning.

hang in the balance - to be in an undecided state

The future of the criminal was hanging in the balance as he waited for the judge's decision.

have one's day in court - to have an opportunity to say or explain something in court, to have a chance to give one's opinion in court

The business executive had his day in court and was cleared of any wrongdoing.

a hung jury - a jury that is divided and unable to agree on a verdict

The trial ended in a hung jury which made another trial necessary.

in contempt of court - in disobedience of the orders and authority of the court, in disrespect of the court process

The man refused to answer the questions of the judge and was found to be in contempt of court.

in defiance of (someone or something) – in resistance to someone or someone's orders

The union was in defiance of the court order and was given a large fine.

in session - operating or functioning (used for a court)

The court was in session when we arrived at the courthouse.

in (someone's) favor - to someone's advantage

The judge ruled in our favor in our dispute with the hospital.

judge (someone) on his or her own merit - to judge or evaluate someone on his or her own achievements and virtues

We judged the man on his own merit and not by what people were saying about him.

judge (something) on its own merit - to judge or evaluate something on its own value

We judged the business proposal on its own merit.

jump to conclusions - to judge or decide something without having all the facts

The manager jumped to conclusions and accused the employee of stealing from the company.

“With our limited senses and consciousness, we only glimpse a small portion of reality.

Furthermore, everything in the universe is in a state of constant flux. Simple words and thoughts cannot capture this flux or complexity. The only solution for an enlightened person is to let the mind absorb itself in what it experiences, without having to form a judgment on what it all means. The mind must be able to feel doubt and uncertainty for as long as possible. As it remains in this state and probes deeply into the mysteries of the universe, ideas will come that are more dimensional and real than if we had jumped to conclusions and formed judgments early on.”

Robert Greene, *Mastery*

the jury is still out on (someone or something) - a decision has not been reached on someone or something (used often and in a casual manner when one has not made a decision about something)

The jury is still out on whether or not we will move or not.

let (someone) off (easy) - to release someone without punishment

The judge let the man off easy in spite of the strong case against him.

a miscarriage of justice - a wrong or mistaken decision made in a court of law

The trial was a miscarriage of justice and nobody was happy with the result.

on the bench - a judge is sitting and directing a session of court

There was no indication by the court of who would be sitting on the bench during the important trial.

on trial - being tried in court

The man is on trial for stealing money from his company.

an open-and-shut case - a legal matter that is simple and uncomplicated

It was an open-and-shut case after the lawyer presented the evidence to the judge.

raise an objection (to/about someone or something) - to make an objection about someone or something in a trial

The defense lawyer stood up during the trial to raise an objection about the testimony of the witness.

sit in judgment of (someone) - to make a judgment of someone

The tribunal members were sitting in judgment of the group involved in the trade dispute.

stand trial - to be tried in court

The man had to stand trial for stealing the credit cards.

swear on a stack of bibles - to pledge to tell the truth about something (in a court of law someone may swear to tell the truth by placing his or her hand on a bible or other religious text)

The man swore on a stack of bibles that he had never seen the accused criminal before.

"I won't drink at the party," he said quickly. "If you don't want me to, I won't. I swear it right now. My hand is on a stack of Bibles."

I paused. "That's very chivalrous."

"Chivalrous would be my middle name, if I could spell it." Sara Zarr, Sweethearts

"Inappropriate level of politeness – A verbal deceptive behavior in which a person interjects an overly polite or unexpectedly kind or complimentary comment directed at the questioner when responding to a question. Example: Uncharacteristic use of "sir" or "ma'am" when responding to a particular question.

Inappropriate question – A verbal deceptive behavior in which a person responds with a question that doesn't directly relate to the question that's asked. Inconsistent

statement – A verbal deceptive behavior in which a person makes a statement that is inconsistent with what he said previously, without explaining why the story has changed. Interrogation – See

Elicitation. Interview – A means of establishing a dialogue with a person to collect information

that he has no reason to want to withhold. Invoking religion – A verbal deceptive behavior in which a person makes a reference to God or religion as a means of "dressing up the lie" before

presenting it. Example: "I swear on a stack of Bibles, I wouldn't do anything like that." Leading

question – A question that contains the answer that the questioner is looking for. Legitimacy

statement – A statement within a monologue that is designed to explain the purpose or reasoning behind what the interrogator is conveying." Philip Houston, Get the Truth: Former CIA Officers

Teach You How to Persuade Anyone to Tell All

take an oath - to make an oath, to swear to something - Before the trial began I had to take an oath and promise to tell the truth.

“We believe that we invent symbols. The truth is that they invent us; we are their creatures, shaped by their hard, defining edges. When soldiers take their oath they are given a coin, an asimi stamped with the profile of the Autarch. Their acceptance of that coin is their acceptance of the special duties and burdens of military life—they are soldiers from that moment, though they may know nothing of the management of arms. I did not know that then, but it is a profound mistake to believe that we must know of such things to be influenced by them, and in fact to believe so is to believe in the most debased and superstitious kind of magic. The would-be sorcerer alone has faith in the efficacy of pure knowledge; rational people know that things act of themselves or not at all.” Gene Wolfe, *Shadow & Claw*

throw oneself at the mercy of the court - to ask a judge for mercy when being sentenced for a crime

The man threw himself at the mercy of the court and asked for a light sentence.

a travesty of justice - a legal action that is an insult to the system of justice

The trial was a travesty of justice and nobody was happy with the result.

under oath - taking and being bound by an oath

The man explained what had happened at the scene of the crime while he was under oath at the trial.

ფრაზეოლოგიური ველის „JUSTICE“ შემადგენლობა თანამედროვე ინგლისურ ენაში შემდეგნაირად გამოიყურება:

poetic justice - Poetic justice is an ideal form of justice in which virtue is rewarded and evil punished, often in a particularly appropriate manner, by an ironic twist of fate.

It is poetic justice that the country responsible for the ecological disaster should suffer most from its effects.

“Get scared. It will do you good. Smoke a bit, stare blankly at some ceilings, beat your head against some walls, refuse to see some people, paint and write. Get scared some more. Allow your little mind to do nothing but function. Stay inside, go out - I don't care what you'll do; but stay scared as hell. You will never be able to experience everything. So, please, do poetical justice to your soul and simply experience yourself.” Albert Camus

“The same hand that can write a beautiful poem, can knock you out with one punch—that's Poetic Justice.” Wayne Kelly

“No, what I felt was the torment of waiting, stuck between the end of one sentence and the beginning of the next which might or might not bring a hail storm, plane crash, poetic justice, or a miraculous reversal.” Nicole Krauss, Great House

rough justice - Treatment or justice that does not seem fair, or is too severe, is called 'rough justice', especially if it is not legal.

The way the player was treated by the media was very rough justice!

“Will seemed about to lunge off toward the whisperers to administer rough justice, but Jem had a firm grip on the back of his parabatai's coat. Being Jem, Tessa reflected, must be a great deal like being the owner of a thoroughbred dog that liked to bite your guests. You had to have a hand on his collar constantly.” Cassandra Clare, Clockwork Prince

“I will try not to overlook the cruelties that victims inflict on one another as they are jammed together in the boxcars of the system. I don't want to romanticize them. But I do remember (in rough paraphrase) a statement I once read: “The cry of the poor is not always just, but if you don't listen to it, you will never know what justice is.” Howard Zinn, A People's History of the United States

sharp practice - Trying to achieve something by using underhand, deceitful or dishonorable means, that are barely within the law, is called sharp practice.

That company is under investigation for sharp practice so it's better to avoid dealing with them.

ფრაზეოლოგიური ველის „LAW“ რეპერტუარი შემდეგნაირად გამოიყურება

თანამედროვე ინგლისურ ენაში:

after the fact - after something (a crime etc.) has occurred

We were told, after the fact, that the company would not give any money to the fire victims.

an act of God - an event or accident due to natural causes for which no human is responsible and which could not have been avoided by planning ahead (a storm, an earthquake, a volcano etc.)

The insurance company refused to pay the money because they said that the forest fire was an act of God.

assemble a case (against someone) - to gather the evidence needed to make a legal case against someone

The lawyers were unable to assemble a case against the man.

beyond a reasonable doubt - a legal phrase meaning that something is almost certain and that the proposition being presented in court must be proven enough that there is no reasonable doubt in the mind of a reasonable person that the defendant is guilty of a crime

The judge sent the man to jail because he believed, beyond a reasonable doubt, that the man had committed the crime.

build a case (against someone) - to gather the evidence needed to make a legal case against someone

The legal team was working hard to build a case against the suspected car thief.

burden of proof - the necessity to prove a disputed fact as required by the laws of evidence

The burden of proof during the trial fell on the man who had accused his employee of theft.

by the book - following all the rules when you do something

Our lawyer is very good and he does everything by the book.

case of mistaken identity - a case where you incorrectly identify someone

The young man was arrested in a case of mistaken identity.

cease and desist - a legal phrase which means to stop doing something and not start again - often used in the form of a cease and desist order

The woman's husband was given a cease and desist order to stop bothering her.

circumstantial evidence - indirect evidence

The court case was difficult to win because most of the evidence was circumstantial evidence.

class action lawsuit - a lawsuit that is made on behalf of a group of persons in a similar situation or who have suffered a similar wrong

The workers filed a class action lawsuit against the company for damage to their health.

comparative negligence - in a civil lawsuit where the fault (negligence) of the two parties is taken into account in assessing damages

The judge determined that it was a case of comparative negligence and the landlord and the tenant both had to pay damages.

conclusive evidence - evidence that is so strong that it proves the point in question beyond a reasonable doubt

The witness offered conclusive evidence that led to the conviction of the criminal.

consecutive sentences - sentences that are given to someone with one sentence following immediately after the other sentence

The criminal was given three consecutive sentences for the murder of the young girls.

contempt of court - disobedience of the orders and authority of the court, disrespect for the court process

The man was in contempt of court when he was several hours late for the trial.

crack down on (someone or something) - to enforce a rule or law more strictly

The police have decided to crack down on speeding cars.

dangerous offender - a person who has been convicted of a violent crime and is a continuing threat to others

Several dangerous offenders escaped from the prison last week.

disorderly conduct - violent conduct that disturbs the peace of society or the community

Some football fans were charged with disorderly conduct after the fight during the game.

due process (of law) - the rights that each person has to be protected by the law

The man was accused of theft by his employer but he knew that he was entitled to due process of law and would be found to be innocent.

examination for discovery - an oral examination that is taken under oath in which each side to a lawsuit has the right to examine the other side's witnesses before a trial or hearing

The man spent several hours in an examination for discovery in connection with his case.

expert witness - an expert or specialist whose opinions are used as evidence in a trial or hearing

The lawyer called in an expert witness to look at the handwriting of the accused criminal.

extenuating circumstances - special circumstances that explain an irregular or improper way of doing something

The man was able to avoid going to jail for stealing the money because of extenuating circumstances.

false arrest - unlawful physical detention

It was a case of false arrest when the man was arrested as a suspect in the robbery.

false pretenses - intentionally misrepresenting the facts in order to cheat or defraud someone

The woman was acting under false pretenses when she went to the bank and asked for a loan.

false witness - a person who deliberately offers false or inaccurate evidence

The man was accused of being a false witness after he testified at the trial.

for cause - reasons which the law accepts as justified

The man was fired from his job for cause after several violations of his contract.

give notice - to inform an employer or employee or landlord or tenant that a contractual agreement will end

The woman gave notice that she will leave her job next month.

go into effect - to become effective or in use (used for a law or rule)

The new parking law will go into effect at midnight.

go legit - to begin operating as a legitimate or honest business after operating as an illegal business

The man decided to go legit and get the proper license for his small business.

grounds for (something) - a cause or reason for legal action such as a lawsuit

The fact that the woman lied to her employer was grounds for firing her from her company.

have a brush with the law - to have a brief experience or encounter with the law

The man had a brush with the law when he was a teenager.

have a case (against someone) - to have strong evidence that can be used against someone

The police do not have a case against the young woman.

(not) have a leg to stand on - to not have the facts to support or win an argument or a legal charge that is made against you (usually used in the negative)

The apartment manager tried to evict the young family but he did not have a leg to stand on and he lost the case in court.

have a run-in with (the law or someone) - to have a bad or unpleasant encounter with the law or someone

The man had a run-in with the law when he was on his holiday.

have (someone) dead to rights - to prove someone absolutely guilty

The police had the man dead to rights when they saw him stealing the car.

have the right to (do something) - to have the freedom or legal right to do something

The lawyer did not have the right to ask personal questions during the trial.

a hung jury - a jury that is divided and unable to agree on a verdict

There was a hung jury after the trial of the famous singer.

in effect - a law that is necessary to obey, something that is exerting force or influence

The new law has been in effect for three months now.

in the right - on the legal or moral side of an issue, not guilty of something, not responsible for something

I believed that I was in the right so I decided to take the case to court.

in the wrong - on the illegal or wrong side of an issue, guilty of something, responsible for something

The man was in the wrong and was found guilty by the court.

in trouble with the law - having legal problems, due to be punished by the law

The teenager is often in trouble with the law.

in trust of (someone) - under the responsibility or care of someone

The money was given to the child in trust of his grandparents.

invest (someone) with the power or legal right to (do something) - to give someone the power or right to do something

The judge invested the police with the power to enforce the decision of the court.

jump bail - to fail to appear in court and therefore give up the money that you paid for bail

The criminal jumped bail and went to another city to live.

last will and testament - one's will (especially its latest edition) - a will is the legal term to describe the document that says what a person wants to do with his or her property after they die

I went to a lawyer in order to write my last will and testament.

"Oh my God, I sent a picture of my boobs to Jim," I moaned as a fresh wave of nausea rolled through me.

"You also threw up in the emergency room parking lot, called Drew and told him you were the Donkey Punch Dick Queen and filled out a Last Will and Testament on a Burger King napkin and then asked the drive-thru worker to notarize it." Tara Sivec, *Seduction and Snacks*

law-abiding - obeying the law

The couple were law-abiding citizens who never had any problems with the law.

lay down the law - to state firmly what the rules or laws are for something

We decided to lay down the law regarding the vacation schedule for our employees.

let (someone) go - to free someone from prison or from an arrest

The court decided to let the man go because there was no evidence to keep him in prison.

letter of the law - the literal interpretation or the words of a law but not necessarily the intent of those who wrote the law

The lawyer always likes to follow the letter of the law.

lodge a complaint (against someone) - to make a complaint against someone

The man decided to lodge a complaint against the company that had built the apartment building.

a matter of record - a fact or something that is officially kept as a legal record and therefore can be proved

It is a matter of record about how much money the mayor spent on the foreign trip.

moral turpitude - behavior that is contrary to accepted rules of behavior

The judge accused the lawyer of moral turpitude because of the tactics that he used to defend his client.

off the record - unofficial, informal

The judge told the lawyers off the record what they could expect the lawsuit to settle for.

on probation - serving a period of probation - probation is when a person who is guilty of a crime is allowed to be free but is supervised by the government and its probation officers

The man was on probation for robbing a small store last year.

out on parole - out of jail but being supervised by the police

While the criminal was out on parole he was forced to meet with a social worker every week.

pay one's debt to society - to serve a sentence for a crime (usually in prison)

The man was forced to pay his debt to society by going to prison for three years.

“This is a great trap of the twentieth century: on one side is the logic of the market, where we like to imagine we all start out as individuals who don't owe each other anything. On the other is the logic of the state, where we all begin with a debt we can never truly pay. We are constantly told that they are opposites, and that between them they contain the only real human possibilities. But it's a false dichotomy. States created markets. Markets require states. Neither could continue without the other, at least, in anything like the forms we would recognize today.” David Graeber, *Debt: The First 5,000 Years*

penalty clause - a section in a contract specifying an amount of money to be paid if the contract is not fulfilled

There is a penalty clause in our apartment rental agreement if we decide to move early.

post mortem - a medical examination of a body made after death to determine the cause of death

The authorities performed a post mortem on the dead man to try and determine the cause of his death.

power of attorney - a legal document granting authority for one person to act as another's representative

The woman was given power of attorney over her mother's daily affairs.

a preliminary hearing - a hearing before a judge to determine if there is enough evidence to charge someone with a crime

The man appeared at a preliminary hearing to determine the nature of the crime.

punitive damages - extra damages awarded to someone in order to punish them and in order to deter others

The patient was awarded much money as punitive damages in his lawsuit against the hospital.

“He was so handsome I felt like filing a civil lawsuit against his parents, claiming punitive damages, pain and suffering to my psyche.” Penny Reid, *Attraction*

run afoul of the law - to get into trouble with the law -

The young man ran afoul of the law and was taken into police custody.

“Fern showed him an organizational plan that had the name Magnum Opus, Incorporated. It was a marvelous engine for doing violence to the spirit of thousands of laws without actually running afoul of so much as a city ordinance.” Kurt Vonnegut, *The Sirens of Titan*

set (someone) free - to release someone from prison or captivity

The police set the man free when they decided that there was not enough evidence to charge him with a crime.

“Forgiveness is unlocking the door to set someone free and realising you were the prisoner!” Max Lucado

“If you love someone, you must be prepared to set them free.” Paulo Coelho, *The Winner Stands Alone*

show cause - to give a reason or explanation for something

The lawyer was asked to show cause about why the man was guilty of the crime.

skip bail - to fail to appear in court and therefore give up the money that you paid for bail

The amount of bail was very high so that the accused criminal would not skip bail.

spirit of the law - something as it is meant to be and not as it is stated exactly, what the people who made the law wanted to achieve

The judge tried to follow the spirit of the law and not only as it was written.

“That's not the spirit of the law, Emma. Remember? The Law is hard, but it is the Law.”

“I thought it was 'the Law is annoying, but it is also flexible.’” Cassandra Clare, *Lady Midnight*

stay of execution - a court order to temporarily stop another court order or judgment - this can be used for any kind of court order

There was a stay of execution on the order to demolish the old house.

take effect - to become effective or in use (used for a law or rule)

There is a new law related to Internet advertising that will soon take effect.

take the law into one's own hands - to try to administer the law on your own

The transit supervisor was taking the law into his own hands when he tried to arrest the man.

trumped-up - false and exaggerated, invented by fraud or criminal deception

The business owner was arrested on trumped-up charges.

under a cloud (of suspicion) - to be suspected of doing something wrong or illegal

The manager of the coffee shop was fired from her job under a cloud of suspicion.

"Each of us could be under a cloud of suspicion for the rest of our lives."

"A black spot," Dour Elinor intoned. "A blemish upon our maiden purity."

"Oh, no, surely not," disgraceful Mary Jane replied. "Not for such a trifling thing as neglecting to mention the death of a headmistress and her nasty brother. No one could really be upset over that. It takes much more fun to leave a blemish upon one's maiden purity." Julie Berry, *The Scandalous Sisterhood of Prickwillow Place*

under arrest - arrested by the police

The man was placed under arrest for stealing a car.

"I'm placing you under arrest for murder, conspiracy to commit murder and, I don't know, possibly littering." Derek Landy, *Skulduggery Pleasant*

"You're under arrest for multiple counts of murder. You have the right to not much at all, really.

Do you have anything to say in your defense?" Derek Landy, *Mortal Coil*

with impunity - without risk of punishment

The man continued to abuse his position and clients with impunity.

შინაარსოვრივ განსაზღვრულობის მქონე ერთეულთა ანალიზის შედეგად გამოვლინდა შემდეგი კანონზომიერებები:

1. ელემენტთა შორის არსებული სტრუქტურული კავშირები უზრუნველყოფს სიმრავლის მთლიანობას;
2. ერთეულში ინტეგრირებულია გარკვეული კლასის ყველა ობიექტისათვის დამახასიათებელი ტიპური თავისებურებები;
3. ზოგადობის სხვადასხვა ხარისხის მქონე ელემენტები წარმოქმნიან იერარქიულ სისტემას;
4. დიფერენციალური ნიშნები იძლევა განსხვავებული ქვეკლასების გამოყოფის საშუალებას;
5. ზოგადობის მაღალი ხარისხის მქონე ერთეულები იყოფა ელემენტებად, რომლებიც ასახავენ კლასიფიცირებადი ობიექტების თავისებურებებსა და მათ შორის არსებულ მიმართებებს.

3.2. ფრეიმები თანამედროვე ინგლისურ ენაში

ფრეიმის „PUNISHMENT“ შემადგენლობა თანამედროვე ინგლისურ ენაში წარმოდგენილია შემდეგი ერთეულებით:

Prisons are built with stones of Law. Brothels with the bricks of religion. William Blake

Prisons don't rehabilitate, they don't punish, they don't protect, so what the hell do they do? Jerry Brown

Hanging is too good for him said Mr. Cruelty. John Bunyan

I should be very willing to redress men wrongs, and rather check than punish crimes, had not Cervantes, in that all too true tale of Quixote, shown how all such efforts fail. Lord (George Gordon) Byron

Retaliation is related to nature and instinct, not to law. Law, by definition, cannot obey the same rules as nature. Albert Camus

It is the crime not the scaffold which is the disgrace. Pierre Corneille

Any punishment that does not correct, that can merely rouse rebellion in whoever has to endure it, is a piece of gratuitous infamy which makes those who impose it more guilty in the eyes of humanity, good sense and reason, nay a hundred times more guilty than the victim on whom the punishment is inflicted. Marquis De Sade

Well, there's no one at all, they do be saying, but is deserving of some punishment from the very minute of his birth. Lady Gregory

Men are not hanged for stealing horses, but that horses may not be stolen. Edward F. Halifax

Corporal punishment is as humiliating for him who gives it as for him who receives it; it is ineffective besides. Neither shame nor physical pain have any other effect than a hardening one. Ellen Key

Our system is the height of absurdity, since we treat the culprit both as a child, so as to have the right to punish him, and as an adult, in order to deny him consolation. Claude Levi-Strauss

All in all, punishment hardens and renders people more insensible; it concentrates; it increases the feeling of estrangement; it strengthens the power of resistance. Friedrich Nietzsche

Many without punishment, none without sin. John Ray

Punishment is the last and the least effective instrument in the hands of the legislator for the prevention of crime. John Ruskin

The first and greatest punishment of the sinner is the conscience of sin. Seneca (Seneca the Elder)

There is no person so severely punished, as those who subject themselves to the whip of their own remorse. Seneca (Seneca the Elder)

We have found that morals are not, like bacon, to be cured by hanging; nor, like wine, to be improved by sea voyages; nor, like honey, to be preserved in cells. William Cooke Taylor

The punishment of criminals should serve a purpose. When a man is hanged he is useless.

Voltaire (François-Marie Arouet)

ფრეიმის „COURT AND JUDGE“ შემადგენლობა თანამედროვე ინგლისურ ენაში მოიცავს შემდეგ ელემენტებს:

abide by a decision; at the mercy of (the court/someone); beat the rap; cast doubt on (someone or something); clear (someone's) name; come down hard on (someone); cop a plea; cross-examine (someone); a cut-and-dried (case/decision); decide in favor of (someone); face the music; fair and impartial; find (someone) guilty; find (someone) innocent; for the record; get a slap on the wrist; get a tongue-lashing; get down to the facts; get off (easy/lightly); get off scot-free; get one's day in court; get one's knuckles rapped; get (something) out in the open; get the benefit of the doubt; give (someone) a fair shake; give (someone) a slap on the wrist; give (someone) the benefit of the doubt; give (someone) his or her freedom; go by the book; go easy on (someone or something); go scot-free; grain of truth; hand a verdict/decision down (to someone); hang in the balance; have one's day in court; a hung jury; in contempt of court; in defiance of (someone or something); in session; in (someone's) favor; judge (someone) on his or her own merit; judge (something) on its own merit; jump to conclusions; the jury is still out on (someone or something); let (someone) off (easy); a miscarriage of justice; on the bench; on trial; an open-and-shut case; poetic justice; raise an objection (to/about someone or something); sit in judgment of (someone); stand trial; swear on a stack of bibles; take an oath; throw oneself at the mercy of the court; a travesty of justice; under oath;

ნაშრომში კონსტრუირებულ სემანტიკურ ფრეიმში გამოვლინდა შემდეგი

კანონზომიერებები:

1. ფიქსირებული რეპრეზენტაციის ფორმა ახასიათებს არა ერთ ინდივიდუალურ ობიექტს, არამედ ამ ცნებასთან მიკუთვნებულ მრავალ ობიექტს;
2. ცნებები რეპრეზენტირებულია მრავლობითი რეპრეზენტაციის მოდელის თანახმად;
3. ცნებათა შორის არსებული სტრუქტურული კავშირები უზრუნველყოფს სიმრავლის მთლიანობას;

4. ფრეიმი მოიცავს არა ცალკეულ ობიექტებს, არამედ მათ „პროტოტიპულ წარმომადგენელს“, რომელიმე ინტეგრირებული გარკვეული კლასის ყველა ობიექტისათვის დამახასიათებელი ტიპური თავისებურებები;
5. პროტოტიპი ყველაზე გამოკვეთილი ფორმით ასახავს კლასის სტრუქტურას;
6. ობიექტის მიკუთვნებულობა კლასთან განისაზღვრება მისი პროტოტიპთან მსგავსებით;
7. პროტოტიპული რეპრეზენტაცია გულისხმობს ობიექტების სიმრავლის დამახსოვრებას მთლიანად სიმრავლისათვის დამახასიათებელი მარკერების საშუალებით;
8. ზოგადობის სხვადასხვა ხარისხის მქონე ცნებები წარმოქმნიან იერარქიულ სისტემას;
9. ცნებისთვის დამახასიათებელი ნიშნები იძლევა განსხვავებული ქვეკლასების გამოყოფის საშუალებას;
10. ცნება მეხსიერებაში რეპრეზენტირებულია ნიშნების მოწესრიგებული სიმრავლის სახით;
11. ცნებების იდენტიფიკაციისათვის აუცილებელი არ არის ნიშნების მდგრადი ნაკრებები;
12. ობიექტი არის კლასის მით უფრო ტიპური წარმომადგენელი, რაც უფრო დიდი ხარისხით შეესაბამება მისი ნიშნები მეხსიერებაში შენახულ ცნების ნიშნებს.
13. სემანტიკური მეხსიერების ელემენტები იყოფა ელემენტებად, რომლებიც ასახავენ კლასიფიცირებადი ობიექტების თავისებურებებსა და მათ შორის არსებულ მიმართებებს;
14. კატეგორიალური ცნებები ეფუძნება ფუნქციონალური კავშირების გამოყოფას, რომლებიც გარეგნულად განსხვავებულ ობიექტებს აერთიანებს მათი ერთნაირი ფუნქციის მიხედვით.

ფრეიმის „JUSTICE“ შემადგენლობა თანამედროვე ინგლისურ ენაში წარმოდგენილია შემდეგი ელემენტებით:

The court is most merciful when the accused is most rich. Proverb

Everything secret degenerates, even the administration of justice; nothing is safe that does not show how it can bear discussion and publicity. Lord Acton

I always rejoice when I see a tribunal filled with a man of an upright and inflexible temper, who in the execution of his country Joseph Addison

The virtue of justice consists in moderation, as regulated by wisdom. Aristotle

Never pray for justice, because you might get some. Margaret Atwood

Next to religion, let your care be to promote justice. Francis Bacon

The place of justice is a hallowed place. Francis Bacon

If we do not maintain Justice, Justice will not maintain us. Francis Bacon

The price of Justice is eternal publicity. Arnold Bennett

Trial. A formal inquiry designed to prove and put upon record the blameless characters of judges, advocates and jurors. Ambrose Bierce

Justice is better than chivalry if we cannot have both. Alice Stone Blackwell

Justice is a concept. Muscle is the reality. Linda Blandford

In the Halls of Justice, the only justice is in the halls. Lenny Bruce

Nothing can render affliction so insupportable as the load of sin. Would you then be fitted for afflictions? Be sure to get the burden of your sins laid aside, and then what affliction so ever you may meet with will be very easy to you. John Bunyan

Justice is itself the great standing policy of civil society; and any eminent departure from it, under any circumstances, lies under the suspicion of being no policy at all. Edmund Burke

Justice is my being allowed to do whatever I like. Injustice is whatever prevents my doing so.

Samuel Butler; The law isn't justice. It's a very imperfect mechanism. If you press exactly the right buttons and are also lucky, justice may show up in the answer. A mechanism is all the law was ever intended to be. Raymond Chandler

Our civilization has decided that determining the guilt or innocence of men is a thing too important to be trusted to trained men. When it wants a library catalogued, or the solar system discovered, or any trifle of that kind, it uses up its specialists. But when it wishes anything done which is really serious, it collects twelve of the ordinary men standing round. The same thing was done, if I remember right, by the Founder of Christianity. G. K. Chesterton

When you go into court you are putting your fate into the hands of twelve people who weren't smart enough to get out of jury duty. Norm Crosby

Justice is always violent to the party offending, for every man is innocent in his own eyes. Daniel Defoe

The right to be let alone is indeed the beginning of all freedom. William O. Douglas

ნაშრომში კონსტრუირებულ „დანაშაულის“ სემანტიკურ ფრეიმში გამოვლინდა შემდეგი კანონზომიერებები:

1. ფიქსირებული რეპრეზენტაციის ფორმა ახასიათებს არა ერთ ინდივიდუალურ ობიექტს, არამედ ამ ცნებასთან მიკუთვნებულ მრავალ ობიექტს;
2. ცნებები რეპრეზენტირებულია მრავლობითი რეპრეზენტაციის მოდელის თანახმად;
3. ცნებათა შორის არსებული სტრუქტურული კავშირები უზრუნველყოფს სიმრავლის მთლიანობას;
4. ფრეიმი მოიცავს არა ცალკეულ ობიექტებს, არამედ მათ „პროტოტიპულ წარმომადგენელს“, რომელიშიც ინტეგრირებულია გარკვეული კლასის ყველა ობიექტისათვის დამახასიათებელი ტიპური თავისებურებები;
5. პროტოტიპი ყველაზე გამოკვეთილი ფორმით ასახავს კლასის სტრუქტურას;
6. ობიექტის მიკუთვნებულობა კლასთან განისაზღვრება მისი პროტოტიპთან მსგავსებით;
7. პროტოტიპული რეპრეზენტაცია გულისხმობს ობიექტების სიმრავლის დამახსოვრებას მთლიანად სიმრავლისათვის დამახასიათებელი მარკერების საშუალებით;
8. ზოგადობის სხვადასხვა ხარისხის მქონე ცნებები წარმოქმნიან იერარქიულ სისტემას;
9. ცნებისთვის დამახასიათებელი ნიშნები იძლევა განსხვავებული ქვეკლასების გამოყოფის საშუალებას;
10. ცნება მეხსიერებაში რეპრეზენტირებულია ნიშნების მოწესრიგებული სიმრავლის სახით;
11. ცნებების იდენტიფიკაციისათვის აუცილებელი არ არის ნიშნების მდგრადი ნაკრებები;
12. ობიექტი არის კლასის მით უფრო ტიპიური წარმომადგენელი, რაც უფრო დიდი ხარისხით შეესაბამება მისი ნიშნები მეხსიერებაში შენახულ ცნების ნიშნებს.
13. სემანტიკური მეხსიერების ელემენტები იყოფა ელემენტებად, რომლებიც ასახავენ კლასიფიცირებადი ობიექტების თავისებურებებსა და მათ შორის არსებულ მიმართებებს;

14. კატეგორიალური ცნებები ეფუძნება ფუნქციონალური კავშირების გამოყოფას, რომლებიც გარეგნულად განსხვავებულ ობიექტებს აერთიანებს მათი ერთნაირი ფუნქციის მიხედვით.

ფრეიმის „LAW“ შემადგენლობა თანამედროვე ინგლისურ ენაში შემდეგი ერთეულებითაა წარმოდგენილი:

after the fact; an act of God; assemble a case (against someone); beyond a reasonable doubt; build a case (against someone); burden of proof; by the book; case of mistaken identity; cease and desist; circumstantial evidence; class action lawsuit; comparative negligence; conclusive evidence; consecutive sentences; contempt of court; crack down on (someone or something); dangerous offender; disorderly conduct; due process (of law); examination for discovery; expert witness; extenuating circumstances; false arrest; false pretenses; false witness; for cause; give notice; go into effect; go legit; grounds for (something); have a brush with the law; have a case (against someone); (not) have a leg to stand on; have a run-in with (the law or someone); have (someone) dead to rights; have the right to (do something); a hung jury; in effect; in the right; in the wrong; in trouble with the law; in trust of (someone); invest (someone) with the power or legal right to (do something); jump bail; last will and testament; law-abiding; lay down the law; let (someone) go; letter of the law; lodge a complaint (against someone); a matter of record; moral turpitude; off the record; on probation; out on parole; pay one's debt to society; penalty clause; post mortem; power of attorney; a preliminary hearing; punitive damages; run afoul of the law; set (someone) free; show cause; skip bail; spirit of the law; stay of execution; take effect; take the law into one's own hands; trumped-up; under a cloud (of suspicion); under arrest; with impunity;

The law helps those who watch, not those who sleep. Proverb

The more laws the less justice. Proverb

Where the law is uncertain there is no law. Proverb

Lawyers and painters can soon make what's black, white. Proverb

Fools and obstinate men make lawyers rich. Proverb

Written laws are like spider's webs; they will catch, it is true, the weak and the poor, but would be torn in pieces by the rich and powerful. Anacharsis

No civilization would ever have been possible without a framework of stability, to provide the wherein for the flux of change. Foremost among the stabilizing factors, more enduring than

customs, manners and traditions, are the legal systems that regulate our life in the world and our daily affairs with each other. Hannah Arendt

The law is reason, free from passion. Aristotle

Laws are not invented. They grow out of circumstances. Azarias

Judges ought to be more learned than witty, more reverent than plausible, and more advised than confident. Above all things, integrity is their portion and proper virtue. Francis Bacon

Our law very often reminds one of those outskirts of cities where you cannot for a long time tell how the streets come to wind about in so capricious and serpent-like a manner. At last it strikes you that they grew up, house by house, on the devious tracks of the old green lanes; and if you follow on to the existing fields, you may often find the change half complete. Walter Bagehot

Laws are not masters, but servants, and he rules them, who obeys them. Ward Becker

Laws and institutions, like clocks, must occasionally be cleaned, wound up, and set to true time.

Henry Ward Beecher

Every law is an infraction of liberty. Jeremy Bentham

Lawyers are the only persons in whom ignorance of the law is not punished. Jeremy Bentham

The law was made for one thing alone, for the exploitation of those who don't understand it, or are prevented by naked misery from obeying it. Bertolt Brecht

A lawyer is a gentlemen that rescues your estate from your enemies and then keeps it to himself.

Lord Henry P. Brougham

People crushed by laws, have no hope but to evade power. If the laws are their enemies, they will be enemies to the law; and those who have must to hope and nothing to lose will always be dangerous. Edmund Burke

Bad laws are the worst form of tyranny. Edmund Burke

Laws, like houses, lean on one another. Edmund Burke

There is but one law for all, namely that law which governs all law, the law of our Creator, the law of humanity, justice, equity - the law of nature and of nations. Edmund Burke

A lawyers dream of heaven; every man reclaimed his property at the resurrection, and each tried to recover it from all his forefathers. Samuel Butler

The good of the people is the greatest law. Marcus Tullius Cicero

Law and equity are two things which God has joined, but which man has put asunder. Charles Caleb Colton

But it is easier for heaven and earth to pass away than for one dot of the Law to become void.

ლუკა 16:17

So the law is holy, and the commandment is holy and righteous and good. რომელები 7:12

But Peter and the apostles answered, “We must obey God rather than men. Acts 5:29

For the law was given through Moses; grace and truth came through Jesus Christ. ჯონი 1:17

Let every person be subject to the governing authorities. For there is no authority except from God, and those that exist have been instituted by God. რომელები 13:1

For the LORD is our judge; the LORD is our lawgiver; the LORD is our king; he will save us. ისაია 33:22

For whoever keeps the whole law but fails in one point has become accountable for all of it. James 2:10

Love does no wrong to a neighbor; therefore love is the fulfilling of the law. რომელები 13:10

For God has done what the law, weakened by the flesh, could not do. By sending his own Son in the likeness of sinful flesh and for sin, he condemned sin in the flesh. რომელები 8:3

You who received the law as delivered by angels and did not keep it.” Acts 7:53

For this is the love of God, that we keep his commandments. And his commandments are not burdensome. ჯონი 5:3

Those who forsake the law praise the wicked, but those who keep the law strive against them. Proverbs 28:4

Why then the law? It was added because of transgressions, until the offspring should come to whom the promise had been made, and it was put in place through angels by an intermediary.

Galatians 3:19

To this day I have had the help that comes from God, and so I stand here testifying both to small and great, saying nothing but what the prophets and Moses said would come to pass. Acts 26:22

“Remember the law of my servant Moses, the statutes and rules that I commanded him at Horeb for all Israel. Malachi 4:4

So he was there with the LORD forty days and forty nights. He neither ate bread nor drank water.

And he wrote on the tablets the words of the covenant, the Ten Commandments. Exodus 34:28

Yet we know that a person is not justified by works of the law but through faith in Jesus Christ, so we also have believed in Christ Jesus, in order to be justified by faith in Christ and not by works of the law, because by works of the law no one will be justified. Galatians 2:16

“Do not think that I have come to abolish the Law or the Prophets; I have not come to abolish them but to fulfill them. მეთიუ 5:17

And you made known to them your holy Sabbath and commanded them commandments and statutes and a law by Moses your servant. Nehemiah 9:14

There was nothing in the ark except the two tablets of stone that Moses put there at Horeb, where the LORD made a covenant with the people of Israel, when they came out of the land of Egypt. კინგსი 8:9

Are they not the ones who blaspheme the honorable name by which you were called? If you really fulfill the royal law according to the Scripture, “You shall love your neighbor as yourself,” you are doing well. But if you show partiality, you are committing sin and are convicted by the law as transgressors. ჯეიმსი 2:7 9

But now the righteousness of God has been manifested apart from the law, although the Law and the Prophets bear witness to it. რომაელები 3:21

For by works of the law no human being will be justified in his sight, since through the law comes knowledge of sin. რომაელები 3:20

And he said to them, “You yourselves know how unlawful it is for a Jew to associate with or to visit anyone of another nation, but God has shown me that I should not call any person common or unclean. Acts 10:28

Is it lawful for us to give tribute to Caesar, or not?” But he perceived their craftiness, and said to them, “Show me a denarius. Whose likeness and inscription does it have?” They said, “Caesar's.” He said to them, “Then render to Caesar the things that are Caesar's, and to God the things that are God's.” ლუკა 20:22-25

Open my eyes, that I may behold wondrous things out of your law. Psalm 119:18; For Ezra had set his heart to study the Law of the LORD, and to do it and to teach his statutes and rules in Israel. ეზრა 7:10

These are the statutes and rules and laws that the LORD made between himself and the people of Israel through Moses on Mount Sinai. Leviticus 26:46

For Christ is the end of the law for righteousness to everyone who believes. რომაელები 10:4

For we know that the law is spiritual, but I am of the flesh, sold under sin. რომაელები 7:14

For when Gentiles, who do not have the law, by nature do what the law requires, they are a law to themselves, even though they do not have the law. რომაელები 2:14

“If you love me, you will keep my commandments. ჯონი 14:15

And they were astonished at his teaching, for his word possessed authority. ლუკა 4:32

On these two commandments depend all the Law and the Prophets.” მეთიუ 22:40

“So whatever you wish that others would do to you, do also to them, for this is the Law and the Prophets. მეთიუ 7:12

To the teaching and to the testimony! If they will not speak according to this word, it is because they have no dawn. ისაია 8:20

I hate and abhor falsehood, but I love your law. ფსალმუნი 119:163

Look on my affliction and deliver me, for I do not forget your law. ფსალმუნი 119:153

My eyes shed streams of tears, because people do not keep your law. ფსალმუნი 119:136

I hold my life in my hand continually, but I do not forget your law. ფსალმუნი 119:109

The insolent have dug pitfalls for me; they do not live according to your law. ფსალმუნი 119:85

Let your mercy come to me, that I may live; for your law is my delight. ფსალმუნი 119:77

The law of your mouth is better to me than thousands of gold and silver pieces. ფსალმუნი 119:72

Though the cords of the wicked ensnare me, I do not forget your law. ფსალმუნი 119:61

I remember your name in the night, O LORD, and keep your law. ფსალმუნი 119:55

Blessed are those whose way is blameless, who walk in the law of the LORD! Blessed are those who keep his testimonies, who seek him with their whole heart, who also do no wrong, but walk in his ways! You have commanded your precepts to be kept diligently. Oh that my ways may be steadfast in keeping your statutes! ფსალმუნი 119:1-8

Then they brought out the king's son and put the crown on him and gave him the testimony. And they proclaimed him king, and Jehoiada and his sons anointed him, and they said, “Long live the king.” Chronicles 23:11

And Hilkiah the high priest said to Shaphan the secretary, “I have found the Book of the Law in the house of the LORD.” And Hilkiah gave the book to Shaphan, and he read it. Kings 22:8

But the one who looks into the perfect law, the law of liberty, and perseveres, being no hearer who forgets but a doer who acts, he will be blessed in his doing. James 1:25; You are severed from Christ, you who would be justified by the law; you have fallen away from grace. Galatians 5:4

For we have heard him say that this Jesus of Nazareth will destroy this place and will change the customs that Moses delivered to us.” Acts 6:14

So the crowd answered him, “We have heard from the Law that the Christ remains forever. How can you say that the Son of Man must be lifted up? Who is this Son of Man?” ჯონი 12:34

“The Law and the Prophets were until John; since then the good news of the kingdom of God is preached, and everyone forces his way into it. Luke 16:1; And he came to Nazareth, where he had been brought up. And as was his custom, he went to the synagogue on the Sabbath day, and he stood up to read. ლუკა 4:16

And in the house the disciples asked him again about this matter. And he said to them, “Whoever divorces his wife and marries another commits adultery against her, and if she divorces her husband and marries another, she commits adultery.” მარკო 10:10-12

And when you have multiplied and increased in the land, in those days, declares the LORD, they shall no more say, “The ark of the covenant of the LORD.” It shall not come to mind or be remembered or missed; it shall not be made again. Jeremiah 3:16

Your righteousness is righteous forever, and your law is true. ფსალმუნი 119:142

Oh how I love your law! It is my meditation all the day. ფსალმუნი 119:97

If your law had not been my delight, I would have perished in my affliction. ფსალმუნი 119:92

The insolent smear me with lies, but with my whole heart I keep your precepts; their heart is unfeeling like fat, but I delight in your law. ფსალმუნი 119:69-70

The insolent utterly deride me, but I do not turn away from your law. Psalm 119:51

I will keep your law continually, forever and ever. ფსალმუნი 119:44

Give me understanding, that I may keep your law and observe it with my whole heart.

ფსალმუნი 119:34

Put false ways far from me and graciously teach me your law! ფსალმუნი 119:29

That the Christ must suffer and that, by being the first to rise from the dead, he would proclaim light both to our people and to the Gentiles.” Acts 26:23

For from ancient generations Moses has had in every city those who proclaim him, for he is read every Sabbath in the synagogues.” Acts 15:21

And by him everyone who believes is freed from everything from which you could not be freed by the law of Moses. Acts 13:39

The slave does not remain in the house forever; the son remains forever. ჯონი 8:35

For if you believed Moses, you would believe me; for he wrote of me. ჯონი 5:46

Philip found Nathanael and said to him, “We have found him of whom Moses in the Law and also the prophets wrote, Jesus of Nazareth, the son of Joseph.” ჯონი 1:45

Then he said to them, "These are my words that I spoke to you while I was still with you, that everything written about me in the Law of Moses and the Prophets and the Psalms must be fulfilled." ლუკა 24:44

He said to them, "Then render to Caesar the things that are Caesar's, and to God the things that are God's." ლუკა 20:25

They said, "Caesar's." Then he said to them, "Therefore render to Caesar the things that are Caesar's, and to God the things that are God's." მეთიუ 22:21

And he shall make a strong covenant with many for one week, and for half of the week he shall put an end to sacrifice and offering. And on the wing of abominations shall come one who makes desolate, until the decreed end is poured out on the desolator." დანიელი 9:27

The end of the matter; all has been heard. Fear God and keep his commandments, for this is the whole duty of man. Ecclesiastes 12:13

I long for your salvation, O LORD, and your law is my delight. ფსალმუნი 119:174

Great peace have those who love your law; nothing can make them stumble. ფსალმუნი 119:165

ნაშრომში კონსტრუირებულ „დანაშაულის“ სემანტიკურ ფრეიმში გამოვლინდა შემდეგი კანონზომიერებები:

1. ფიქსირებული რეპრეზენტაციის ფორმა ახასიათებს არა ერთ ინდივიდუალურ ობიექტს, არამედ ამ ცნებასთან მიკუთვნებულ მრავალ ობიექტს;
2. ცნებები რეპრეზენტირებულია მრავლობითი რეპრეზენტაციის მოდელის თანახმად;
3. ცნებათა შორის არსებული სტრუქტურული კავშირები უზრუნველყოფს სიმრავლის მთლიანობას;
4. ფრეიმი მოიცავს არა ცალკეულ ობიექტებს, არამედ მათ „პროტოტიპულ წარმომადგენელს“, რომელიმე ინტეგრირებულია გარკვეული კლასის ყველა ობიექტისათვის დამახასიათებელი ტიპური თავისებურებები;
5. პროტოტიპი ყველაზე გამოკვეთილი ფორმით ასახავს კლასის სტრუქტურას;
6. ობიექტის მიკუთვნებულობა კლასთან განისაზღვრება მისი პროტოტიპთან მსგავსებით;
7. პროტოტიპული რეპრეზენტაცია გულისხმობს ობიექტების სიმრავლის დამახსოვრებას მთლიანად სიმრავლისათვის დამახასიათებელი მარკერების საშუალებით;

8. ზოგადობის სხვადასხვა ხარისხის მქონე ცნებები წარმოქმნიან იერარქიულ სისტემას;
9. ცნებისთვის დამახასიათებელი ნიშნები იძლევა განსხვავებული ქვეკლასების გამოყოფის საშუალებას;
10. ცნება მეხსიერებაში რეპრეზენტირებულია ნიშნების მოწესრიგებული სიმრავლის სახით;
11. ცნებების იდენტიფიკაციისათვის აუცილებელი არ არის ნიშნების მდგრადი ნაკრებები;
12. ობიექტი არის კლასის მით უფრო ტიპიური წარმომადგენელი, რაც უფრო დიდი ხარისხით შეესაბამება მისი ნიშნები მეხსიერებაში შენახულ ცნების ნიშნებს.
13. სემანტიკური მეხსიერების ელემენტები იყოფა ელემენტებად, რომლებიც ასახავენ კლასიფიცირებადი ობიექტების თავისებურებებსა და მათ შორის არსებულ მიმართებებს;
14. კატეგორიალური ცნებები ეფუძნება ფუნქციონალური კავშირების გამოყოფას, რომლებიც გარეგნულად განსხვავებულ ობიექტებს აერთიანებს მათი ერთნაირი ფუნქციის მიხედვით.

ფრეიმის ანალიზის შედეგად გამოვლინდა შემდეგი კანონზომიერებები:

1. ფრეიმი მოიცავს იმ მასშტაბურ ელემენტებს, რომლებიც შეადგენს კონკრეტული დროისა და სივრცისათვის რელევანტური ფუძემდებლური პრინციპებისა და სამყაროს შესახებ არსებული წარმოდგენების კრებულს;
2. ძირითად, აქტუალური ნიშნის ფენაში კონცეპტი აქტუალურია კონკრეტული ენისა და კულტურის ყველა მატარებლისათვის;
3. დამატებითმა, „პასიური“ ნიშნის ფენამ დაკარგა აქტუალობა და იქცა „ისტორიულ“ ნიშნად;
4. ფრეიმი მოიცავს უნიკალურ კონცეპტებს, რომლებიც დეტერმინირებულია კონკრეტული კულტურის თავისებურებით.
5. ფრეიმი მოიცავს უნივერსალურ კონცეპტებს, რომლებიც მოკლებულია კულტურულ სპეციფიკას.

სემანტიკური ფრეიმი შეიძლება განვიხილოთ „მორალური წესრიგის“ ერთგვარ კონსტრუქტად. მორალური წესრიგი ფაქიზი, მყიფე, ცვალებადი, მოულოდნელი სიცარიელებით სავსე, შეუსვენებელი განახლებების მომთხოვნი წესრიგია.

სემანტიკური ფრეიმის ქსელის ფორმირების პროცესი შეიძლება, განვიხილოთ „ურთიერთქმედების რიტუალის“ ერთგვარ ფორმად, რომელიც გულისხმობს ინდივიდუალური ცოდნისა და გამოცდილების კოლექტიურ ცოდნათა და გამოცდილებად გარდაქმნის პროცესს.

სემანტიკური ფრეიმის კონტინიუმის კვლევა გულისხმობს „შემთხვევებისა“ და „ინტერპრეტაციების“ ანალიზს ზოგად კანონზომიერებათა იდენტიფიცირების მიზნით. კანონზომიერებები ინტერსუბიექტური, სემანტიკური ფრეიმის ელემენტთა მარგანიზებული ძალაა. სწორედ ეს ძალა გარდაქმნის სემანტიკური ფრეიმის ინდივიდუალურ პლანს ზეინდივიდუალურად.

კონტინიუმის ვალიდურობას განსაზღვრავს სემანტიკური ფრეიმის ფარგლებში მოქმედ წესთა რელევანტურობა კონკრეტული შინაარსობრივი განსაზღვრულობის მქონე ერთეულისათვის. სემანტიკური ფრეიმის ფარგლებში მოქმედი სუბსტანციური და ცერემონიალური წესები ხშირად მოლოდინების სახით გვევლინებიან.

3.3. სასჯელის ფორმები და „სასჯელის“ კონცეპტის ენობრივ ობიექტივატორთა ტრანსფორმაცია დროში

ნაშრომში განხორციელებულია კონცეპტთა ანალიზი მათ სტრუქტურაში სხვადასხვა „ფენათა“ არსებობა/არარსებობის თვალსაზრისით. ერთ-ერთ ფენას წარმოადგენს დამატებითი, „პასიური“ ნიშნის ფენა, რომელმაც დაკარგა აქტუალობა და იქცა „ისტორიულ“ ნიშნად.

სამყაროს ენისმიერი ხატის თავისებურების თვალსაზრისით განსაკუთრებით ღირებულია კულტურულ-ისტორიული კონტექსტით აღბეჭდილ ერთეულთა კვლევა. კონკრეტულ შემთხვევაში ვგულისხმობთ ერთეულებს, რომლებიც აღნიშნავს გაკიცხვას, ვინმეს დასჯას.

ქართულმა წერილობითმა ძეგლებმა შემოგვინახეს ცნობები ქვეყანაში ადამიანის დასჯის სხვადასხვა ფორმის შესახებ. ძველ საქართველოში დასჯის ორგვარი ფორმა გამოიყენებოდა: ფიზიკური და გამაწბილებელი სასჯელი.

ვარსქენის მიერ შუშანიკის საპყრობილეში ჩასმის ცალკეული დეტალის აღწერისას ჩანს, რომ საპყრობილეში მოთავსებულს სჯიდნენ ქედზე ჯაჭვის დადებითა და ფეხებზე ბორკილის შებმით. შუშანიკს „ჯაჭვ იგი, რომელ ედვა ქედსა მისა ზედა, ეგრეთვე ედვა, დაჰბეჭდა ურჩულომან ვარსქენ“ - გადმოგვცემს იაკობ ხუცესი.

ქედზე ჯაჭვის დადება და ფეხებზე ბორკილის შებმა, როგორც დასჯის ერთ-ერთი ფორმა, ასევე გვხვდება „ევსტათი მცხეთელის მარტვილობაში“.

ნაწარმოებში აღნიშნულია, რომ ევსტათი და სხვა მისი თანამზრახველები, რომლებიც ქრისტიანობაზე მოიქცნენ, მიიყვანეს მსაჯულთან, ხოლო მან „უბრძანა მსახურთა თვისთა პირსა ცემა ნეტართა მათ და გარე განყვანება ყოველთა და უბრძანა: და ჰყვნეთ მაგათ თავი და წუერი და განუხურიტენით მაგათ ცხვირნი და ჯაჭვ დასდევით ქედსა მაგათსა და ბორკილნი შეუხსენით ფერხთა, და შესხენით ეგენი საპყრობილესა“.

ჯაჭვით ადამიანთა დაბმის შესახებ ქართულმა ეთნოგრაფიულმა ყოფამ მრავალი ფაქტი შემოგვინახა. აღსანიშნავია, რომ ადამიანთა დასაბმელი ჯაჭვები სტრაბონის მიხედვით, ძვ.წ. I საუკუნისთვის აღბანელთა ყოფაშიც დასტურდება..

„ევსტათი მცხეთელის მარტვილობა“ ადასტურებს, რომ იმ დროს საქართველოში სპარსელთა მიერ, ქედზე ჯაჭვის დადებისა და ბორკილების შებმის გარდა, შემოღებული იყო დასჯის სხვა ფორმებიც: თავისა და წვერის დაყუნა (ანუ მოპარსვა), ცხვირის გახვრეტა, პირის ცემა.

ჩვენ მიერ წარმოდგენილი დასჯის ფორმები ფიზიკურ სასჯელს განეკუთვნება. მაგრამ ამასთან ერთად, როგორც იგივე წერილობითი წყაროები მოწმობენ, არსებობდა გამაწბილებელი სასჯელიც - ვირზე შესმა.

„შუმანიკის წამებიდან“ ჩანს, რომ ქმრის მიერ ცოლის დასჯის ერთ-ერთი ფორმაა მისი გასახლება. მკვლევართა ერთი ნაწილის შეხედულებით - მისი მშობლების სახლში უკან დაბრუნება. ვარსკენი შუმანიკს ემუქრებოდა თუ „ტადრად“ (ე.ი. სამთავრო სახლში) არ მოხვალ, „ჩორდ წარგცე შენ ანუ კარად კარაულითა“. გამოდის, რომ ვარსკენი შუმანიკს კარაულით, ე.ი. სახედარზე შესმით გაგზავნას ემუქრებოდა. ნაწარმოების ამ ეპიზოდში მინიშნებულია, შეიძლება ითქვას, დადასტურებულია ჩვენი წარსული ეთნოგრაფიული სინამდვილისთვის ცნობილი ფაქტი - ქმრისგან უარყოფილი ცოლის მშობლების სახლში დაბრუნება სახედარზე შესმით.

„ცნობილია, რომ სახედარზე, ანუ ვირზე შესმა ძველ საქართველოში მიღებული იყო, როგორც დასჯის, გამაწბილებელი სასჯელის ერთ-ერთი სახე. ის ცნობილი იყო ბიზანტიელთა ყოფისთვის და ქართული სინამდვილისთვისაც. ასე მაგალითად, ვახტანგ VI-ის სამართლის კრებულში "სამართალი ბერძნულის" მიხედვით, ვირზე შესმა არის დასჯის ერთ-ერთი სახე სხვადასხვა დანაშაულისთვის: მოსამართლის მიერ უსჯულის კანონი სამართლის ქმნისათვის (მუხ. 2), მსაჯულის გინებისათვის (მუხ. 56), წამლის მიცემით დედაკაცის მუცელში შვილის მოკვლისათვის (მუხ. 77) და სხვ. ვირზე შესმას

გამაწილებელ სასჯელად მიიჩნევს აკადემიკოსი ისიდორე დოლიძე. ვირზე პირუკულმა შესმულ დამნაშავეს ვირის კუდს ხელში დააჭერინებდნენ და მთელ სოფელს შემოატარებდნენ. მას დიდი და პატარა თავზე ლაფს ასხამდა, აფურთხებდნენ.“

ვირზე უკულმა შესმამ და ასეთი სახით სოფელ-სოფელ ჩამოტარებამ, როგორც ქმრის მოღალატე ცოლის დასჯის, მისი გაწილების ფორმამ ასახვა ჰპოვა ქართულ მხატვრულ ლიტერატურაში.

"პერანგა ქალი უკულმა შეესვათ ვირზე...

ახლაც მაგონდება იმ ქალის კუნთების თრთოლა, ეტყობოდა, სციოდა, სცხელოდა და იგმირებოდა, ალბათ, ენატრებოდა სიკვდილი, მაგრამ სიკვდილი არსად ჩანდა და მისი ტანჯვა კი ძნელი იყო, ვითარცა სიკვდილი!

იმწამს იგი ათჯერ მოკვდა, ისევ ათჯერ ძალით აცოცხლებდნენ!..

თრთოდნენ ქალის ანგელოზი მხრები და ბრბო კი ტალახსა და საქონლის ფუნას ესროდა თეთრ პერანგზე, რომელსაც თანდათან ფერი ეკარგებოდა" - ვკითხულობთ გიორგი ლეონიძის მოთხრობების კრებულში "ნატვრის ხე".

აქვე გვინდა აღვნიშნოთ, რომ ამ სახის სასჯელს ასევე სხვაგანაც ვხვდებით ქართულ წერილობით წყაროებში. კერძოდ XI საუკუნის საისტორიო თხზულებაში „მატიანე ქართლისაში“ აღნიშნულია, რომ ისაკ ტოლობელის ძემ, მესხმა აზნაურმა, „დაიჭირა ხელითა და გასუა ჯორსა ფადლონ - თბილისის ამირა, ამის წინ კი მოთხრობილია, რომ მან გამარცვა ერი ფადლონისა და გარდაყარა ისინი ცხენებიდან. ჩვენ ვფიქრობთ, რომ ფრაზეოლოგიურ ერთეულებში - თავზე ლაფის დასხმა, ვირზე შესმა, საყვედურით ცხვირის გახვრეტა, ძაღლთან დაბმა - შემონახულია ქართული დიფერენციალური ფსიქოლოგიით განპირობებული ეთნოგრაფიული ყოფის თავისებურება. აღნიშნული ფრაზეოლოგიური ერთეულების არსებობა არ დასტურდება ინგლისურ ენაში.

აღნიშნული ელემენტების სემანტიკურ სტრუქტურაში არსებული „სასჯელის“ სემა მხოლოდ კონკრეტული კონტექსტის წყალობით იძენს ისეთ დიფერენციალურ ნიშნებს, როგორიცაა ფიზიკური/არაფიზიკური ქმედება. ელემენტებს, რომელთა სემანტიკურ სტრუქტურაში „სასჯელის“ სემა ექვემდებარება სხვადასხვაგვარ ინტერპრეტაციას პირობითად ვუწოდებთ „პოლიკონტექსტუალურს“ (ელემენტთა ჩვენს მიერ შემოთავაზებული კლასიფიკაცია ეხმიანება ანთროპოლოგ ედუარდ ჰოლის თეორიას „ფართო“ და „ვიწრო“ კონტექსტის კომუნიკაციის შესახებ (ჰოლი 1976). ჰოლის აზრით, „ფართო“ კონტექსტის კომუნიკაციის მახასიათებელს წარმოადგენს ელემენტთა იმპლიციტურობა და ელემენტთა სხვადასხვაგვარი ინტერპრეტირების შესაძლებლობა.

„ფართო“ კონტექსტის ელემენტებს მეცნიერი განიხილავს როგორც პოტენციათა ჯამს, პოტენცია კი რეალიზდება მხოლოდ კონკრეტულ კონტექსტში. „ვიწრო“ კონტექსტის კომუნიკაციის ელემენტებად ჰოლი მიიჩნევს იმ ელემენტებს, რომელთა მარკერებსაც წარმოადგენს ექსპლიციტურობა. „ვიწრო“ კონტექსტის კომუნიკაციის ელემენტები არ ექვემდებარება სხვადასხვაგვარ ინტერპრეტაციას.

ედუარდ ჰოლის „ვიწრო“ და „ფართო“ კონტექსტის ელემენტთა მარკერები სრულ შესაბამისობაშია „მონო“ და „პოლიკონტექსტულური“ ელემენტების მარკერებთან, შესაბამისად, მიზანშეწონილად მიგვაჩნია „მონოკონტექსტულური“ ელემენტების „ვიწრო“ კონტექსტის კომუნიკაციის ელემენტებად, ხოლო „პოლიკონტექსტულური“ ელემენტების „ფართო“ კონტექსტის კომუნიკაციის ელემენტებად განვიხილვა (ჩვენ ვფიქრობთ, რომ ეს ანალოგია წარმოადგენს ლინგვისტიკისა და ანთროპოლოგიის პერსპექტივათა თანაზიარობის მანიფესტაციას.

„პოლიკონტექსტულური“ ელემენტთა სემანტიკურ სტრუქტურაში „ფიზიკური სასჯელი“ იქცა პასიურ, ისტორიულ ნიშნად.

ადამიანები საუკუნეების მანძილზე დიდ სისასტიკეს ავლენდნენ და ხშირად ამას სწორედ კანონის სახელით ხსნიდნენ.

რთული წარმოსადგენია, თუ ადამიანის სიკვდილი ისეთი უწყინარი ცხოველის საშუალებითაც შეიძლება, როგორც ცხვარია. დამნაშავეს აბამდნენ და ფეხის გულებზე სპეციალურ სითხეს უსვამდნენ. ამ სითხის ლოკვა ცხვარს ძალიან მოსწონდა. ცხვარს ხორკლიან ენას იმდენ ხანს ასმევინებდნენ, სანამ, დამნაშავეს ლუტუნისგან გული არ გაუსკდებოდა.

ესპანური ვირი, რომელსაც ხის ცხენსაც უწოდებდნენ - წამების ეს მეთოდი არამარტო ევროპაში, არამედ ამერიკაშიც (XVIII ს) გამოიყენებოდა. ის წარმოადგენდა სამკუთხა ფორმის ხის გრძელ ნაჭერს, რომელსაც ზედა მხარეს ბასრი კუთხე ჰქონდა. შიშველ მსხვერპლს მასზე სვამდნენ და ფეხებზე სიმძიმეებს აბამდნენ. აგონიის დადგომის მომენტი დამოკიდებული იყო იმაზე, თუ რამდენად მძიმე ნაჭრებს შეაბამდა ჯალათი მსხვერპლს. წყაროები გვიამბობენ, რომ რიგ შემთხვევებში წონის გადაჭარბების გამო ბრალდებულის სხეული შუაზე იპობოდა.

ხელსაწყოს, რომლითაც აწამებდნენ, „თავის მსრესავი“ ეწოდებოდა. ნიკაპი მაგიდას ეყრდნობოდა, თავის ქალა კი გუმბათოვან სახურავში თავსდებოდა. ჯალათი კი ხრახნს ატრიალებდა, ჯერ კბილები იმსხვერეოდა, შემდეგ ყბა ნაკუწდებოდა და ბოლოს თვალები ვარდებოდა ბუდიდან, ამ ყველაფერს კი ტვინის ყურებიდან გამოჟონვა აგვირგვინებდა.

წამების შემდეგი მეთოდი კი ადამიანის მოხარშვაა. ბრალდებულს აშიშვლებდნენ და სითხით (ქონი, ზეთი, მუავა, წყალი) სავსე დიდ ქვაბში სვამდნენ, შემდეგ კი ქვაბს აცხელებდნენ. ზოგჯერ ჯალათი დამნაშავეს თოკს მოაბამდა და პერიოდულად ზევით სწევდა, შემდეგ კი უკან აბრუნებდა. ამ გზით წამება ხანგრძლივდებოდა.

თუ გადავხედავთ შუა საუკუნეების ადათ-წესებს, დავინახავთ, რომ მძვინვარებდა მძაფრი კანონები და ადამიანი მის წინააღმდეგ უძლური იყო. ისტორიაში ფიქსირდება

სიკვდილის მიზნით წამების შემდეგი სასტიკი ფორმები:

ცოცხლად დამარხვა - ეს მეთოდი სიკვდილის დასჯისთვის ძირითადად მეორე მსოფლიო ომის დროს გამოიყენებოდა. ქალაქ ნანკინში ხშირად ხდებოდა იაპონელი ჯარისკაცების მიერ თავდასხმის შემდეგ ჩინელი მოსახლეობის ამ გზით დასჯა.

გველებით სავსე ორმო - ერთ-ერთი გავრცელებული ფორმაა ამ მეთოდით სიკვდილის მიზნით წამება, რომელიც შხამიანი, მშვიერი გველებით სავსე ორმოში ვითარდება. ამ მეთოდით აწამეს ვიკინგების მხედართმთავარი Ragnar Lodbrok-ი და ბურგუნდიის მეფე Gunnar-ი.

ხუთი სასჯელით დასჯა - ასეთი დასჯის მეთოდი ჩინელმა პრემიერ მინისტრმა Li Sai-მ გამოიგონა, რომელიც იწყებოდა მსხვერპლის ცხვირის მოჭრით, გრძელდებოდა ხელის და ფეხის მოკვეთით და ბოლოს კასტრირებით მთავრდებოდა.

ოთხივე კუთხიდან გაჭიმვით დასჯა - მოღალატეებს სწორედ ამ ფორმით სჯიდნენ ინგლისში, ანუ მსხვერპლს ხელ-ფეხზე გამოაბამდნენ თოკებს და მაქსიმალურად ჭიმავდნენ რომ გახლეჩილიყო. 1814 წელს ამ ფორმით სიკვდილი აიკრძალა, თუმცა მანამდე ათასობით ადამიანი ემსხვერპლა.

ცემენტის ფეხსაცმელი - ამერიკელი მაფიოზების მიერ გამოგონილი სიკვდილით დასჯის ერთ-ერთი ფორმა, რომელიც იშვიათად, მაგრამ დღესაც გვხვდება. მსხვერპლს რკინის ყუთებში ჩააყოფინებდნენ ფეხებს, რომელსაც ჩააცემენტებდნენ და აგდებდნენ წყალში. ადვილი მისახვედრია, რომ დაზარალებული წყლიდან ვეღარ ამოვიდოდა, რადგან სიმძიმე მას უმალ ფსკერისკენ გააქანებდა.

ჯვარცმა - ყველასათვის კარგად ნაცნობი, სიკვდილით დასჯის ერთ-ერთი გავრცელებული მეთოდია.

სპილენძის ხარი - ითვლება, როგორც წამების ერთ-ერთი ყველაზე ცუდი მეთოდი, რომელიც ძველ საბერძნეთში დაინერგა. სპილენძის ხარს, რომლის შუა გულში მსხვერპლს შესვამდნენ და კარს ლუქავდნენ, ქვევიდან უნთებდნენ კოკონს და როდესაც

სპილენძი გაყვითლდებოდა, ადვილი მისახვედრია, რომ მსხვერპლი შიგნით იხრუკებოდა.

ზეთში მოხარშვა - ჩინეთის ტერიტორიაზე არქეოლოგებმა აღმოაჩინეს უძველესი ქვაბები და სპეციალური ბუხრები რომელთა მახლობლადაც დიდი რაოდენობის ადამიანის ძვლები იყო. სავარაუდოდ გასამართლების ეს ხერხი უძველესი დროიდან გამოიყენებოდა ჩინეთში.

ინგლისში ეს ადამიანის დასჯის კანონიერი მეთოდი იყო მე-16 საუკუნემდე. დამნაშავეს აგდებდნენ მდულარე წყლით, ზეთით ან კუპრით სავსე ქვაბში და აჩერებდნენ იქ სანამ არ მოკვდებოდა, სავარაუდოდ მსხვერპლი მიღებული შოკისაგან კვდებოდა.

სარზე ჩამოცმა - ეს იყო რომაელების, ბერძნების, ჩინელების და თურქ-ოსმალების საყვარელი დასჯის მეთოდი. შუა საუკუნეებში გამოიყენებდნენ ევროპის ბევრ ქვეყანაში. ეს იყო ერთ-ერთი ყველაზე მტანჯველი და საზიზრარი სასჯელი ადამიანის მიერ გამოგონებული. ადამიანებს გრძელ, წაწვეტებულ სარებზე აცმევდნენ მუცლით, ანუსით, ვაგინით ან თავდაღმა პირით. მსხვერპლს სიკვდილამდე რამოდენიმე მტანჯველი საათი ან დღე უნდა გაეტარებინა.

ბრინჯაოს ხარი - ეს იყო ბრინჯაოსაგან ჩამოსხმული ქანდაკება, რომლის შიგნითაც სიცარიელე იყო. ამ სიცარიელეში ერთი ადამიანი თავისუფლად თავსდებოდა. მსჯავრდებულს ხარში ჩასვამდნენ და ქვემოდან ცეცხლს შეუწებდნენ, ქანდაკების თავი იმგვარად იყო დამზადებული რომ შიგნით მყოფი ადამიანის ყვირილი გარეთ ისმოდა ხარის პირიდან, ხოლო ამოსული ორთქლი გამოდიოდა ხარის ნესტოებიდან. ასეთი ქანდაკება აღმოჩენილია სიცილიაში.

კოლუმბიური ყელსაბამი - ლათინო-ამერიკელი ნარკომოვაჭრეები მსხვერპლის ხახას ჩაჭრიდნენ, შემდეგ კი ამ ხვრელიდან ადამიანის ენას დაჭიმავდნენ და გარეთ გამოქონდათ.

სახრჩობელა - ერთ-ერთი ყველაზე გავრცელებული სასჯელი. სახრჩობელაზე ძირითადად ისჯებოდნენ ყაჩაღები, მეკობრეები და მკვლელები. სახრჩობელა შედიოდა ყველაზე დამამცირებელ სასჯელთა რიცხვში, რადგან ჩამოხრჩობის დროს ადამიანის ყველა კუნთი დუნდება განსასჯელი განიცდს დევიკაციას.

თავის მოკვეთა - ყველაზე გავრცელებული იყო შუა საუკუნეების ევროპაში, თავის კვეთა ხდებოდა როგორც ნაჯახით, ისე ხმლით. როგორც წესი, თავის მოკვეთამდე ხდებოდა განსასჯელის ხანგრძლივი წამება.

გასრესა - ძირითადად გამოიყენებოდა ამერიკასა და ევროპაში, როდესაც დამნაშავესაგან მოითხოვდნენ დანაშაულის აღიარებას. ყოველი უარის თქმის შემდეგ უფრო მეტ სიმძიმეს ადებდნენ, რაც სიკვდილს იწვევდა.

ჩაქოლვა - ადამიანის ჩაქოლვა ანუ მისი დამარხვა ქვებით ანტიკურ ხანაში იყო პოპულარული. თუმცა ამგვარად მსხვერპლს დღესაც უსწორდებიან ირანში.

დანაწევრება - სასჯელი გამოიყენებოდა ინგლისში. დამნაშავეს თავდაპირველად კიდებდნენ თავდაღმა და მიჰყავდათ დასჯის ადგილზე. შემდეგ კიდებდნენ სახრჩობელაზე ოღონდა არ აცლიდნენ სიკვდილს. სახრჩობელიდან ჩამოხსნილს აცლიდნენ შინაგან ორგანოებს ისე რომ იგი ან ყველაფერს ხედავდა და ჯერ კიდევ ცოცხალი იყო. შემდეგ ასაჭურისებდნენ და კვეთდნენ თავს. ბოლოს კი ოთხ ნაწილად ჭრიდნენ და ინგლისის სხვადასხვა ნაწილში გზავნიდნენ.

ცოცხლად დამარხვა - ასე ექცეოდნენ დამნაშავეებს ჯერ კიდევ ძველ ბაბილონში, შემდეგ შუასაუკუნეების ევროპაში. როგორც წესი მსხვერპლს შეკრავდნენ შემდეგ ორმოში ჩააგდებდნენ და მიწას აყრიდნენ.

ცოცხლად დამარხვის მასიური შემთხვევა მოხდა მეორე მსოფლიო ომის დროს, როდესაც იაპონელმა ჯარისკაცებმა ჩინელი მოქალაქეები ცოცხლად დამარხეს.

დახვრეტა - დიდი წარმატებით გამოიყენებოდა მეცხრამეტე, მეოცე საუკუნეებში ევროპის ქვეყნებში სსრკ-ში, ჩინეთში. ძირითადად ხვრეტდნენ ჯაშუშებს, სამხედრო ტყვეებს და პოლიტიკურ დამნაშავეებს.

სასიკვდილო ფიცარი - ხერხი ძირითადად გამოიყენებოდა მეკობრეების მიერ.

ხელფეხშეკრულ და თვალახვეულ ადამიანს უნდა გაეცლო ფიცარზე და გადამხტარიყო წყალში ან ძალით გადააგდებდნენ. ზოგჯერ მსხვერპლი წყალში ჩავარდნამდე ილუპებოდა, რადგან გემებს, როგორც წესი, ხშირად დაყვებოდნენ ზვიგენები.

ცხენებით გაგლეჯა - ეს მეთოდი ძირითადად გამოიყენებოდა ბარბაროსების მიერ, თუმცა ზოგჯერ ხმარობდნენ ინგლისსა და საფრანგეთშიც. მსხვერპლის თითოეულ კიდურს მიაბამდნენ ცხენს, ხარს ან რომელიმე ძლიერ ცხოველს, შემდეგ კი მათ სხვადასხვა მიმართულებით წაიყვანდნენ. ხშირი იყო შემთხვევა, როდესაც ჯალათი წინასწარ ჭრიდა დასასჯელის მყესებს, რათა დაგლეჯა ადვილად მომხდარიყო.

სასჯელის ეს ფორმა აღწერილია მიშელ ფუკოს ნაშრომში „ზედამხედველობა და დასჯა“.

1757 წლის 2 მარტს დემიენს მიუსაჯეს საჯაროდ მოენანიებინა პარიზის ტაძრის მთავარი კარიბჭის წინაშე”. ის ფორმით უნდა მოეყვანათ, პერანგის ამარას ერთ ხელში ორი ფუტის წონის ანთებული სანთელი უნდა სჭეროდა შემდეგ იმავე ფორმით გრევის მოედანზე

მიიყვანდნენ და ჯალათის კუნძუზე გავარვარებული მაშებით ხელები, კანჭები, თემოები და ძუძუს დვრილები უნდა დაეფლითათ. თანაც მას ხელში ის დანა უნდა სჭეროდა, რომლითაც მეფის მოკვლას აპირებდა. ეს ხელი უნდა დაეწვათ ანთებული გოგირდით, ხოლო დაფლეთილი ადგილები მაშებით დაედაღათ. ბოლოს ის ოთხად გაგლიჯეს – წერდა ამსტერდამის გაზეთი - უკანასკნელმა მოქმედებამ დიდი დრო წაიღო, რადგან ცხენები გაწევაზე არ იყვნენ დაგეშილები, ამიტომ ოთხის მაგივრად ექვსი ცხენი ჩააბეს, მაგრამ ესეც კი ცოტა აღმოჩნდა და ამ უიღბლოსთვის როგორმე კიდურები რომ მოეგლიჯათ, მყესები გადაუჭრეს და სახსრები ჩაულეწეს ... ამბობენ, მიუხედავად იმისა, რომ ის გამოუსწორებელი ღვთის მგობელი იყო, მცირე ლანძღვაც არ დასცდენია ბაგეებიდან. ენით აუწერილი ტკივილის გამო გოდებდა და ხშირად იმეორებდა: „უფალო იესო, გემუდარები, დამეხმარე უფალო.“

თვითმხილველებისათვის სამაგალითო იყო წმინდა პავლეს ეკლესიის მღვდლის მზრუნველობა, რომელიც ხნიერების მიუხედავად, დასჯილს დაუღალავად ანუგეშებდა. აი, რას გვიყვება დარაჯი ბუტონი: „დემიენი სხეულის ფლეთვის გამო ბევრს ღრიალებდა, მაგრამ ღმერთი არ დაუგმია. თავი წამოსწია და თავის სხეულს დააკვირდა. იმავე ჯალათმა, მაშები რომ ჰქონდა მიჩენილი, დაკაპიწებული ხელებით მდუღარე ქვაბში ჩამჩა ჩაყო და ბლომად მოასხა ყველა ჭრილობაზე. შემდეგ დასჯილს სხეულზე, ორივე ხელზე და ფეხზე, ერთი ბოლოთი წვრილი ბაგირები მიაბეს, მეორე ბოლოთი კი ცხენის ადკაზმულობა.

სასამართლოს მდივანი, ღრმად პატივცემული ლე ბრეტონი რამდენჯერმე მივიდა დასჯილთან და ჰკითხა, რაიმეს თქმა ხომ არ სურდა, მაგრამ პასუხად უარი მიიღო. ყოველ მცდელობაზე ის ჯოჯოხეთური ხმით ღრიალებდა: „ღმერთო შემიწყალე! შემიწყალე უფალო!“

ამ ტანჯვათა მიუხედავად დროდადრო ის თავს წევდა და გაბედულად იყურებოდა. კიდურებზე ბაგირები იმდენად მჭიდროდ იყო მიბმული, რომ ენითაუწერელ ტკივილს აყენებდა. ბატონი ლე ბრეტონი კიდევ ერთხელ მივიდა მასთან და ჰკითხა, რაიმეს თქმა ხომ არ სურდა. მისგან ისევე უარი მიიღო.

რამდენიმე სასულიერო პირი მას მიუახლოვდა და ბევრს ელაპარაკებოდა. მიტანილ ჯვარცმას ის ჰკოცნიდა, ტუჩებს წინ წევდა და სულ ამას იმეორებდა: „უფალო, შემიწყალე“.

ცხენები უშედეგოდ ცდილობდნენ მის გაგლეჯას. ორი, სამი მცდელობის შემდეგ, ჯალათმა სამსონამა და ჯალათმა, რომელსაც მაშები ეკავა, ჯიბეებიდან დანები ამოიღეს

და ვინაიდან მეტი გზა არ იყო, სხეული ბარდაყებში გადაუჭრეს. ოთხმა ცხენმა მთელი ძალით გაითრია და ორივე ფეხი მოაგლიჯა – ჯერ მარჯვენა, შემდეგ მარცხენა. შემდეგ ხელები გადაუჭრეს, წინა მხრის კუნთები და შერჩენილი იოგები. გადაჭრა თითქმის ძვლის დონემდე გახდა საჭირო. გულამოვარდნილმა ცხენებმა წინ გასწიეს, ჯერ მარჯვენა ხელი მოაგლიჯეს, შემდეგ მარცხენა. ოთხივე კიდური მოწყვეტილი ჰქონდა, როდესაც სასულიერო პირები მასთან დასალაპარაკებლად მივიდნენ. ჯალათმა თქვა, რომ ის მკვდარია, თუმცა, სიმართლე უნდა ითქვას, დავინახე როგორ ინძრეოდა. ქვედა ყბა ჯერ ჩამოუვარდა და მერე ისევ ზემოთ აეწია, თითქოს რაღაცის თქმა უნდოდა. ერთ-ერთმა ჯალათმა ისიც კი თქვა, კოცონში გადასაგდებად ტანი რომ აუწევიათ, ის ჯერ კიდევ ცოცხალი ყოფილა. ტანი, ხორცის ნაფლეთებთან ერთად ოთხი საათი იწვოდა. საჯარო მონანიება საფრანგეთში პირველად 1791 წელს გაუქმდა, შემდეგ ალდგა და 1830 წელს - საბოლოოდ გაუქმდა.

სამარცხვინო ბოძი უქმდება საფრანგეთში 1789, ხოლო ინგლისში -1837 წელს. დასჯა თანდათანობით სისხლის სამართლის პროცედურების ფარული ნაწილი ხდება. წამებაზე თავშეკავების შედეგად, ჯალათის ადგილს სპეციალისტთა მთელი არმია იკავებს: ზედამხედველები, ექიმები, სატუსაღოს მღვდლები, ფსიქიატრები, ფსიქოლოგები. დასჯილის გვერდით დგომით ისინი პატივს მიაგებენ სასამართლოს, რაც მას ესოდენ სჭირდება. ისინი არწმუნებენ მას, რომ სხეული და ტკივილი სადამსჯელო ღონისძიებების საბოლოო ნაწილი არ არის. ისინი ფიქრობენ, რომ ჩვენს დროში ექიმი სიცოცხლის ბოლო წუთებამდე სიკვდილმისჯილისთან უნდა იყოს, იზრუნოს მის ჯანმრთელობაზე და ტანჯვა შეუმსუბუქოს.

გილიოტინა, რომელიც 1783 წელს სრულყვეს, პირველად 1760 წელს ინგლისში გაჩნდა. 1791 წელს კი, საფრანგეთის სისხლის სამართლის კოდექსის ცნობილი მესამე პუნქტი გვაუწყებს: „ყოველი სიკვდილმისჯილი დაისაჯოს თავის მოკვეთით.“

გილიოტინა სიცოცხლეს ისე სპობს, რომ თითქმის, სხეულსაც არ ეხება. გილიოტინამ, როგორც შეუმჩნეველმა და სწრაფი სიკვდილის მექანიზმმა, სიკვდილით დასჯის ახალი ეპოქა შექმნა.

რევოლუციამ მის გამოყენებას დიდი თეატრალური რიტუალის მნიშვნელობა შესძინა. იმისათვის რომ დასჯას სანახაობრივი ფუნქცია დაეკარგა, რომ ქცეულიყო სასამართლოსა და დამნაშავის საიდუმლოებად, გილიოტინის სენ-ჟენში გადატანა გახდა აუცილებელი. დამნაშავის გადასაყვანი ღია ურემი კარეტამ შეცვალა, რისი საშუალებითაც ის

მოულოდნელად გამზადებულ ემაფოტზე გამოჰყავდათ. საბოლოოდ ის ციხეებში დადგეს და პუბლიკისათვის ხელმიუწვდომელი გახადეს.

ძირფესვიანად შეიცვალა „დანაშაულიც“, როგორც სისხლის სამართლის პრაქტიკის ობიექტი: შეიცვალა უფრო მისი თვისება, ბუნება და შინაარსი, ვიდრე ფორმალური განსაზღვრა. „დანაშაულისა და ბრალის“ სახელით ძველებურად ასამართლებენ კოდექსით განსაზღვრულ იურიდიულ ობიექტს, თუმცა ამავე დროს ასამართლებენ ვნებებს, ანომალიებს, ფიზიკურ ნაკლს, უნარშეზღუდულობას. ასამართლებენ აგრესიის აქტს, თუმცა ამავე დროს აგრესიულობას, გაუპატიურებას და გარყვნილებას, მკვლელობას და ამასთანავე მის წადილს.

სიკვდილით დასჯას დიდი ისტორია აქვს, სჯიდნენ განსხვავებული სისასტიკით, განსხვავებული მეთოდებით:

სკაფიზმი - გავრცელებული იყო ძველ სპარსეთში, დასასჯელ ადამიანს გააშიშვლებდნენ და სვავდნენ გამოთლილ ხის მერქანში ისე რომ მხოლოდ ხელები, ფეხები და თავი ჰქონოდა გარეთ. შემდეგ ეს ხის ნაკეთობა მიჰქონდათ ჭაობში ხოლო დასასჯელს ასმევდნენ რძისა და თაფლის ნაზავს რათა განვითარებოდა დიარეა. მალე მწერები და ჭიები იწყებდნენ ადამიანის ჭამას, მის სხეულში კვერცხების დადებას. ეს ტანჯვა დაახლოებით 2 კვირას გრძელდებოდა და სიკვდილის მიზეზი გაუწყლიანება, შიმშილი და შოკი იყო.

რესპუბლიკური ქორწილი - მეთოდის გამოიგონეს საფრანგეთში მეთვრამეტე საუკუნის ბოლოს. გააშიშვლებულ ქალსა და მამაკაცს ერთმანეთზე მჭიდროდ მიაბამდნენ და წყალში ყრიდნენ, ვერცერთი ვერ ინძრეოდა და იხრჩობოდნენ.

სპილოს ტორი - გამოიყენებოდა სამხრეთ აღმოსავლეთ აზიაში. ადამიანს კლავდნენ სპეციალურად გაწვრთნილი სპილოს ტორის დაწოლით. ეს სასჯელი ძირითადად გამოიყენებოდა იმპერატორის მოწინააღმდეგეთა და მოღალატეთა დასასჯელად.

ბესტიარიუმი - ასე სჯიდნენ რომში პოლიტიკურ დამნაშავეებს. მათ იარაღის გარეშე გარეულ მხეცებთან საბრძოლველად უშვებდნენ არენაზე.

გახერხვა - მეთოდს იყენებდნენ აზიისა და ევროპის ზოგიერთ რეგიონში. დამნაშავეს აშიშვლებდნენ, დაკიდებდნენ თავდაღმა, შემდეგ კი იწყებდნენ საზარდულიდან მის გახერხვას. რადგან ადამიანი თავდაღმა იყო დაკიდებული, ტვინს საკმარისი სისხლი მიეწოდებოდა და გონს ბოლო მომენტამდე არ კარგავდა.

ცოცხლად გატყავება - ცოცხალ ადამიანს ნელნელა აცლიდნენ ტყავს. დასჯის ეს ფორმა ძირითადად გამოიყენებოდა მოსახლეობის დასაშინებლად. დამნაშავეს ტყავი ხალხმრავალ ადგილებში გამოიფინეოდა ხოლმე.

სისხლიანი არწივი - გავრცელებული იყო სკანდინავიის ქვეყნებში. დამნაშავეს ნეკნებს გადაჭრიდნენ ხერხემალთან და გადმოაბრუნებდნენ ისე, რომ დამგვანებოდა ფრთებს. შემდეგ ჭრილობაში აყრიდნენ მარილს და ჭრილობიდან იღებდნენ დამნაშავეს ფილტვებს.

ბორბალზე გაკვრა - რომელიც ასევე ცნობილია ეკატერინეს ბორბლის სახელით, შუა საუკუნეებში გავრცელებული ერთ-ერთი ყველაზე სასტიკი მეთოდი იყო. ამ მეთოდს იყენებდნენ ძველ საბერძნეთში, შემდეგ საფრანგეთში, რუსეთში, გერმანიაში და შვედეთში. მსხვერპლს აკრავდნენ უზარმაზარ ხის ბორბალზე, შემდეგ კი ჯალათი სცემდა უროთი ან რკინის ჯოხით და ძვლებს უმტვრევდა.

ბოძზე დაწვა - ამ მეთოდით ხშირად სჯიდნენ პოლიტიკურ დამნაშავეებს ან ჯადოქრობაში ბრალდებულებს. მსხვერპლი მანამდე იღუპებოდა ვიდრე ბოლომდე დაიწვებოდა - მას კვამლი ახრჩობდა. ამ მეთოდით დასაჯეს ჯორდანო ბრუნო და ჟანა დარკი.

ბამბუკი - ნელი მტანჯველი სიკვდილი ელოდათ მათ, ვისაც ბამბუკით დასჯიდნენ. დამნაშავეს სვამდნენ ბამბუკის ნერგზე, ბამბუკი დღელამეში ერთ ფუტამდე იზრდება სიმაღლეში. მცენარე აღწევს დამნაშავეს სხულში, რაც რამოდენიმე დღეში მტანჯველ სიკვდილს იწვევს. ძირითადად იყენებდნენ ძველი აზიის ქვეყნებში.

Ling Chi - სიკვდილით დასჯის ფორმა ჩინეთში: ლინჩი - „ზღვის ქარიყლაპიას კბენა“ ან „სიკვდილი ათასი ჭრილობისგან“.

ლინჩის დროს დამნაშავეს სხეულიდან ჭრიდნენ ქსოვილის ნაჭრებს და გრძელდებოდა ეს პროცესი დიდი ხნის განმავლობაში. დასჯის ეს ფორმა იღბს საწყისს ჩინეთში, ცინის დინასტიის მმართველობის დროიდან. „სიკვდილს ათასი ჭრილობისგან“ იყენებდნენ შუა საუკუნეებიდან 1905 წლამდე. ეს დასჯა ხდებოდა დაშინების მიზნით. როგორც წესი, ლინჩი ხდებოდა მრავალ შეკრებილთა თვალწინ. ეს სასჯელი მიესჯებოდა დამნაშავეს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ის მოკლავდა მამას ან სახელმწიფოს უღალატებდა.

ხდებოდა ისეც, რომ მსხვერპლს აძლევდნენ ოპიუმს. ასეთ შემთხვევაში, წამება დროში იწელებოდა. ოპიუმის მოქმედების გამო მსხვერპლი იწყებდა სიცილს და ტკივილის გრძნობა ნელდებოდა.

ლინჩი დააკანონეს მხოლოდ XII საუკუნეში, თუმცა გამოიყენებოდა გაცილებით ადრეული დროიდან. ჩინეთის იმპერატორის ცინ ში-ხუანის ქალიშვილები აწამეს ამ მეთოდით ჩვენს წელთაღრიცხვამდე III საუკუნის ბოლოს. მოვიდა ახალი ხელისუფლება, მათ არ აწყობდათ, რომ წინა იმპერატორის გვარი გაგრძელებულიყო. ერთადერთი საიმედო გამოსავალი იყო სიკვდილი. მცისიერად მიიღეს გადაწყვეტილება, გამოეყვანათ ცინ ში-ხუანის ყველა ქალიშვილი მოედანზე, გაეშიშვლებინათ და მოეკლათ: „მიაბით ძელს და მოაჭერთ ხელები და ფეხები“.

დღეს ბევრი ჩანაწერი მოიპოვება ლინჩის შესახებ. მსჯავდებულს აშიშვლებდნენ, შემდეგ მიაბამდნენ ბოძს. ზოგი ჩანახატის მიხედვით, ყოველთვის არ უკრავდნენ ხელებსა და ფეხებს: ამას აკეთებდნენ სანახაობისთვის, რათა დამნაშვეს შეძლებოდა მათი მოძრაობა (სავარაუდოდ, მეტი ეფექტისთვის). როგორც კი მსხვერპლს დააბამდნენ, ორი ან სამი ჯალათი იწყებდა წამებისთვის მზადებას. გამოიყენებოდა დანები და ხერხი-დანები. დამნაშავეს უწევდა ამ ყველაფრის ყურება, როცა მას აჭრიდნენ ხორცის ნაჭრებს. როგორც წესი, სასამართლო განსაზღვრავდა მოჭრილ ნაჭერთა რაოდენობას. თუ სასამართლო დაადგენდა „20 ჭრილობას“, მაშინ აუცილებელი იყო:

- 1 და 2 მოჭრა: ორივე წარბის მოჭრა;
- 3 და 4: ორივე დუნდულადან თითო ნაჭრის მოჭრა;
- 5 და 6: ორივე ძუძუს თავი და თითო ნაჭერი მკერდიდან;
- 7 და 8: ხელების მოჭრა მაჯამდე;
- 9 და 10: ხელების მოჭრა იდაყვამდე;
- 11 და 12: ფეხის ტერფების მოჭრა;
- 13 და 14: ფეხების მოჭრა მუხლებამდე;
- 15: მუცლის გახსნა;
- 16: ყელის გამოჭრა;
- 17 და 18: ხელების მოჭრა მთლიანად;
- 19 და 20: ფეხების მოჭრა მთლიანად.

ჭრილობისაგან ადამიანი კვდებოდა შუა ლინჩის დროს. ყველაზე რბილი სასჯელი იყო „8 ჭრილობა“. სასამართლოს შეეძლო დაედგინა, რომ მსჯავდებულს გადაეტანა „36 ჭრილობიდან, „3000 ჭრილობამდე“. ყველაზე დიდი რაოდენობა გამოიყენებოდა ყველაზე მძიმე შემთხვევებისთვის. ამისთვის მსხვერპლის სხეულს გარშემო შემოაკრავდნენ რკინის წვრილ ბადეს, მოუჭერდნენ და სხეულის ნაწილები „გამოდოდა“ „ბადის“ ჭრილებიდან. ჯალათი იღებდა მაშებით ამ ნაწილებს და ჭრიდა. ამ სასჯელის დროს აძლევდნენ

მსჯავდებულს სუსტ გამაყუჩებელს. ხდებოდა ისეც, რომ დამნაშავე შეიძლებოდა შეეწყალებინათ და პირველივე დარტყმით კლავდნენ. მაგრამ მკვდარ სხეულს მაინც აქუცმაცებდნენ.

ელექტრო სკამი - პირველად იგი ამერიკაში გამოჩნდა 1888 წელს და რამოდენიმე შტატში ელექტრო სკამი დღესდღეობითაც წარმოადგენს სასჯელის უმაღლეს ფორმას.

ვირთხები - ეს მეთოდი გამოიყენებოდა ძველ ჩინეთში. ხელფეხშეკრულ დამნაშავეს მუცელზე რკინის ყუთს ადებდნენ, რომელშიც ვირთხები იყვნენ. შემინებული ვირთხები, რომლებსაც გასაქცევი არასად ჰქონდათ, იწყებდნენ ადამიანის შიგნეულობის გამოხვრას.

საკვლევი კონცეპტის ასოციაციური სივრცის ანალიზის შედეგად გამოვლინდა, რომ:

ა. დანაშაულისა და სასჯელის კონცეპტთა ასოციაციური სივრცე შედგება ისეთი კვანძებისაგან, როგორცაა: 1. დანაშაული; 2. ძალადობა; 3. სასჯელი; 4. სამართალი; 5. კანონი.

ბ. თითოეული კვანძი ორდონიანია - მოიცავს ზედა და ქვედა დონის სეგმენტებს. ზედა დონის სეგმენტი წარმოადგენს ფენომენის არსის ინტერპრეტატორს და იძლევა პასუხს შემდეგ კითხვებზე: 1. რა არის დანაშაული; 2. რა არის სასჯელი?

ბუნებრივია, ინტერპრეტაცია ვალიდურია მხოლოდ კონკრეტული დროისა და სივრცის ფარგლებში.

ქვედა დონის სეგმენტი მოიცავს ისეთ სპეციფიკაციებს, როგორცაა: 1. დანაშაულის კატეგორია; 2. „ტოპოსი“ - ადგილი (ქვეყანა); 3. „ქრონოსი“ - დრო (ეპოქა); 4.

აქსიოლოგიური ველი - თვალსაზრისი, იდეალები, შეხედულებები, პრინციპები; 5.

სასჯელის ფორმა; 6. „ტოპოსი“ - ადგილი (ქვეყანა); 7. „ქრონოსი“ - დრო (ეპოქა); 8.

აქსიოლოგიური ველი.

3.4. სქემა როგორც რეალური სამყაროს მოდელი

სქემა, როგორც რეალური სამყაროს მოდელი, ეფუძნება მონაცემთა ერთობლიობას. სქემა წარმოადგენს სტერეოტიპული სიტუაციის მოდელს (Bellezza & Bower /ბალეზა & ბაუერი, 1981. გვ. 1-4).

სქემა შედგება კვანძებისა და მათ შორის არსებული კავშირებისაგან. ყოველი კვანძი წარმოადგენს გარკვეულ ცნებას, რომელიც შეიძლება იყოს და არც იყოს წარმოდგენილი

ნათლად (Blezer /ზღეზერი, 1997. გვ. 102-108). ამ უკანასკნელ შემთხვევაში იგი კონკრეტდება მისი კონკრეტულ სიტუაციასთან შესაბამისობაში მოყვანის გზით. ნაშრომში სქემათა ერთიან სისტემაში ინტეგრირებისათვის გამოყენებულია კლასტერული ანალიზი - კლასტერულ იერარქიულ „ხეში“ ჩართულია როგორც ლექსიკური ერთეულები, ისე კონსტრუქტები (Charniak / ჩარნიაკი, 1975. გვ. 35-76). ცოდნა მეხსიერებაში წარმოადგენს არა ცალკეულ ფრაგმენტებს, არამედ გარკვეულ დაკავშირებულ სტრუქტურებს (Cullingford / კულინფორდი, 1978. გვ. 230). ცოდნის რეპრეზენტაციაზე ორიენტირებული სტრუქტურის საფუძველს წარმოადგენს მეხსიერების კონცეპტუალური ორგანიზაცია - ერთგვარი განმაზოგადებელი სტრუქტურა, რომლის ფრაგმენტებს შორის შეიძლება იყოს დროითი, სივრცითი, სიტუაციური, ასოციაციური, ფუნქციონალური და ა.შ. ტიპის კავშირი (Fahlman / ფალმანი, 1979. გვ. 235), (Grant & Dagenbach /გრანტი & დეგენბახი, 2000. გვ. 69-94).

CRIME

Definition:

A (putative) Crime is committed and comes to the attention of the Authorities. In response, there is a Criminal_investigation and (often) Arrest and criminal court proceedings. The Investigation, Arrest, and other parts of the Criminal_Process are pursued in order to find a Suspect (who then may enter the Criminal_process to become the Defendant) and determine if this Suspect matches the Perpetrator of the Crime, and also to determine if the Charges match the Crime. If the Suspect is deemed to have committed the Crime, then they are generally given some punishment commensurate with the Charges.

Core:

Authorities	The group which is responsible for the maintenance of law and order, and as such have been given the power to investigate Crimes, find Suspects and determine if a Suspect should be submitted to the Criminal_process.
Charge	A description of a type of act that is not permissible according to the law of society.
Crime	An act, generally intentional, that matches the description that belongs to an official Charge.
Perpetrator	The individual that commits a Crime.

Suspect	The individual which is under suspicion of having committed the Crime.
---------	--

არაცხადი ფორმის მქონე კვანძები - ტერმინალები - ქმნიან გრაფიკული სტრუქტურის ქვედა დონეს, ხოლო ზედა დონეზე განლაგებულია ცნებები, რომელიც ყოველთვის რელევანტურია „დანაშაულისათვის“ (Hawkins / ჰოვკინსი, 2005).

VIOLENCE

Definition:

The words in this frame describe acts (or situations characterized by acts) that cause injury or harm. The acts may involve an Aggressor or Cause injuring a Victim, or Aggressors causing each other harm.

Research on whether concealed carry laws increase gun VIOLENCE among gang members has been inconclusive.

They committed BRUTALITY against innocent civilians.

The storm's VIOLENCE last week came without warning and caused unprecedented damage to coastal regions.

Core:

Aggressor	The Aggressor is the person causing the Victim's injury. Your BRUTALITY on your enemies seems to know no boundaries.
Aggressors	The Aggressors commit acts of violence upon each other. Hope for a peaceful resoluton is gone as VIOLENCE between the two sides reignites.
Cause	The Cause marks expressions that indicate some non-intentional, typically non-human, force that inflicts harm on the Victim The storm's VIOLENCE left many lives in shambles.
Victim	The Victim is the being or entity that is injured. Increasing VIOLENCE against supporters of government reform have attracted international attention.
Non-Core:	
Circumstances	Circumstances describe the state of the world (at a particular time and place) which is specifically independent of the violent event and

	any of its participants.
Containing_event	This FE identifies the event in which the harm is caused. VIOLENCE in the standoff was unfortunate, but not unexpected.
Degree	Degree is the degree to which violence is done. Our troops are working in conditions of extreme VIOLENCE.
Explanation	A fact or action related to one of the participants in the violent act that the Aggressor responds to in doing violence. They are quick to VIOLENCE for petty reasons.
Frequency	How often the violence occurs. Residents by now are used to the daily VIOLENCE that plays out on their streets.
Instrument	This FE is any object used to cause the injury. Instances of gun VIOLENCE will receive top priority from the police.
Iterations	Iterations refer to the number of times the violent act occurs. He committed BRUTALITY a dozen times over the past years.
Manner	The Manner in which the Aggressor acts upon the Victim. Acts of wanton VIOLENCE unconditionally deserve condemnation.
Means	An intentional action performed by the Aggressor that results in the committing of a violent act.
Place	Place identifies the place where the violence occurs. City leaders are troubled by recent surges in local VIOLENCE
Purpose	Purpose identifies the purpose for which a harm-causing action is carried out. I would only commit VIOLENCE to protect myself.
Time	Time identifies the time when the harm-causing event occurs. Last week's VIOLENCE resulted in over three hundred injuries.

ნათლად წარმოდგენილ კვანძთა ერთობლიობა ქმნის სქემით წარმოდგენილი სიტუაციის „გაგების“ საფუძველს. „გაგება“ ხორციელდება ტერმინალების კონკრეტიზაციის, ასევე ტერმინალთა რეალურ სამყაროში არსებულ გარემოებებთან შესაბამისობაში მოყვანის გზით (Lakoff / ლაკოფი, 1972. გვ. 183-228).

ABUSING

Definition:

In this frame an Abuser repeatedly treats the Victim in a cruel and violent way, including physically harming or forcing the Victim to engage in sexual activity against their will. The Victim usually lacks the power to resist or fight back. A Type of abuse may be indicated. There may also be a Degree.

Her father verbally ABUSED her mother.

Core:

Abuser The Abuser subjects the Victim to repeated verbal, physical, emotional or sexual attacks.

Fred ABUSED Martha by locking her into a closet .

Victim

The Victim is the recipient of the Abuser's actions.

Fred ABUSED Martha by locking her into a closet .

Non-Core:

Circumstances

Circumstances describe the state of the world (at a particular time and place) which is specifically independent of the event itself and any of its participants.

Degree

Degree is the extent to which the abuse occurs.

Fred ABUSED Martha alot.

Depictive

This FE describes a participant of the state of affairs introduced by the target as being in some state during the action. The depicted state does not necessarily or usually facilitate or cause the state of affairs reported by the target.

Duration

The amount of time that abuse occurs.

She had been BATTERED for years before she even knew there was anything serious wrong.

Explanation

The Explanation denotes a proposition from which the main clause (headed by the target) logically follows. This often means that the Explanation causes the target's proposition, but not in all cases.

Frequency

How often abuse occurs.

She had been abused too much as a child to let it happen again.

Instrument

An entity used by the Abuser to accomplish the abuse.

Look, being BATTERED with a mallet is no one's idea of a good time.

Manner	Manner is used for any description of the abuse event which is not covered by more specific FEs, including secondary effects (quietly, loudly), and general descriptions comparing events (the same way). In addition, it may indicate salient characteristics of an Abuser that also affect the action (presumptuously, coldly, deliberately, eagerly, and carefully). It is fair to say that it was malicious ABUSE.
Means	This FE identifies the Means by which the Abuser accomplishes the abuse. Fred ABUSED Martha by locking her into a closet.
Period of iterations	The length of time from when the Abusing event began to be repeated to when it stopped.
Place	This FE identifies the Place where the abuse occurs.
Purpose	An action that the Abuser intends to accomplish by performing the abuse. They are ABUSIVE in order to get back at those who abused them.
Time	This FE identifies the Time when the abuse occurs.
Type	Type is used for the domain in which the Abuser mistreats the Victim. Fred is known for his emotional ABUSE of women.

უმნიშვნელოვანეს მომენტს წარმოადგენს სხვადასხვა სქემის მიერ ერთი და იმავე ტერმინალების გამოყენება, რაც იძლევა სხვადასხვა წყაროდან მოდიებული ინფორმაციის კოორდინირების შესაძლებლობას (Lakoff / ლაკოფი, 1988, გვ. 477–508).

ერთმანეთთან კავშირში მყოფი სქემები ერთიანდებიან სისტემაში, რომელთაც ძალუბთ ქმედების, მიზეზ-შედეგობრივი კავშირებისა და თვალსაზრისთა ცვლილებების ასახვა (Putnam / პუტნამი, 1975.გვ. 457).

CAUSE HARM

Definition:

The words in this frame describe situations in which an Agent or a Cause injures a Victim.

The Body_part of the Victim which is most directly affected may also be mentioned in the place of

the Victim. In such cases, the Victim is often indicated as a genitive modifier of the Body_part, in which case the Victim FE is indicated on a second FE layer.

Rod saw his father BEATING his mother.

In the end Wormtongue is fed up with being beaten so he CUTS Saruman's throat to free himself.

A mother STABBED to death by her husband made a secret will stating that he must never be allowed to care for their son.

Core:

Agent

Agent is the person causing the Victim's injury.

Jolosa, who BROKE a rival player 's jaw, was told to model his play on the England striker.

Someone BASHED him on the back of the head with a heavy smooth object.

Claire McLaren, 16, was punched and KICKED senseless by a thug.

Body part

The Body_part identifies the location on the body where the bodily injury takes place.

Someone BASHED him on the back of the head with a heavy smooth object.

Jolosa, who BROKE a rival player 's jaw , was told to model his play on the England striker.

Cause

The Cause marks expressions that indicate some non-intentional, typically non-human, force that inflicts harm on the Victim
A falling rock CRUSHED my ankle.

Victim

The Victim is the being or entity that is injured. If the Victim is included in the phrase indicating Body_part, the Victim FE is tagged on a second FE layer (see 3rd example).

Someone BASHED him on the back of the head with a heavy smooth object.

The farmer tied him to the fence to stop him BUTTING the sheep.

Jolosa, who BROKE a rival player 's jaw, was told to model his play on the England striker.

Non-Core:

Circumstances

Circumstances describe the state of the world (at a particular time and place) which is specifically independent of the Cause_harm

	event and any of its participants.
Concessive	This FE signifies that the state of affairs expressed by the main clause (containing the Cause_harm event) occurs or holds, and something other than that state of affairs would be expected given the state of affairs in the concessive clause.
Containing event	This FE identifies the event in which the harm is caused.
Degree	Degree is the degree to which the Agent causes harm to the Victim. She wanted to SLAP him hard for his change of mood. Fox spun around and SLAPPED him, harder than necessary.
Depictive	Depictive identifies any Depictive phrase describing the actor of an action. Indeed, Henry V used to BURN them alive.
Duration	Duration denotes the length of time from the beginning of the Cause_harm event to its end.
Explanation	A fact or action somehow related to the Victim that the Agent responds to by causing harm to the Victim. She wanted to SLAP him hard for his change of mood. She could easily have SLAPPED her for that remark.
Frequency	How often the Cause_harm event occurs.
Instrument	This FE is any object used to cause the injury. Someone BASHED him on the back of the head with a heavy smooth object. John BUTTED her in the chest with his head.
Iterations	Iterations refers to the number of times the Agent causes harm to the Victim. Kim HIT Harold with the stick a dozen times. he had SLAPPED his wife across the face a number of times.
Manner	The Manner in which the Agent acts upon the Victim. He violently SLAPPED his assailant.
Means	An intentional action performed by the Agent that accomplishes the action indicated by the target. Rachael INJURED her friend by closing the car door on his left hand.

Particular iteration	This FE indicates that the Cause_harm event is conceived as embedded within an iterated series of similar events or states.
Period of iterations	The length of time from when the Cause_harm event began to be repeated to when it stopped.
Place	Place identifies the place where the harm causing event occurs. Boys are PUNCHED at school for payback
Purpose	Purpose identifies the purpose for which a harm-causing action is carried out.
Re-encoding	A description of the harm event which significantly displays a different aspect. Then she elbowed me -- a serious affront to my sensibilities !
Result	Result identifies the result of the Agent's action. Riot police in Nairobi CLUBBED four women unconscious on March 3. A battered wife who BURNED her brutal husband to death was freed from jail yesterday. Claire McLaren, 16, was punched and KICKED senseless by a thug.
Subregion bodypart	The Subregion_bodypart defines the precise location on the Body_part which is harmed. Martha's legs were CHOPPED off at the knees.
Time	Time identifies the time when the harm-causing event occurs. Riot police in Nairobi CLUBBED four women unconscious on March 3.

სქემა წარმოადგენს ცოდნის რეპრეზენტაციის სტრუქტურასა და ადამიანის მეხსიერების ორგანიზაციის კონცეპტუალურ მოდელს (Talmy / ტალმი, 1977.გვ. 612-628.).

ფრეიმი გააზრებულია როგორც მოვლენათა და საგანთა შორის არსებულ მიმართებათა შესახებ არსებული ცოდნის რეპრეზენტაციის ერთეული (Woods / ვუდსი, 1975. გვ. 35 – 82.), (Sowa / სოვა, 1984. გვ. 214 – 241).

VICTIM

Definition:

An improvised explosive device, the Bomb, is placed so as to be hidden from view or disguised as something not harmful. It is rigged to detonate when triggered by actions of an intended Victim.

Possible triggering actions include stepping on a pressure-sensitive plate, activating a trip-wire, or moving an object which activates a spring-loaded device.

We hit a VOIED and the lead truck was destroyed.

Core:

Bomb The explosive device which activates when set off by the victim.

Victim The Victim inadvertently causes the Bomb to detonate.

Non-Core:

Bomber The person who sets the bomb.

Creator The individual or group responsible for the creation of the Bomb.

Descriptor A description or characteristic of the Bomb.

Material The substance that makes up the Bomb.

Name The term used to refer to a Bomb.

Part This FE identifies a part of the Bomb. This includes permanent, obligatory parts and mere attachments.

Time of creation The time at which the Bomb comes into existence.

Type This FE indicates what subtype the Bomb belongs to.

Use The type of activity that the Bomb is generally involved in. Often this can be considered a kind of Type specification also.

სქემა წარმოადგენს სტერეოტიპული აღქმის რეპრეზენტაციისათვის საჭირო კონსტრუქტს, რომელიც იძლევა სამყაროს შესახებ არსებული მრავალფეროვანი ცოდნის გამოსახვის შესაძლებლობას (Langacker, Fuchs, Victorri, Benjamins/ლანგაკერი, ფუქსი, ვიქტორი, ბენჯამინსი, 1994. გვ. 9–20). სემანტიკური ფრეიმები ქმნიან მთლიანობას, რომელიც განიხილება ცოდნის ერთგვარ მატრიცად.

WANT SUSPECT

Definition:

A Suspect has been investigated and has a warrant issued for his or her arrest on certain Charges.

Bill is WANTED on murder charges.

Core:

Suspect The Suspect is suspected of having committed a crime by the

authorities who want the Suspect to enter the criminal process.

Non-Core:

Charges

The Charges are the offenses the Suspect will be accused of committing.

Degree

This frame element selects some gradable attribute and modifies the expected value for it.

მთლიანობის ცოდნის საფუძველზე, რომლის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ნაწილს ფუნქციონალური დამოკიდებულებები შეადგენს, ხდება სინამდვილის (საგნობრივი სფეროს) მოდელირება (Fung, Chertkow, Murtha, Whatmough, P_eloquin, Whitehead & Templeman /ფანგი, ჩერტკოვი, მურტა, ვოტმოფი, ელოქვინი, ვაითჰედი & ტემპლმანი, 2001. გვ. 371–379).

ყალიბდება მონაცემთა სქემა, რომელიც ამ დამოკიდებულებათა სასრულ ერთობლიობას შეადგენს.

PUNISHMENT

Definition:

An Agent (the punisher or rewarder) performs a Response_action on an Evaluee for a Reason, the Evaluee's actions or beliefs. Means and Instrument may also be indicated. The goal of the punishment/reward is to discourage/encourage the actions or beliefs. Words in this frame presuppose that a judgment of the Evaluee has occurred and that the Evaluee is (or becomes) aware of the judgment. This judgment was performed by a cognizer which is either the same as the Agent, or, minimally, a representative of the same institution.

His PUNISHMENT of the prisoners was too harsh.

Her PUNISHMENT was too harsh.

The PENALTY for this crime is death.

I believe that this behaviour should be subject to DISCIPLINARY action.

Core:

Agent

The Agent is the person doing the rewarding or punishing.
Jake's REWARDS to his best workers were very generous.

Evaluee

Evaluee is the person or thing about whom/which a judgment has

	made and to whom reward/punishment is dealt. With verbs, the Evaluatee is typically expressed as Object. The boss REWARDED you for your diligence.
Reason	Typically, there is a constituent expressing the Reason for the Agent's judgment. It is usually a 'for'-PP, e.g. I PUNISHED him for his impudence.
Core Unexpressed:	The reward or punishment given to the Evaluatee by the Agent. If a person be guilty of impiety let him be PUNISHED with death.
Non-Core:	Degree of reward or punishment.
Depictive	Depictive phrase describing the Agent of the reward or punishment.
Instrument	The Instrument with which the reward or punishment is carried out.
Manner	Manner of performing the reward or punishment.
Means	The action that is taken that results in punishment/reward. His parents DISCIPLINED him by taking away his toys. The Bar Association REWARDED her by hosting a lunch in her honor.
Place	Where the event takes place.
Purpose	The Purpose of the reward or punishment.
Result	Result of the reward or punishment.
Time	When the event occurs.

სხვადასხვა სქემა სიტუაციას დაკვირვების სხვადასხვა წერტილიდან აღწერს. სქემათა შორის არსებული განსხვავება ასახავს ქმედებას, მიზეზ-შედეგობრივ კავშირს და თვალსაზრისის ცვლილებას (Givón, Hillsdale / გივონი, ჰილსდეილი, 1989. გვ. 456). სქემათა მახასიათებელს წარმოადგენს პროგნოზის, მოლოდინისა და ვარაუდის სხვადასხვა ტიპის გამოყენების შესაძლებლობა.

LAW

Definition:

A Law regulates activities or states of affairs within a Jurisdiction, dictating what Required states should be the case and what Forbidden states should not. Often it also indicates negative consequences for individuals that violate it, and these negative consequences are generally enforced by some official authority. They may or may not be created by some official legislative body.

The new ACT banning smoking in public will pass soon.

Core:

Forbidden	The state-of-affairs which is disallowed by the Law. I think we need a LAW against all firearms within city limits.
Law	This FE identifies the rule designed to guide activity, deprecating some types of activity and/or requiring other types of activity. This FE is incorporated into each LU in this frame.
Required	A state-of-affairs which the Law declares must be maintained. The LAW that all minors must be accompanied by an adult is a laughingstock.

Non-Core:

Creator	An individual or individuals that bring the Law into existence. But this was forbidden by the King's LAW of 1665.
Descriptor	Any description of the Law not covered by a more specific frame element.
Jurisdiction	The location where a given Law is in force. According to Fijian LAW, no-one may enter the park after sunset.
Name	The term used to refer to a Law. Well, they're still in violation of the Sarbanes-Oxley ACT.
Part	Any indication of what makes up the Law. We don't need another LAW with 300 subsections.
Time of creation	The time at which a Law comes into existence. The 1996 welfare reform ACT was a sham.
Type	An indication of the subtype of Law. According to Canon LAW, priests may not marry.
Use	The use for which a law is intended.

We brought back a LAW to forbid the use of profanity.

სქემათა სისტემის კონფიგურანტთა განსაზღვრის შედეგს წარმოადგენს

„მორიენტირებელ განზოგადებათა“ ჩამოყალიბება (Bower, Black, Turner, Hillsdale/
ბაუერი, ბლექი, ტურნერი, ჰილსდეილი, 1979. გვ. 177-220).

„მორიენტირებელ განზოგადებათა“ მეშვეობით კი იქმნება ინტეგრალურ და
ექსპლონატორულ პრინციპებზე დაფუძნებული სააზროვნო მოდელი.

COMPLIANCE

Definition:

This frame concerns Acts and State_of_Affairs for which Protagonists are responsible and which either follow or violate some set of rules or Norms.

A lot of people suspect that blocking savers' access to their money VIOLATES the new constitution's explicit ban on compulsory loans to the government.

Not that by ADHERING to the subject-before-predicate principle, the translator of the above extract has had to ignore the principle of end-weight.

Core:

Act This FE identifies the Act that is judged to be in or out of compliance with the Norms.

Jo's VIOLATION of the no trespassing law came as a surprise.

Norm This FE identifies the rules or Norms that ought to guide a person's behavior.

John VIOLATED the law by not paying taxes.

Protagonist The Protagonist's behavior is in or out of compliance with norms.

Jo VIOLATED the no trespassing law.

State of affairs A State_of_affairs may violate a law or rule.

Their pricing policy VIOLATED inter-governmental agreements.

Non-Core:

Degree This FE identifies the Degree to which the compliance occurs.

Depictive Depictive identifies any description of the Actor or Undergoer.

Explanation The Explanation for complying with the Norm.

	He SUBMITTED to the will of the king because he had no other choice.
Judge	The individual whose point of view is taken in assigning the judgment denoted by the target.
Manner	This FE identifies the Manner in which the compliance occurs. Jo COMPLIED with the law willingly.
Means	This FE identifies the Means by which the compliance is (or is not) accomplished. He COMPLIED with the decree by firing the employees.
Result	This FE identifies the Result of compliance.
Time	This FE identifies the Time when the act of compliance or non-compliance occurs.

CRIMINAL PROCESS

Definition:

A Suspect is arrested by Authorities on Charges related to an Offense, then is arraigned as a Defendant. If at any time the Defendant pleads guilty, then the Defendant is sentenced, otherwise the Defendant first goes to trial. During trial, the Defense and Prosecution present arguments on behalf of and against the Defendant, respectively. If the Jury comes up with a guilty verdict at the end of the trial, the Defendant is sentenced. In the end, the Defendant is either released or is given a Sentence by a Judge at the sentencing.

The Core roles in this frame and its subframes

include Authorities, Charges, Court, Defendant, Defense, Judge, Jury, Offense, Prosecution, and Suspect.

Non-Core roles include Place, Time, Victim, and Witness.

Core:

Authorities	The Authorities charge the Suspect with committing a crime, and take him/her into custody.
Charges	This FE identifies the Charges brought against the Defendant.
Court	This FE identifies the Court involved in a trial.
Defendant	The Defendant is charged with an Offense.
Defense	The Defense represents the interests of the Defendant.
Judge	The Judge heads the Court where arraignment occurs and the case is

	tried.
Jury	This FE identifies the people who are charged by the Court to listen to the testimony, evidence, and arguments, and come to a consensus about the guilt or innocence of the Defendant.
Offense	This FE identifies the Offense which the Defendant is accused of committing.
Prosecution	This FE identifies the attorney(s) prosecuting the Defendant.
Suspect	The Suspect is taken into custody by the Authorities, under suspicion of having committed a crime.
Non-Core:	
Place	This FE identifies the Place where the event occurs.
Time	This FE identifies the Time when the event occurs.
Victim	The Victim is the person (or other sentient being or group) that has in some way been harmed or wronged by the Defendant.
Witness	A person who is present in a courtroom in order to give some form of evidence, has been sworn in, and is being examined by the Prosecution or Defense.

სემანტიკური ფრეიმი შეიძლება განვიხილოთ ერთგვარ იდეალად, რომელიც დეტერმინირებულია კონკრეტული დროისა და სივრცის მარკერებით (Caramazza /კარამაზა, 1998. გვ. 265–272).

სემანტიკური ფრეიმი შეიძლება განვიხილოთ „მორალური წესრიგის“ ერთგვარ კონსტრუქტად (Fay, Bell & Bannister /ფეი, ბელიზბენისტერი, 2003. გვ. 14). მორალური წესრიგი ფაქიზი, მყიფე, ცვალებადი, მოულოდნელი სიცარიელებით სავსე, შეუსვენებელი განახლებების მომთხოვნი წესრიგია.

CRIMINAL INVESTIGATION

Definition:

This frame describes the process that involves the inquiry and determination by an authority, the Investigator, of the circumstances surrounding an Incident perpetrated by a Suspect.

The police are INVESTIGATING the bank's reported loss of several thousand dollars from their

downtown branch's top security vault. DNI

Authorities are INVESTIGATING several murders. DNI

Core:

Incident The Investigator attempts to determine the exact circumstances surrounding the Incident, which is typically a criminal act (murder, robbery) or the result of such an act (death, loss of money).

Investigator The Investigator is the person or agency that investigates the Suspect of a crime (Incident).

Suspect This FE denotes the Suspect that is investigated by the Investigator. The police are INVESTIGATING Dr. Phil.

Non-Core:

Duration The length of the investigation. The police carried out a two-year INVESTIGATION into terrorist kidnappings.

Time When the Investigator investigates the Incident. Our guys are currently INVESTIGATING her disappearance.

LEGAL RULINGS

Definition:

An Authority with the power to make decisions hands down a Finding over a question presented in a formal or informal Case.

The judge RULED yesterday that the revisions were not adequate. DNI

A high court in London RULED on the case that a vulture fund can extract more than \$20 million from Zambia for a debt.

In the California case, a judge RULED Oct. 12 that Tendler must pay the bloggers' legal fees.

Core:

Authority [Aut] The Authority (which may be the jury, judge, magistrate or court) decides on the Finding.

Semantic Type: Sentient The US International Trade Commission RULED that a 1987 anti-dumping tariff against frozen concentrated orange juice from Brazil could be revoked DNI.

Case [Case] This FE describes the question on which the Authority gives

	a Finding.
	US Supreme Court RULED on flag salutes in public schools today.
Defendant [D]	The person about whom the Authority passes a judgment or Finding. They held JUDGMENT upon me as a convicted traitress.
Finding [Fin]	This FE identifies the outcome of the Authority's deliberation or consideration. Miss Mahmood's father RULED that she would never marry him.
Non-Core:	
Circumstances [Cir]	The Circumstances under which the ruling was reached.
Communicative_force [Cf]	This FE indicates the Communicative_force or authority with which the ruling event operates (often denoted by words such as "officially," "formally," "technically," etc.).
Duration [Dur]	The amount of time that a Finding holds.
Explanation [exp]	The Explanation for the Finding.
Semantic Type: State_of_affairs	
Legal_basis [Leg]	This FE indicates the basis in law of a Finding.
Manner [Man]	This FE identifies the Manner in which the Authority acts.
Semantic Type: Manner	
Means [Mea]	This FE identifies an action that the Authority performs in order to return the verdict.
Semantic Type: State_of_affairs	
Particular_iteration [Par]	Expressions marked with this extra-thematic FE modify a non-iterative use of the target, and indicate that it is conceived as embedded within an iterated series of similar events or states. In addition, most expressions of Particular_iteration indicate which instance of the series is being referred to.
Place	Where the Finding takes place.
Purpose	This FE identifies the purpose why the Authority returns a particular Finding.
Re-encoding	This FE presents the current frame as an integral part of a larger conceptualization expressed by another frame. The frame expressed by the target typically corresponds to a Means action within the frame expressed by the Re-encoding, but not necessarily

Time When the Authority gives his Finding.

სქემათა სისტემა ყოველდღიური ურთიერთობების, საზრისისეული ინტერპრეტაციების და ხელახალი ინტერპრეტაციების, უწყვეტი (მუდმივი) ქმნადობის პროდუქტია (Katz, Harper & Row / კატსი, ჰარპერი & რო, 1972). (Katz, Fodor / კატსი, ფოდორი, 1963. გვ. 170–210).

TRIAL

Definition:

A trial is a process conducted in a Court before a Judge and (usually) a Jury in which the participants meet in order to decide a Case. The Prosecution attempts to prove that the Defendant is guilty of the Charges and the Defense tries to prove that the Defendant is innocent. Trials have a rich schematic structure which is only partially represented here. The Trial frame is the part of the Criminal Process frame that occurs after a crime, Arrest of a suspect, Arraignment, jury selection, etc. and before Sentencing and punishment or release. The Trial is made up of court appearances. The beginning of the Trial generally involves opening arguments, in which the Prosecution and the Defense present their respective points of view. Then during the course of the Trial, both sides present evidence, some of which is provided by witnesses with testimony, and this is then drawn upon as support for their arguments. Following the presentation of evidence, testimony, and arguments, generally culminating in closing arguments for each side, the Jury (if present) deliberates and either comes to no sufficient consensus or produces a Verdict.

Core:

Case	The Case which a Trial is convened to decide.
Charges	The legal label for the crime that the Defendant is accused of.
Court	The specific room where the participants in a Trial meet.
Defendant	The person charged with an offence.
Defense	The individual or group which is responsible for promoting the welfare of the Defendant during a Trial, usually involving the contention that the Defendant is innocent of the Charges.
Judge	The official who directs and presides over the Trial.
Jury	The group of individuals who observe the Trial and ultimately attempt to come to a verdict.

Prosecution	The individual or group responsible for promoting the interests of the state in the Trial, prototypically including presenting arguments for the guilt of the Defendant.
Non-Core:	
Manner	The way in which the Trial is conducted.
Place	This FE identifies the Place where the trial occurs.
Time	This FE identifies the Time when the trial occurs.

სქემათა სისტემა ობიექტური და რაციონალურია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ იგი სინამდვილის მსგავსია (Fillmore/ ფილიმორი, 1982. გვ.111-137). ეს კი ნიშნავს, რომ სისტემა უნდა იცვლებოდეს რეალობის შესაბამისად. მიუხედავად იმ ფაქტისა, რომ ცვლილება „არღვევს“ სისტემას, სისტემა მაინც ინარჩუნებს გამოცდილების კვლავ წარმოების ფუნქციას.

GUILT OR INNOCENCE

Definition:

An Accused individual is deemed by a (usually implicit) Judge to be involved (or not) in a Misdeed.

I am INNOCENT of this crime and so is James Griffiths .

It is possible that the Frauleins Krabbe , Breuer and Moller are GUILTY of serious wrongdoing.

Note that this frame is not limited to technical, legal uses. The use of guilty in this frame is also to be distinguished from that in the Contrition frame by not referring to an emotional state. Innocent has several other meanings that are distinct from the one it has in this frame. It can mean 'ignorant of'; „innocuous“; „pure and unsullied by experience“.

Core:

Accused	This is the person who is accused of a Misdeed. Frank Quattrone is found GUILTY of obstructing federal investigations
Misdeed	The wrongful act which the Accused was purportedly involved in. Cambridge woman says she's INNOCENT of fraud.
Non-Core:	
Degree	The extent to which the Accused is involved in the Misdeed. Sammy Sosa was completely GUILTY of corking.

For his part, the writer is somewhat GUILTY of his usual charges:
undue casual talk of nudity.

Viewpoint The individual whose point of view is taken in connecting
the Accused to the Misdeed.

სქემათა ქსელის უმნიშვნელოვანეს კონფიგურანტს წარმოადგენს კოლექტიური ცნობიერება, რომელიც ნაშრომში გააზრებულია როგორც სქემათა ქსელის ფუნქციონირების სასიცოცხლო კვანძი.

ARREST

Definition:

Authorities charge a Suspect, who is under suspicion of having committed a crime (the Charges), and take him/her into custody.

The police ARRESTED Harry on charges of manslaughter.

Core:

Authorities The Authorities charge the Suspect with committing a crime, and take him/her into custody.

The police ARRESTED Harry on charges of manslaughter.

Charges Charges identifies a category within the legal system; it is the crime with which the Suspect is charged.

The police ARRESTED Harry on charges of manslaughter.

Offense Offense identifies the ordinary language use of the reason for which a Suspect is arrested.

They arrested Harry for shoplifting.

Suspect The Suspect is taken into custody, under suspicion of having committed a crime.

The police ARRESTED Harry on charges of manslaughter.

Non-Core:

Co-participant A person that participates in the event along with the Authorities or the Suspect.

She was ARRESTED with the Minister of Finance, Javier Soledad .

Manner Any description of the arresting event which is not covered by more

	specific FEs, including secondary effects (quietly, loudly), and general descriptions comparing events (the same way). In addition, it may indicate salient characteristics of an Authorities that also affect the action (presumptuously, coldly, deliberately, eagerly, carefully).
Means	This FE identifies the Means by which Authorities arrest a Suspect.
Place	This FE identifies the Place where the arrest occurs. The police ARRESTED Harry in front of his house.
Purpose	This FE identifies the purpose for which Authorities arrest a Suspect. The police ARRESTED Harry to get him off the street.
Source of legal authority	The Source_of_legal_authority describe the law which grants the power of arrest to the Authorities. The policeman ARRESTED him under the "suspected loitering with intent" power.
Time	This FE identifies the Time when the arrest occurs. The police ARRESTED Harry on Wednesday afternoon.
Type	This FE indicates the subtype of arrest under which the Suspect is placed. The police placed Harry under house ARREST.

სქემათა სისტემა წარმოადგენს კოლექტიური ცნობიერებისათვის რელევანტურ იდეათა, რწმენათა და გრძნობათა კომპოზიციას, რომლის ვალიდურობაც ეფუძნება ინდივიდუალური ცნობიერებისათვის რელევანტურ იდეათა, რწმენათა და გრძნობათა ანალიზის შედეგად იდენტიფიცირებულ ზოგად კონოზომიერებებს.

PRISON

Definition:

This Frame deals with Penal institutions. They are run by an Operator and may be intended to hold certain kinds of Inmates. Penal institutions may have a special Name and their Location may also be indicated.

He's in Pelican Bay state PENITENTIARY.

Core:

Penal institution	The locale which serves to confine individuals, generally for the purpose of punishment. This FE is incorporated in each LU in this frame.
Non-Core:	
Descriptor	This FE is used to describe a salient characteristic of the Penal_institution not otherwise specified. They held him for years in an isolated PRISON.
Inmates	Inmates marks expressions that indicate the group of people a Penal Institution is intended to hold. Monica served time in the Tennessee PRISON for Women.
Location	This FE marks expressions that indicate the Location of the Penal Institution. Carruthers spent three years in Fort Pulaski State PRISON.
Name	This FE marks expressions that are the Name of a Penal Institution. Kolimov visited the Willy C. Peterson State PRISON.
Operator	The Frame Element Operator marks expressions that indicate which level of government operates the Penal Institution. Smithers had to serve time in federal PRISON.
Part	A subpart of the Penal_institution. You really expect me to run a PRISON with only ten cells?
Security	The level of security maintained at the prison. He was held in a maximum security PRISON.

სქემათა სისტემის ფორმირების პროცესი შეიძლება, განვიხილოთ „ერთიერთქმედების რიტუალის“ ერთგვარ ფორმად, რომელიც გულისხმობს ინდივიდუალური ცოდნისა და გამოცდილების კოლექტიურ ცოდნათა და გამოცდილებად გარდაქმნის პროცესს (Hampton / ჰემპტონი, 1997. გვ. 54-57).

ადამიანის ფორმალური ცოდნა სამყაროზე და მისი პირადი გამოცდილება არ არსებობს იზოლირებულად - ცოდნა და გამოცდილება ქმნის ერთიან, სტაბილურ სტრუქტურას (Bell /ბელი, 1990. გვ. 115). სწორედ ამ ტიპის სტრუქტურად წარმოგვიდგება სქემათა სისტემა, რომლის ვალიდურობის ერთ-ერთ კრიტერიუმს წარმოადგენს მის ფრაგმენტთა კოგნიტური ადეკვატურობა (Bell /ბელი, 1988. გვ. 72-78).

ვალიდურ სისტემაში ელემენტების შერჩევა ხდება განსაზღვრული წესების გათვალისწინებით: ელემენტები უნდა შეესაბამებოდნენ რომელიმე ერთ სფეროს, ყველანი ერთად კი აზრობრივად (შინაარსობრივად) იყვნენ დაკავშირებული. სქემათა სისტემა წარმოადგენს ლოგიკური და ასოციაციური აზროვნების ერთგვარ პროდუქტს.

დასკვნა

ნებისმიერი ფრეიმი, მიუხედავად მისი თემატური განსაზღვრულობისა, შედგება რამდენიმე ქვესეგმენტისაგან. ნებისმიერი ფრეიმი წარმოადგენს ურთიერთმოქმედი ელემენტების - ქვესეგმენტების - ერთობლიობას, რომელშიც იკვეთება:

4. ფუნქციური კავშირი - თითოეული ქვესეგმენტი ერთიანი ფრეიმის ჩარჩოში რაიმე სახის ფუნქციას ასრულებს;
5. ინფორმაციული კავშირი - ქვესეგმენტები ინფორმაციას ერთმანეთში ცვლიან;
6. გარე კავშირები - ზოგიერთი ქვესეგმენტი ურთიერთქმედებს გარე (სხვა თემატური განსაზღვრულობის მქონე ფრეიმთან).

ფრეიმის კონფიგურაციის ძირითადი მარკერებია:

ცვალებადობა - კონსტრუქტის არსებული მდგომარეობიდან რაიმე სასურველ მდგომარეობაში გადაყვანა;

კომპლექსურობა - სხვადასხვა ფაქტორთა არსებობა, რაც განაპირობებს სტრუქტურირების პერსპექტივათა მრავალფეროვნებას.

ნაშრომში ფრეიმები კონსტრუირებულია სპირალური მოდელის გამოყენებით, რომელიც გულისხმობს სივრცის ეტაპობრივ გაფართოებას და ძირითადად ეყრდნობა ანალიზსა და სინთეზს. სპირალის ყოველი ხვეული ფრეიმის ფრაგმენტთა ვერსიის შექმნას შეესაბამება.

ფრეიმი დისკრეტული დინამიკური სისტემაა, რომლის რელაციები მიეკუთვნება ფიქსირებულ მონაცემთა მოდელს. მონაცემთა მოდელი შეიძლება განვმარტოთ, როგორც სისტემა, რომელიც შედგება სიმრავლეების და მათ შორის არსებული მიმართებებისაგან. მონაცემთა დამუშავების რელაციური მოდელის გამოყენებამ მიგვიყვანა რთულ სემანტიკურ პრობლემამდე, იგულისხმება სემანტიკის მოდელირების პრობლემები. მათი სირთულე ძირითადად განისაზღვრება ფრეიმის რეორგანიზაციის (განახლების) პროცედურების სირთულით, სტატიკური და დინამიკური შეზღუდვების ვალიდურობის შემოწმებით.

შეზღუდვები გამოხატავს მონაცემთა რელაციების ზოგად, აბსტრაქტულ თვისებებს ანუ ფრეიმის სემანტიკას, უფრო ზუსტად კი, მონაცემთა აუცილებელ და საკმარის - დასაშვებ სიმრავლეს. ეს ერთობლიობა ქმნის მონაცემთა სტატიკურ სქემას. გადადის რა ერთი მდგომარეობიდან მეორეში, სხვა სიტყვებით, ექვემდებარება რა რელაციურ ცვალებადობას, ეს ერთობლიობა აღწერს მონაცემთა გარკვეულ ტრაექტორიას მოდელში. ყოველი მომდევნო მდგომარეობა შეიძლება დამოკიდებული იყოს მის წინა

მდგომარეობაზე. ამ მდგომარეობებს შორის კავშირები აღიწერება მთლიანობის დინამიკური შეზღუდვებით, რომლებიც ქმნის მონაცემთა ბაზის ე.წ. დინამიკურ სქემას. მთლიანობის ცოდნის საფუძველზე, რომლის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ნაწილს ფუნქციონალური დამოკიდებულებები შეადგენს, ხდება სინამდვილის (საგნობრივი სფეროს) მოდელირება. ყალიბდება მონაცემთა სქემა, რომელიც ამ დამოკიდებულებათა სასრულ ერთობლიობას შეადგენს.

ფრეიმი ადამიანის მეხსიერების ორგანიზაციის კონცეპტუალური მოდელია. იგი განიხილება სტერეოტიპული აღქმის წარმოდგენისათვის საჭირო აბსტრაქტულ სახედ, რომელშიც ცნებათა შორის არსებული მიმართებები გარე სამყაროს პრაგმატიკთაა აღბეჭდილი.

ფრეიმში არსებულ კვანძთა ერთობლიობა ქმნის ფრეიმით წარმოდგენილი სიტუაციის „გაგების“ საფუძველს. „გაგება“ ხორციელდება ტერმინალების კონკრეტიზაციის, ასევე ტერმინალთა რეალურ სამყაროში არსებულ გარემოებებთან შესაბამისობაში მოყვანის გზით.

სემანტიკური ფრეიმის უმნიშვნელოვანეს კონფიგურანტებს წარმოადგენს კოლექტიური ცნობიერება, რომელიც ნაშრომში გააზრებულია როგორც სემანტიკური ფრეიმის ფუნქციონირების სასიცოცხლო კვანძი, ხოლო სემანტიკური ფრეიმი კი როგორც კოლექტიური ცნობიერებისათვის რელევანტურ იდეათა, რწმენათა და გრძნობათა კომპოზიცია, რომლის ვალიდურობაც ეფუძნება ინდივიდუალური ცნობიერებისათვის რელევანტურ იდეათა, რწმენათა და გრძნობათა ანალიზის შედეგად იდენტიფიცირებულ ზოგად კონოზომიერებებს. ამ თვალსაზრისით, სემანტიკური ფრეიმი შეიძლება განვიხილოთ ერთგვარ იდეალად, რომელიც დეტერმინირებულია კონკრეტული დროისა და სივრცის მარკერებით.

სემანტიკური ფრეიმის კონსტრუირების პროცესი გულისხმობს ობიექტურ-სუბიექტურ ფაქტორების თანაფარდობის დეტალურ ანალიზს. აღნიშნული ანალიზი კი იძლევა ინდივიდუალური ფსიქოლოგიის სოციალური განპირობებულობის კვლევის შესაძლებლობას.

სემანტიკური ფრეიმი შეიძლება განვიხილოთ „მორალური წესრიგის“ ერთგვარ კონსტრუქტად. მორალური წესრიგი ფაქიზი, მყიფე, ცვალებადი, მოულოდნელი სიცარიელებით სავსე, შეუსვენებელი განახლებების მომთხოვნი წესრიგია.

სემანტიკური ფრეიმის ქსელის ფორმირების პროცესი შეიძლება, განვიხილოთ „ურთიერთქმედების რიტუალის“ ერთგვარ ფორმად, რომელიც გულისხმობს

ინდივიდუალური ცოდნისა და გამოცდილების კოლექტიურ ცოდნათა და გამოცდილებად გარდაქმნის პროცესს.

სემანტიკური ფრეიმის კონტინიუმის კვლევა გულისხმობს „შემთხვევებისა“ და „ინტერპრეტაციების“ ანალიზს ზოგად კანონზომიერებათა იდენტიფიცირების მიზნით. კანონზომიერებები ინტერსუბიექტური, სემანტიკური ფრეიმის ელემენტთა მორგანიზებული ძალაა. სწორედ ეს ძალა გარდაქმნის სემანტიკური ფრეიმის ინდივიდუალურ პლანს ზეინდივიდუალურად.

კონტინიუმის ვალიდურობას განსაზღვრავს სემანტიკური ფრეიმის ფარგლებში მოქმედ წესთა რელევანტურობა კონკრეტული შინაარსობრივი განსაზღვრულობის მქონე ერთეულისათვის. სემანტიკური ფრეიმის ფარგლებში მოქმედი სუბსტანციური და ცერემონიალური წესები ხშირად მოლოდინების სახით გვევლინებიან.

გამოყენებული ლიტერატურა

- Болдырев, Н.Н. (2001). *Когнитивная семантика: Курс лекции по английской филологии*. Тамбов: Изд-во Тамбов. ун-та.
- Величковский Б.М. (2006). *Когнитивная наука: основы психологии познания*. В 2 т. - М.: Смысл : Издательский центр «Академия».
- Демьянков В.З. (1992) – Когнитивизм, когниция, язык и лингвистическая теория // *Язык и структуры представления знаний*. – М.
- Демьянков В.З. (1995) - Когнитивная лингвистика как разновидность интерпретирующего подхода //ВЯ. N 4.
- Демьянков В.З. (1989) – Интерпретация, понимание и лингвистические аспекты их моделирования на ЭВМ. – М.: Изд-во Моск. ун- та).
- Касевич В.Б. (1998). *О когнитивной лингвистике // Общее языкознание и теория грамматики*. Материалы чтений, посвященных 90-летию со дня рождения С.Д. Кацнельсона. - СПб: Наука.
- Кубрякова Е.С. (1992) Проблемы представления знаний в современной науке и роль лингвистики в решении этих проблем // *Язык и структуры представления знаний*. – М.
- Кубрякова Е.С. (1994) – Парадигмы научного знания в лингвистике и ее современный статус // *Изв. АН. Серия литературы и языка*. – М. Т.53, № 2.
- Кубрякова, Е.С. (2001). *Размышления о судьбах когнитивной лингвистики на рубежевеков*.
- Лазарев В.В. К. (1999) теории обыденного/когнитивного познания (от Коперника к Птолемею) // *Вестник Пятигорского государственного университета*. - Пятигорск. N2).
- Правикова Л.В.(1999) Когнитивная лингвистика // *Вестник Пятигорского государственного университета*. - Пятигорск. №2.
- Соссюр Ф. (1933). *Курс общей лингвистики*, М..
- Штейнталь Г.(1960). *Грамматика, логика и психология*, В.А. Звегинцев, История языкознания XIX и XX веков в очерках и извлечениях, ч.1, М.
- Anderson Н.Н.А.(1996). *Functional Theory of Cognition*. Mahwah (New Jersey): Erlbaum
- Barsalou LW. (1992).“Frames, concepts, and conceptual fields” in Lehrer A. & Kittay E. F. (eds.) “Frames, fields, and contrasts”. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Bell, R. C. (1990). “*Analytic issues in the use of repertory grid technique*” in Neimeyer G. J., Neimeyer R. A. (Eds.), “*Advances in Personal Construct Psychology*“, Vol. 1. P. 115

Bell, R. (1988). *“Theory-appropriate analysis of repertory grid data“*. International Journal of Personal Construct Psychology. JAI Press. P. 72-78

Bellezza, F.S., Bower G.H. (1981). *The representational and processing characteristics of scripts*. Psychonomic society, P.1-4

Blezer R. (1997). Cognitive correlates (ed.by H. Goodglass), Academic Press. pp.102-108

Bower G.H., Black J.B., Turner T.J. Scripts in memory for text. Hillsdale (N.J.), 1979. V.11. P.177-220

Burling R.(1964). Cognition and Componential analysis. In American Anthropologist 66. Man's Many voices, New York, Holt, Rinehart & Winston Inc.

Caramazza, A. (1998). Organisation of the conceptual knowledge in the brain. Cambridge, MA: MIT Press. pp. 265–272

Carroll S. (1999). *“Situational Awareness - Turning Data into Knowledge“*. Journal of Electronic Defense. P. 45-53.

Charniak E. Organization and inference in a frame-like system of knowledge Cambridge (Mass.), 1975. P. 35-76

Croft W., & Cruse D.A. (2000). *Cognitive Linguistics. P. 104-108*.

Croft W., & Cruse D.A. (2004): *Cognitive Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press. P. 206-209.

Cullingford R.E. Script application. Yale University, 1978. 230 p.

Devitt M.(1990). A narrow representational theory of the mind // Mind and cognition: A Diesendruck, G. (2003). *Categories for names or names for categories?Language and Cognitive Processes*),

Dunn, W. N., Cahill, A. G., Dukes, M. J. & Ginsberg, A. (1986). *“Cognitive Methodology: Perspectives, Concepts, and Methods“*. JAI Press).

Fahlman S.E. A system for representing and using real-world knowledge. – Cambridge (Mass.), 1979. 235 p

Fauconnier J.(1998). Methods and generalizations. In: Cognitive Linguistics).

Fay F., Bell R. & Bannister D. A. (2003). *“Manual for Repertory Grid Technique“*. 2nd Ed., Wiley. P. 14

Fillmore C.J. Frame semantics // LiM ed. Linguistics in the morning calm: Selected papers from the SICOL-1981. – Seoul : Hanship, 1982. 111-137).

- Fung, T. D., Chertkow, H., Murtha, S., Whatmough, C., P_eloquin, L., Whitehead, V., & Templeman, F.D. (2001). The Category, object and action knowledge. *Journal of Memory and language* 15(3), pp.371–379. 167
- Givón T. *Mind, Code and context: Essays in Pragmatics*. – Hillsdale (N.J.); L., 1989. – XVIII, 456 p
- Globerson T., Zelniker T. (1989). Introduction // T. Globerson, T. Zelniker eds. *Cognitive style and cognitive development*. – Norwood (N.J.): Ablex).
- Grant, J., D., & Dagenbach, D. (2000) *Working memory and cognition*. *American Journal of psychology*, 113, pp.69-94
- Győri, G. (1996). *Historical aspects of categorization*. In: Casad, E.H. (ed.): *Cognitive Linguistics in the Redwoods The Expansion of a New Paradigm in Linguistics*. Berlin & New York: Mouton de Gruyter.
- Győri, G. (2002): *Semantic change and cognition*. *Cognitive Linguistics*.
- Hampton, J. (1997). *Conceptual combination* In: Lamberts, K. & Shanks, D. (eds.): a. *Knowledge, Concepts and Categories* Cambridge, MA.: MIT Press. P.54-57
- Hart, C., & Luke D. 2007. *Cognitive Linguistics In Critical Discourse Analysis: Application And Theory Meaning Construction*. New York and Cambridge: Cambridge University Press.
- Hawkins J. *On Intelligence*. – New York, Henry Holt and Company, 2005
- Heit, E. (1997). *Knowledge and concept learning*. In: Lamberts, K., & Shanks, D. (eds.): *Knowledge, Concepts and Categories*. Cambridge, MA: MIT Press. P. 76-78
- Jackendoff, R. (1992). “Language of the mind. Essays on mental representation“, Chapter 3: “Word meanings and what it takes to learn them: reflections on the Piaget-Chomsky”. The MIT Press.
- Jackendoff, R. (2002). “Foundations of Language: Brain, Meaning, Grammar, and Evolution“. Oxford University Press. Chapter 10: Reference and Truth. pp. 53-67; Chapter 11: Lexical Semantics.
- Jackendoff R. (1990). “Semantic structures“. Cambridge, MA: MIT Press.
- Jackendoff, R. (1991). “Parts and boundaries“. In B. Levin and S. Pinker (eds.), *Lexical and conceptual semantics*. Oxford: Blackwell.
- Jackendoff R. (1983). *Semantics and cognition*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Jackson H., Zé Amvela, E. (2000). *Words, Meaning, and Vocabulary*.

- Katz J. J. Semantic theory. N. Y. : Harper & Row, 1972. Katz J. J., Fodor J. A. The structure of semantic theory // Language, 39, 1963, p. 170–210
- Kendal, Simon & Green, Malcolm. (2007). An Introduction to Knowledge Engineering. Springer.
- Lakoff G.(1977). Linguistic gestalts // CLS. v. 13.
- Lakoff G. A study in meaning criteria and the logic of fuzzy concepts. Chicago, 1972. V.8. P.183-228
- Lakoff G. Cognitive topology and lexical networks. San Mateo (CA): Morgan Kaufman, 1988, p. 477–508
- Langacker, R. (1998). Conceptualization, symbolization and grammar. In M.Tomasello(ed.) The New Psychology of Language. Lawrence Erlbaum Associates.
- Langacker R. The limits of continuity: discreteness in cognitive semantics // Fuchs C. Victorri B. (eds), Continuity in linguistic semantics. Amsterdam: Benjamins, 1994, p. 9–20
- Lederman L. M. & Scheppler J. A. (2001). “Marvin Minsky: Mind Maker“. Portraits of Great American Scientists. Prometheus Books).
- Latta, G.F. & Swigger, K. (1992). “*Validation of the repertory grid for use in modeling knowledge*“. Journal of the American Society for Information Science, 43(2). P.56-62
- Le Pan D.(1989). The cognitive revolution in Western culture: V.1. The birth of expectation. – Houndmills; L.: Macmillan.
- Liming C. Shadbolt N. R. Carole A. (2007). Goble: A Semantic Web-Based Approach to Knowledge Management for Grid Applications. IEEE Transactions, Vol.19).
- Lyons. John (1968). “*Introduction to Theoretical Linguistics*“. Cambridge. P. 17
- Markus HR, Kitayama S. (1991). Culture and the self: implications for cognition, emotion and motivation. Psychology.
- McCarthy J., Mitchell T.M., Mueller E. T., Riecken D., Sloman A. & Winston P. H. (2007). “In Honor of Marvin Minsky’s Contributions on his 80th Birthday”. AI Magazine (Association for the Advancement of Artificial Intelligence) 28 (4).
- Minsky M. L. (1986). “The society of mind“. New York: Simon and Schuster).
- Minsky M. (1993). The Mastermind of Artificial Intelligence". Scientific American 269 (5).
- Minsky M.(1972) Form and Content in Computer Science, J. A. C. M.).
- Minsky M., Papert S.(1969). Perceptrons, MIT Press).

- O' Grady, W.(1987). Semantics: the study of meaning. In W. O'Grady & M. Dobrovolsky (eds.), Contemporary Linguistic analysis. Copp Clark Pitman Ltd.
- Putnam H. Mind, Language and Reality. Cambridge etc., 1975. – XVII, 457 p.
- Radden, G.(1992). *The cognitive approach to natural language*. Amsterdam: Benjamins).
- Rastide R. (1962). Introduction a L'étude du mot "structure", Sens et usage du terme structure, ed. par. R. Rastide, S-Cravanhague).
- Reed St.R. (1996) Cognition.Theory and Application. 4th ed. San Diego: Brooks).
- Rieger C.(1975). Conceptual Overlays: a Mechanism for the Interpretation of Sentence Meaning in Context.Русский перевод: Труды IV Межд. конф. по искусств. интеллекту, т.6. М.: АН СССР).
- Rosch E. (1978). Principles of categorization. In Eleanor Rosch and Barbara B. Lloyd (eds.), Cognition and categorization. Hillsdale, NJ: Erlbaum).
- Rossi F. Biehl M. Angulo C. (2008). Progress in modeling, theory, and application of computational intelligence. International Journal of Neurocomputing).
- Russell B.(1948). Human knowledge: Its scope and limits. N.Y.).
- Schiffer S., Steel S. (EdS) *Cognition and representation*. Boulder (Colorado), 1988).
- Schreiber G. Akkermans H. Anjewierden A. Hoog R. Shadbolt N. Velde W.V. and Wielinga B.(2000). Knowledge Engineering and Management: The Common KADS Methodology, MIT Press).
- Simmons R.(1973). Semantic networks: Their Computation and Use for Understanding English Sentences, in "Computer Models of Thought and Language", Schank R., Colby C. (eds.), San Francisco).
- Smith, E.E. & Medin, D.L. (1981). Categories and Concepts. Cambridge, MA.: Harvard University Press).
- Sowa J.F. Conceptual Structures. Addison-Wesley Publ.Comp. 1984. P. 214 – 241
- Talmy, L. (2000). Toward a Cognitive Semantics. Cambridge, Mass.: MIT Press).
- Talmy L. Cognition in language. Chicago linguistic society. Chicago, 1977. V.13. P.612-628
- Thagard P. (1996) Mind. Introduction to Cognitive Science. Cambridge (Mass.): The MIT Press).
- Tomasello, M., & Call, J (1997). *Primate Cognition*. Oxford: Oxford University Press).
- Toulmin, S. (1972). Human understanding. Princeton, NJ: Princeton University Press).

Trier J.(1931). Der Deutsche Wortschatz im Sinnbezirk des Verstandes /Die geschichte eines sprachlichen Feldes/, Heidelberg).

Weisgerber L . (1959). Sprach Schlüssel zur Welt, Düsseldorf).

Wierzbicka, A. (1984). Apples are not a 'kind of fruit': the semantics of human categorization. American Ethnologist , Vol. 11, No. 2.

Wierzbicka A.(1992). Semantics, culture, and cognition. Oxford: Oxford University Press.

Wilensky R. (1990) . Meaning and knowledge representation // W. Bahner, J.V.D. Schildt eds. Proceedings of the Fourteenth International Congress of Linguists: Berlin (GDR).

Wilks Y. (1973).Preference Semantics, Stanford Artificial Intelligence Laboratory, Memo AIM-206, Stanford University, Stanford, Calif), (Rieger C.(1975). Conceptual Overlays: a Mechanism for the Interpretation of Sentence Meaning in Context.Русский перевод: Труды IV Межд. конф. по искусств. интеллекту, т.6. М.: АН СССР.

Woods W.A. Foundations for semantic networks. Chicago linguistic society. Chicago, 1975. P. 35 – 82